

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

S17V 8/2.55

HARVARD
COLLEGE
LIBRARY

МАТЕРІАЛЫ
КЪ ИСТОРИИ
МОСКОВСКАГО ГОСУДАРСТВА.

„СМУТНОЕ ВРЕМЯ“

въ современной ему польской литературѣ.

ЧАСТЬ I-ая

1605—1607.

—•••••—

ИЗДАТЕЛЬ

Еедоръ Вержбовскій.

ВАРШАВА.

ТИПОГРАФІЯ ВАРШАВСКАГО УЧЕБНАГО ОКРУГА.
Краковское Предмѣстье № 3.

1900.

Slav 812,55 (3)
✓

WIERZBOWSKI,

„MATERIAŁY, K IŚTORII

MOSKOWSKAGO GOSUDARSTVA. 3//

68*2

259
56

ФЕДОРЪ ВЕРЖБОВСКІЙ.

МАТЕРІАЛЫ

КЪ ИСТОРИИ

МОСКОВСКАГО ГОСУДАРСТВА

ВЪ XVI И XVII СТОЛѢТІЯХЪ.

ВЫПУСКЪ III.

„СМУТНОЕ ВРЕМЯ“

ВЪ СОВРЕМЕННОЙ ЕМУ ПОЛЬСКОЙ ЛИТЕРАТУРѢ.

ЧАСТЬ I-ая, 1606—1607.

ВАРШАВА.

1900.

Печатано по опредѣленію Совѣта Императорскаго Варшавскаго
Университета.

Ректоръ Проф. Г. Ульяновъ.

ПРЕДИСЛОВІЕ.

Въ послѣднее время вновь оживилась изслѣдованія началъ „Смутнаго времени“ и появилось нѣсколько трудовъ, авторы которыхъ стараются пролить новый свѣтъ на этотъ столь интересный періодъ времени, въ особенности же на одну изъ наиболѣе важныхъ личностей его — перваго самозванца.

Во главѣ этихъ ученыхъ стоитъ извѣстный своимъ изслѣдованіями о. Пирлингъ, который изданіемъ снимковъ собственноручнаго письма Лжедмитрія I къ папѣ Клементу VIII¹⁾ непосредственно затронулъ вопросъ о личности и происхожденіи этого эфемернаго героя русской исторіи. Самъ издатель не снабдилъ письма никакими комментаріями, но за то откликнулись на его зовъ другіе ученые, которые заботливо стали изучать изданный автографъ Дмитрія, чтобы этимъ путемъ дойти до кое-какихъ правдоподобныхъ заключеній относительно его происхожденія. Л. Пташицкій посвятилъ указанному вопросу изслѣдованіе: „Письмо перваго самозванца къ папѣ Клименту VIII отъ 24 апрѣля 1604“ (С.-Петербургъ, 1899, оттискъ изъ IV тома Извѣстій Отдѣленія русскаго язы-

¹⁾ Lettre de Dmitri I dit le Faux a Clément VIII, publiée par le P. Pierling S. J., avec quatre fac-similés en phototypie. Paris, Alphonse Picard et fils, 1898.

ка и словесности Императорской Академіи Наукъ), въ которомъ онъ пришелъ къ тому окончательному заключенію (стр. 34), что „Самозванецъ былъ лицомъ великорусскаго происхожденія, опытнымъ въ письмѣ московскаго характера, вмѣстѣ съ тѣмъ не чуждъ былъ греческой грамотѣ, но не имѣлъ навыка въ польской рѣчи и съ трудомъ овладѣвалъ польскою графикаю“. Одновременно съ изслѣдованіемъ Пташицкаго появилось также изслѣдованіе извѣстнаго лингвиста проф. I. Бодуэна-де-Куртене: „Strona językowa oryginału polskiego listu Dymitra Samozwańca do papieża Klemensa VIII z dnia 24 kwietnia roku 1604“ (отдѣльно и въ Rozprawę Akademii Umiejętności, wydział filologiczny, serya II, tom 14 (29), Kraków, 1899), гдѣ онъ пришелъ къ тому выводу (стр. 205), что авторъ письма Дмитрія былъ лингвистически прежде всего великороссомъ, что онъ раньше всего учился писать по-великорусски и только впоследствии выучился говорить и писать по-польски, при этомъ онъ не чуждался и латинской письменности. Какъ видно, оба критика этого письма сошлись въ мнѣніяхъ, съ тою лишь разницею, что проф. Бодуэнъ-де-Куртене высказалъ свое мнѣніе не столь рѣшительно и призналъ Дмитрія великороссомъ только лингвистически, что вполне справедливо въ томъ смыслѣ, что Дмитрій былъ несомнѣнно лишь воспитанникомъ великорусской школы. Да и не могло быть иначе, такъ-какъ, былъ-ли онъ настоящимъ царевичемъ или не былъ, то, во всякомъ случаѣ, желая либо достигнуть отцовскаго престола, либо только подготовиться къ той роли, которую онъ хотѣлъ сыграть: долженъ былъ непременно пройти великорусскую школу. Такимъ образомъ, этотъ выводъ проф. Бодуэна-де-Куртене ничуть не противорѣчитъ или, точнѣе сказать, не опровергаетъ предположенія третьяго польскаго ученаго, высказавшаго совсѣмъ иное мнѣніе о личности в происхожденіи Дмитрія. Кустошъ Института Оссолинскихъ во Львовѣ Александръ Гиршбергъ въ своей книгѣ: „Dymitr Samozwaniec“ (Львовъ, 1898) отстаиваетъ предположеніе, что Самозванецъ былъ незаконнымъ сыномъ польскаго короля Стефана Баторія. Мнѣніе это не ново; оно было

уже высказано однимъ изъ современниковъ Конрадомъ Буссовъ, и Гиршбергъ старается лишь подтвердить справедливость его новыми аргументами и соображеніями. По моему, историческое значеніе этого мнѣнія такое же, какъ и другихъ: оно возможно; но, кажется мнѣ, оно правдоподобіе мнѣнія Евгенія Щепкина ¹⁾, будто Дмитрій былъ незаконнымъ сыномъ или самого Ивана Грознаго или же убитаго имъ его старшаго сына Ивана. Если послѣднее мнѣніе не будетъ подтверждено никакими вѣскими доводами, то едва-ли оно можетъ устранить другія гипотезы, въ виду того, что Дмитрій слишкомъ далекъ по своему характеру отъ древнихъ московскихъ царей и слишкомъ близокъ влеченіями къ западно-европейской культурѣ, чтобы можно было приписать ему такое происхожденіе. Если однако исторія, по всей вѣроятности, никогда не доставитъ намъ достаточно ясныхъ и убѣдительныхъ доказательствъ, то нельзя-ли довѣрять самой природѣ, которая, какъ бы въ виду безнлія исторіи и желанія людей умышленно запутать дѣло, сама дала неоспоримое свидѣтельство того, что многіе столь долгъ напрасно старались разяснить. Кто изучалъ медали и монеты Стефана Баторія, тотъ хорошо знаетъ, что у короля подъ правымъ глазомъ была небольшая бородавка. Такая же бородавка была и на лицѣ Дмитрія Самозванца, съ тою лишь разницею, что не ниже, но выше праваго глаза. Бываютъ вѣдь семьи, въ которыхъ извѣстные знаки или черты переходятъ съ отца на сына въ теченіе нѣсколькихъ поколѣній. Почему же не допустить этого и въ данномъ случаѣ? Конечно, положительный отвѣтъ на этотъ вопросъ невозможенъ, но, какъ бы то ни было, самъ фактъ, въ виду соображеній, приведенныхъ Гиршбергомъ, является

¹⁾ „Wer war der Pseudodemetrius? Beiträge zur Quellenkunde und Quellenkritik der Jahre 1591—1606“ (Archiv für slavische Philologie, XX, 224, XXI, 99, 558). Эта статья не окончена еще печатаніемъ, но результатъ изслѣдованій Щепкина сообщенъ проф. Бодуэномъ-де-Куртенэ въ вышеупомянутомъ изслѣдованіи (Rozprawy, XXIX, 213), по устному сообщенію академика А. Шахматова.

ка и
ромъ
34),
хожд
сть
навъ
граф
явил
душ
Дук
kwic
Umi
Kral
что
го в
вели
сать
пись
шлн
де-К
приз
впол
сомн
не м
царе
дости
той
мѣне
выво
или,
поль
пости
липе
„Ду
ложе
го к

не безинтереснымъ, и я отмѣчаю его здѣсь, отстаивая вмѣстѣ съ симъ и честь нумизматики, какъ вспомогательной науки исторіи, такъ какъ занятія его навели меня на путь констатирования указаннаго факта.

Кажется, что и сама личность Дмитрія Самозванца, и его время будутъ еще предметомъ неоднократныхъ изслѣдованій. Со временемъ, удастся, можетъ быть, и мнѣ издать къ этому вопросу кое-какіе новыя рукописныя источники, пока же я перепечатаваю лишь современныя брошюры, которыя съ извѣстной точки зрѣнія бросаютъ общій свѣтъ на тогдашнія событія и психологическое настроеніе современнаго польскаго шляхетскаго общества.

Современная русская литература богата разными „сказаніями“ и „повѣстями“, въ которыхъ книжники изложили взглядъ на эти событія либо свой, либо окружающей среды. Нѣчто подобное было и въ Польшѣ; здѣсь, однако, вслѣдствіе другихъ условій жизни и уметвенной культуры, многія изъ такихъ произведеній и въ художественной, по понятію современниковъ, формѣ тотчасъ же сдѣлались общимъ достояніемъ, вслѣдствіе напечатанія ихъ въ видѣ летучихъ брошюръ и листовъ. Если въ русскихъ повѣстяхъ болѣе выразилося индивидуальное воззрѣніе на событія, то въ такихъ же польскихъ произведеніяхъ, какъ предназначенныхъ для широкой публики, высказалось настроеніе и взглядъ болѣе широкихъ круговъ тогдашняго шляхетскаго общества, весьма многіе представители котораго, принимая въ событіяхъ непосредственное участіе или будучи ихъ зрителями, могли на авторовъ брошюръ — насколько они сами не были ими — имѣть извѣстное вліяніе. Между русскими и польскими произведеніями этого рода мы находимъ еще другую общую имъ черту — это, именно, настроеніе, которое въ нихъ выразилося. Какъ въ русскихъ повѣстяхъ и сказаніяхъ поляки представляются далеко не въ лестномъ видѣ, и патріотическое чувство авторовъ изливается въ негодованіяхъ и сплошныхъ нареканіяхъ на нихъ, какъ на причинявшихъ бѣду ихъ родной землѣ: точно также и въ польскихъ сочиненіяхъ находимъ этотъ элементъ, проявляю-

щілся въ рѣзкихъ и обидныхъ словахъ, въ особенности въ брошюрахъ, издаваемыхъ въ 1607 году, когда надежды многихъ, тѣсно связанныхъ съ судьбою Самозванца, не оправдались послѣ убіенія его и когда москвичи далеко не дружески отнеслись къ пребывающимъ въ Москвѣ полякамъ, даже къ тѣмъ, которые были официальными королевскими послами и которые не дали ни малѣйшаго повода къ тѣмъ враждебнымъ отношеніямъ и непріязни, которыя были имъ оказаны. Но суть дѣла не въ этихъ, такъ сказать, лирическихъ крайностяхъ: историкъ сумѣетъ въ нихъ разобраться и добыть зерно правды; небезполезными онѣ могутъ оказаться лишь въ томъ отношеніи, что, если, можетъ быть, русскіе историки писали исторію „смутнаго времени“ съ извѣстнымъ одностороннимъ патристическимъ увлеченіемъ, то современныя событіямъ произведенія польскихъ писателей, не принимаемая до сихъ поръ во вниманіе, позволяютъ взглянуть на дѣло съ противоположной точки зрѣнія, а слѣдовательно, и представить все въ болѣе вѣрномъ и дѣйствительно критическомъ освѣщеніи. Не пишу этихъ словъ съ цѣлью дѣлать кому-либо упрекъ или вызывать на полемику: думаю только, что, какъ ни ничтоженъ былъ бы матеріалъ фактическій, какой представляютъ эти брошюры, все-таки важны онѣ въ томъ отношеніи, что отражаютъ взглядъ одной изъ дѣйствующихъ партій или сторонъ на современныя событія и взаимныя отношенія. Онѣ были пренебрегаемы, можетъ быть, поповолѣ, такъ какъ сохранились до насъ лишь въ одномъ или двухъ экземплярахъ, находящихся главнымъ образомъ въ библіотекахъ, не для всѣхъ доступныхъ, разбросанныхъ на большомъ территоріальномъ пространствѣ; даже Императорская Публичная Библіотека имѣетъ далеко не всѣ. Поэтому полагаю, что окажу услугу всѣмъ интересующимся исторіею того времени, перепечатывая здѣсь всѣ эти брошюры въ хронологическомъ порядкѣ: никого уже не будетъ беспокоить вопросъ, не содержитъ-ли та или другая брошюра чего-либо интереснаго и каждый лично будетъ въ состояніи безъ затрудненій убѣдиться въ содержаніи и значеніи ихъ всѣхъ.

Первая изъ нихъ: „Mars moskiewski krwawy“ составле-

на Япомъ Жабичнемъ или Забичнемъ. Она выдержала въ Краковѣ два изданія, отличающіяся лишь годомъ: первое появилось въ 1605, другое въ 1606 году. Брошюра въ изданіи 1605 г. находится въ слѣдующихъ библіотекахъ: Варшавской Университетской, гр. Замоискихъ въ Варшавѣ, гр. К. А. Бутенева въ Щорсахъ, Ягеллонской въ Краковѣ, Краковской Академіи Наукъ, гр. Сигизмунда Чарнецкаго въ Добржицѣ, въ В. К. Познанскомъ, и въ городской въ Гданскѣ. Императорская Публичная Библіотека имѣетъ изданіе 1606 г. Это одна изъ болѣе интересныхъ и наиболѣе содержательныхъ брошюръ, такъ какъ въ ней рассказана вся исторія Дмитрія Самозванца до воцаренія его въ Москвѣ; въ ней сообщаются кое-какія новыя подробности, въ особенности о пребываніи Дмитрія въ Самборѣ и объ участникахъ похода. Авторъ ея былъ, видимо, придворнымъ шляхтичемъ Мишковъ; онъ, вѣроятно, зналъ больше того, что онъ сообщаетъ, и жаль, что онъ избралъ не прозаическую форму и не изложилъ всего въ видѣ дневника, но захотѣлось ему славить Дмитрія въ стихахъ, къ чему у него не было никакихъ способностей; поэтому произведеніе лишено всякихъ чертъ поэзіи; въ добавокъ, по обычаю времени, самъ авторъ создавалъ себѣ трудности, такъ какъ онъ составилъ поэму въ видѣ акростиха, ибо начальныя буквы каждаго двуступня даютъ слѣдующія слова: „Dimitr Iwanowic Wszystkiei Rusi Samodzierzca Uglickie Dmitrowskie Grodzickie Włodimirskie Moskiewskie Nowogrodzkie Xiazę Kazanskiego Astrachanskiego Sibierskiego Czarow Hospodara Pskowskiego i Wielkiego Kniazia Smolinskiego i innych Hospodar i Wielki Knias Nowogroda Nizowskiej Ziemie Czernichowski Rozanski Rostowski Jaroslowski Białoiezierski Udorski Obdorski Kondinski i wsitkiej Siewierskiej ziemie Rzadca i Hospodar Iwierskiej ziemie Hruszinskiх carow i Kabardinskiej ziemie Corkskich i Chorskich kniaziov i innich hospodarow Hospodar Pan i Dziedzic panstw wszystkiei Moskiewskiej monarchiej podleglich“. Въ жертву этому причудливому требованію приносится въ поэмѣ все, даже ясность мысли, удобопонятность рѣчи и орфографія.

Тотъ же Жабницъ, въ томъ же 1605 г., издалъ въ стихахъ и вторую брошюру: „*Posel Moskiewski*“, въ которой онъ описалъ посольство и пребываніе въ Польшѣ Аонасія Власова Безобразова, прѣхавшаго обвиняться имепемъ Дмитрія съ Мариною Мнишекъ и сопровождать ее на пути въ Москву. Въ этой брошюрѣ заслуживаютъ вниманія нѣкоторыя подробности, затѣмъ болѣе легкая и удачная, чѣмъ въ первой, витѣшная форма ея. Это изданіе, также два раза появившееся въ печати въ Краковѣ въ 1605 и 1606 гг., съ точки зрѣнія библиографіи наиболѣе популярно, такъ какъ его имѣютъ слѣдующія библіотеки: Императорская Публичная, Варшавская Университетская, гр. Замоискихъ и гр. Красинскихъ въ Варшавѣ, кн. Владиміра Четвертынскаго въ Милановѣ, гр. К. А. Бутенева въ Щорсахъ, Ягеллонская въ Краковѣ, Оссолинскихъ во Львовѣ, гр. Сигизмунда Чарнецкаго въ Добржицѣ и городская въ Гданскѣ.

Авторъ третьей брошюры Янъ Юрковскій также неизвѣстенъ намъ ближе; его „*Nume-naeus*“ (Краковъ, 1605) представляетъ собою панегирикъ, ѣе особенно удачный по поэтической формѣ, по случаю свадьбы Маринны Мнишекъ. Брошюра рѣдкая, такъ какъ ее имѣютъ только двѣ библіотеки: Оссолинскихъ во Львовѣ и гр. Сигизмунда Чарнецкаго въ Добржицѣ.

Поэтическими достоинствами наиболѣе выдаются двѣ слѣдующія затѣмъ брошюры, изданныя извѣстнымъ поэтомъ Станиславомъ Гроховскимъ: „*Pieśni na fest ucieszny*“, которыя въ 1606 г. въ Краковѣ издавались два раза¹⁾. Первое изданіе изъ типографіи вдовы Зибенейхера состоитъ изъ 16 пѣсенъ, и это изданіе весьма рѣдко: миѣ извѣстенъ лишь одинъ экземпляръ его, находящійся въ библіотекѣ гр. Чарнецкаго въ

¹⁾ Сообщение Адама Балциковскаго въ „*Stanislaw Grochowski i jego pisma*“ (*Przewodnik naukowy i literacki*, 1891, стр. 1085) о нѣсколькихъ изданіяхъ этой брошюры вполне неосновательно; упомянутая имъ „*Krakowska biesiada*“ будетъ переиздана мною въ одномъ изъ послѣдующихъ выпусковъ настоящаго изданія.

Добржицъ. Другое изданіе изъ типографіи Яна Шелиги—болѣе распространенное: въ немъ 22 пѣснн, сверхъ того,—портреты главныхъ дѣйствующихъ лицъ: Дмитрія Самозванца, Марины Мишкекъ, отца ея Георгія, краковскаго епископа Бернарда Мацѣвскаго и московскаго посла Лоанасія Безобразова; въ этомъ изданіи прибавлены и два стихотворенія „на московскій гербъ“; второе изъ нихъ представляетъ въ краткомъ очеркѣ всю исторію Дмитрія. Какъ для вновь прибавленныхъ пѣсней, такъ и для этого очерка Гроховскій (что не отмѣчено Балликовскимъ) заимствовалъ данныя изъ брошюры Жабчица „*Mars moskiewski krwawy*“. Это второе изданіе не столь рѣдко, такъ какъ его имѣютъ четыре библіотеки: Императорская Публичная, гр. К. А. Бутенева въ Щорсахъ, Оссолинскихъ во Львовѣ и гр. Владислава Замойскаго въ Курникѣ, вблизи Познани. Пѣсни Гроховскаго наиболѣе рельефно выражаютъ общее настроеніе умовъ и ожиданія поляковъ, даже и королевскаго двора, основанныя на успѣхахъ Дмитрія; выражены же они при этомъ въ наиболѣе удачной и плавной поэтической формѣ, хотя въ этой поэзіи и звучитъ довольно сильно церковная струнка, но той причинѣ, что самъ авторъ былъ католическій священникъ и, конечно, подчеркнул надежды своего сословія; затѣмъ пѣсни имѣютъ указанное настроеніе еще и потому, что писаны были подъ вліяніемъ Давидовыхъ псалмовъ, конечно, въ поэтическомъ переводѣ Яна Кохановскаго.

Когда Марина Мишкекъ уѣзжала изъ Польши, Янъ Жабчицъ на прощаніе съ нею издалъ еще одну брошюру: „*Zegnanié ojczyzny*“ (Краковъ, 1606). По формѣ, вследствие другого, вѣроятно, состава стиха, это стихотвореніе лучше двухъ предшествующихъ „работъ“ того же автора. Что же касается содержания, то въ немъ не лишены значенія свѣдѣнія о гонимыхъ, высылаемыхъ Дмитріемъ въ Польшу, съ цѣлью ускорить пріѣздъ Марины. Эта брошюра сохранилась въ трехъ экземплярахъ, находящихся въ библіотекахъ: Императорской Публичной, гр. Чарнецкаго въ Добржицѣ и Академіи Наукъ въ Краковѣ.

Янъ Данецкій въ „Przyjaciel szczeru“ (Краковъ, 1606) въ краткихъ 14-стишныхъ эпиграммахъ представилъ одиннадцать образцовъ вѣрной и преданной дружбы; десять изъ нихъ заимствованы изъ области древнеклассической мпологии и исторіи, одиннадцатымъ же примѣромъ этого же чувства выставлены Дмитрій Самозванецъ и Георгій Мишкекъ, при чемъ наиболѣе славится лишь послѣдній за то, что въ пользу перваго рисковалъ своимъ здоровьемъ, славою, имуществомъ и, въ добавокъ, собственную дочь далъ ему въ супруги. Брошюра принадлежитъ къ уникатамъ, такъ какъ только одна Ягеллонская бібліотека въ Краковѣ имѣетъ экземпляръ ея.

Тотъ же Данецкій въ 1607 г. издалъ въ Краковѣ брошюру: „Żalozne narzekanie korony polskiej“ на два печальныя современныя событія: рокошъ Зебржидовскаго и избіеніе поляковъ въ Москвѣ; такимъ образомъ, только вторая часть ея относится сюда и только эта часть перепечатана мною. Содержаніе этого отрывка чисто лрическое: нареканіе на измѣну и дерзость москвичей и похвала Олесницкому за защиту своихъ соотечественниковъ. Эту брошюру я видѣлъ въ бібліотекѣ гр. Константина Пржездзенскаго въ Варшавѣ, гр. Владислава Браншикаго въ Сухѣ, вблизи Кракова, Оссолинскихъ во Львовѣ и Ягеллонской въ Краковѣ.

Къ весьма интереснымъ принадлежитъ слѣдующая затѣмъ брошюра, написанная не полякомъ польскими стихами. Кто былъ этотъ Себастьянъ Лифотель, я не могъ узнать: вѣроятно, какой-то иностранецъ, остававшійся долго при дворѣ Николая Олесницкаго и вмѣстѣ съ нимъ бывшій также въ Москвѣ. Въ предисловіи онъ упоминаетъ о своихъ мелкихъ произведеніяхъ, раньше того представленныхъ или поднесенныхъ Олесницкому, но, видимо, это были только рукописныя произведенія, ибо ни въ одной бібліографіи нѣтъ никакихъ слѣдовъ о существованіи и содержаніи ихъ. Въ Москвѣ еще онъ описалъ событія, находясь подъ свѣжимъ впечатлѣніемъ ихъ, поэтому разсказъ его, какъ современника-очевидца, заслуживаетъ полнаго вниманія историка. Эта брошюра „Gody Moskiewskie“

(Краковъ, 1607) также уникать: единственный экземпляръ ея имѣеть библиотека Оссолинскихъ во Львовѣ.

Къ уникатамъ принадлежитъ также слѣдующая брошюра, перепечатанная съ единственнаго экземпляра Курницкой библиотеки: „*Робудka sławnej korony polskiej*“, изданная въ Краковѣ въ типографіи Яна Шелиги, безъ указанія года, но очевидно не въ иное время, какъ въ концѣ 1607 или въ началѣ 1608 г. Авторъ ея помѣстилъ подъ посвященіемъ брошюры Михаилу Конарскому, хелминскому каштеляну, лишь начальныя буквы своего имени и фамилии: W. R. Кто это былъ, трудно догадаться. Нѣтъ во всякомъ случаѣ основанія полагать, что это былъ Войцѣхъ Ратомскій, который упоминается здѣсь въ брошюрахъ Жабчица, Гроховскаго и Лифтеля. Думаю, что скорѣе можно приписать брошюру Войцѣху Раковскому, на томъ основаніи, что 1) Раковский въ 1620 г. издалъ въ Краковѣ аналогическую брошюру: „*Робудka zasnut wnom korony polskiej na ekspedycye przeciwo nieprzyjacielom koronnym*“; 2) Юшинскій (*Dykcjonarz poetów polskich*, II, 104) ставитъ его въ связь съ Мартиномъ Пашковскимъ, но не приводитъ въ пользу этого никакихъ аргументовъ, между тѣмъ авторъ издаваемой здѣсь брошюры при составленіи ея пользовался поэмою: „*Wenesya*“, авторомъ которой, по моему мнѣнію, былъ никто иной какъ Мартинъ Пашковскій¹⁾). Авторъ до того даже безцеремонно пользовался названною поэмою, что цѣлыя отрывки или отдѣльныя стихи ея дословно включилъ въ свое произведеніе. И такъ, стихи 1—8, 13—14, 17—20, 31—32 и 123—140 настоящаго изданія соотвѣтствуютъ стихамъ 1—8, 13—14, 17—20, 59—60 и 1533—1550 моего изданія поэмы „*Wenesya*“.

Съ единственнаго экземпляра Императорской Публичной Библиотеки перепечатано послѣднее краткое стихотвореніе:

¹⁾ Сравни введеніе въ новое изданіе поэмы, находящееся въ 1-мъ выпускѣ (Варшава, 1886) моего изданія: „*Biblioteka zapomnianych poetów i prozaików polskich XVI—XVIII wieku*“.

„Lament serdeczny“, въ которомъ, въ связи съ общими бѣдствіями, жена высказываетъ свою скорбь о мужѣ, не вернувшемся съ Московской войны. Это настоящій летучій листокъ, состоящій изъ двухъ печатныхъ листовъ въ четвертушку. Стихотвореніе это напечатано среднимъ готическимъ шрифтомъ и надъ внутренними столбцами имѣетъ сокращенное заглавіе: „Lament serdeczny o mężu, który w Moskwie zginął“. Оно напечатано безъ указанія типографщика, мѣста и года изданія, а также автора, и издано было, какъ и предшествующая брошюра, въ концѣ 1607 или въ началѣ 1608 года.

Ө. В.

ЗАМЪЧЕННЫЯ ОПЕЧАТКИ.

<i>Страница:</i>	<i>Строка:</i>	<i>Напечатана:</i>	<i>Должно быть:</i>
5	12	nie ograniczony	nieograniczony
6	11	osiagnął	osiagnął
8	12	wyprawia.	wyprawia,
11	148	z pochodniami;	z pochodniami
16	316	razaz	zaraz
17	360	bitej	bitnej
„	381	szwankuje? mocny-li,	szwankuje; mocny-li?
18	425	Polsze	Polsce
21	522	przeważnie	przeważne
22	589	Dworeyckiego	Dworzyckiego
24	665	ozdobie	ozdobie.
28	813	Ratowskiego	Ratomskiego
31	911	A on;	A on,
44	308	u ludu	i ludu
52	58	zżuła	zżuła
111	1	panuj	panny
130	1	Wielmźnemu	Wielmoźnemu
„	8	Radą	Radę
132	37	wierzę nadzieję,	wierę, nadzieję

MARS
MOSKIEWSKI
KRWAWY.

PRZEZ
JANA ZABCZYCA
PISANY.

W Krakowie,
W Drukarni Mikołaja Szarffenbergera, Roku Pań-
skiego, 1605.

Męstwo piórem się zdo biórem wiersopisów,
 Nauką słynie zawždy pierzem do popisów,
 Jest żołnierzowi przystęp, gdy swemi zabawy
 Szafuje, nabywając ciepłym potem sławy.

6 Chciwym cny Mniszek piórem cześć prawi domowi,
 Elizejski lot wzbija, znając pogotowi
 Każdą sprawę sumnienia, kwapi się w niebieskie
 Mieszkania, gdzie mieszkają cne chóry anielskie.

Это восьмистишие въ оригинальномъ изданіи отпечатано ниже-
 слѣдующимъ образомъ (на семи страусовыхъ перьяхъ, украшавшихъ
 гербъ Мнишковь):

ę	st	w	o	pi	ó	r	e	m	si	ę	z	do	b		i		pi	ó	r	e	m	w	i	e	r	s	o	p	i	s	ó	w	,											
a	u	k	ą	s	ł	y	n	i	e	z	a	w	ż	d	y		p	i	e	r	z	e	m	d	o		p	o	p	i	s	ó	w	,										
e	s	t		ż	o	ł	n	i	e	r	z	o	w	i		p	r	z	y	s	t	ę	p	,	g	d	y		s	w	e	m	i		z	a	b	a	w	y				
a	f	u	j	e		n	a	b	y	w	a	j	a	c		c		l	e	p	ł	y	m		p	o	t	e	m		s	ł	a	w	y	.								
c	i	w	y		c	n	y		M	n	i	s	z	e	k		p	i	ó	r	e	m		c	z	e	ś	c		p	r	a	w	i		d	o	m	o	w	i	,		
l	i	z	e	j	s	k	i		l	o	t		w	z	b	i	j	a		z	n	a	j	a	c		p	o	g	o	t	o	w	i										
a	ż	d	ą		s	p	r	a	w	ę		s	u	m	n	i	e	n	i	a	,	k	w	a	p		i		ś	i	ę		w		n	i	e	b	i	e	s	k	i	e

M N I SZ CH E K

ieszka ia, gdz e mie kaja cne óry ani ls ie

Do Jaśnie Wielmożnego Pana
P. Jego M. Pana Jerzego z Wielkich Kończyc Mniszechka,
Wojewody Sędomierskiego, Lwowskiego, Samborskiego,
Medenickiego etc. etc. Starosty, Ruskich Żup
Generalnego Żupnika, Mojego miłości-
wego pana i dobrodzieja.

Widzę jakieś odmiany zwycięstwem wznowione,
Widzę twoje pokoje sługami napelnione,
Widzę dosyć przyjaciół za tobą idących,
A w każde tropy znacznie snadź następujących:
6 Nie inaczej jako więc ptastwo naśladowuje
Strusa, który gdy z sępem bitwę odprawuje,
Krzywdą będąc ujęty orla wysokiego,
Który mając w swym gniazdzie potomka jednego
Traci go prze niehytność i swoje pokoje
10 Odbiera gwałtem wzięte przez niesłuszne boje.
Bierze strus krzywdę w oczy i orle słuszności,
Kładzie znacznie z obroną pod skrzydła miłości,
Podejmuje lot krwawy, gdzie się z nim mieszają
Ptaszęta, a zwycięstwa mylnego czekają.
15 Jedni orlą trzymają część, drudzy sępową,
Drudzy nosy sprawiają na zdobycz gotową:
A zatym słuszna prawda obu rozwadziła
I jednego z nich krwawym mordem wymierzyła.
Leci na dół sęp strawion, a strusa wszelakie
20 Ptastwo lotem nalega i głosy jednakie
Powtarza, jak zwycięzcy, i pod skrzydła jego
Cisną się, już radując z zwycięstwa krwawego.
Jastrząb', sokoł, białozór i górni rarodzy,
Pokrzywka, wróbl, sikora i trznadle ubodzy
25 Zlatują się do strusa, nad to i złe wrony,
Co nań przedtym krakały, spieszą do obrony;
Sam tylko gryf zostaje i snadź tylko dla zazdrości
Omdlawszy, strada zdrowia, pędząc ducha z kości.

30 Abo więc gdy rogaty wół pastwiska broniąc,
Zaczyna z lwem roztyrki po łąkach się goniąc,
To wszystkim zwierz nań bije, wszyscy swoje znoje
Nań stosują, chcąc nań wlać krwią sprawione boje.
Nawet i pies domowy, choć z jednego zdroja
Napój ma, i z nim wspólnie zażywa pokoja
35 A przecię jednak mruży i wszelkie staranie
Stosuje koło niego, by zdradne karanie
Zwąglić go jako mogło, aż zatym wół srogi
Bierze okrutnego lwa na kończyste rogi
I nogami go depce i twardym kopytem
40 Wyciska z niego ducha gniewem nieużytem.
Dopieroż oni wszyscy, którzy nań hukali,
Mocnego za zwycięzcę wołu przyznawali:
I pies, co przedtym czekał, pod się ogon kładzie
A do łupu się łasi, nie myśląc o zdradzie.
45 Wszyscy mu przyznawali zwycięstwo, i głosy
Męstwo jego chwalili. Także pod niebiosy
Ciebie teraz wynoszą i różne ofiary
W służbach swoich oddają, w których niemasz miary.
W czym i ja być leniwym nie chciałem i swoje
50 Przesłałem te Kameny w twe zacne pokoje,
Gdzie na nic (choć w ciźbie) patrz łaskawym okiem,
Jeśli chcesz być w Parnaskim empirze wysokim.
W czym nic nie wątpię, iż będą miejsce miały
Muzy me (choć niewdzięczne), jednak ukochały
55 Nawiedzić dom twoich cnót i męstwo dzielności,
Czyniąc to jak służebne z swojej powinności.

W. M. mego miłościwego pana

naniwszy z sług

I. Z.

Na herb ziemie Moskiewskiej.

(рисункъ двуглаваго орла
съ изображеніемъ Св. Георгія
Побѣдоносца на груди).

- Nie tak słusznie Herkules może się buławą
Szczyć, iżce przebijał okragły świat sławą;
Nie tak właśnie należy oszczep Tezeusowi,
Że nim dał odpór znacznie Minoiswołowi:
5 Jak słusznie ten herb służy znacznemu carowi
Bitnej Moskwy, który zwykł swojemu domowi
Cześć poważną sporządzać w pogranicznych stronach,
Gdy dźwiga dzielne sławy na swoich ramionach.
Koń i mąż chelmy jego, koniem swoje cnoty,
10 Jak mąż zacny, lustruje marsowej roboty,
Orzeł górę wybija już z strusem złączony
Zplodzi klejnot w krainie nie ograniczony.

Najjaśniejszemu i niezwykłemu monarsze
Dymitrowi Iwanowiczowi z łaski bożej
Carowi i Wielkiemu Księżu Moskiewskiemu,
wszystkich Ruskich, Tatarskich państw i królestw
do Monarchiej Moskiewskiej etc. etc. należących
panu i dziedzicowi.

Mieć wizerunkiem rzeczy cudze piękna bywa,
Gdy się do nich spraw sławnych porządek ożywa,
Któryby snadź zwierciadłem mógł być w jakich cnotach
A swe staranie knować w przeważnych ochotach.
5 Piękna bywa znać przykład jakiej zacnej sprawy,
Przez któreby się znaczne przechadzały sławy,
Cześć śliczną sporządzając w przesławnej krainie,
Tudzież chwałę gotując w ojczyznej dziedzinie.
Poceniusz on Niger drogi się trzymając
10 Przodków bitnych i stare gościńce wznawiając,
Gdy już państwo osiągnął i rzymską stolicę
Osiadł, biorąc Rzym wszystek pod męzną prawicę
(Różni różne podarki rządzący oddawali
I różną w służbach swoich chęć ofiarowali.
15 Dawał bogacz łańcuchy z złota uczynione,
Dawał ubogi wody z źródeł wyniknione,
Oddawał waleczny mąż konia poważnego,
Niósł stateczny orator dzielność życia jego:
Wdzięczna mu ta dań była i jedna ochota
20 Brała, tak wody trochę, jak klejnoty z złota,
Lecz bardziej jeszcze kochał, gdy swoje roboty
Widział) rozkazał jednak Maryusza cnoty
Wypisać, z którychby wzór mógł brać życia swego,
A w tym samym dostąpić kresu sławą mkłego.
25 Tym ja zwiedziony będąc, krótko dzielne sprawy
Podalem za wizerunek Lechom i twe sławy,
Dając za przykład znaczny żywota klejnoty,
Przy czym niech ofiarują bez farb swe ochoty.

- 30 Niechaj pers jak zwycięzcy odda z świecącego
Z złota noszenia znaczne i niech walecznego
Konia turczyn prowadzi, a sarmata zbroje
Niechaj szczyrze wyprawia na potrzeby twoje.
Niechaj kto w czym jest biegłym, dziś to pokazuje
I tobie swą nauką dziś dziś usługuje.
- 35 Mnie co Pallas z Minerwą w Helikońskich gmachach
Uwiły i co Febus w Elizejskich dachach
Uknował, toć oddaję; w co wesolym okiem
Wzglądaj, chcesz-li być u muz w Empirze wysokiem.

Waszej Najaśniejszej Carskiej Mości

uniżony słuzebnik

Jan Zabczyc.

MARS MOSKIEWSKI.

- Dzieje i męza powiem, który z cudzej strony
Przyjechał i osiągał od lachów obrony,
Igrzyska powtarzając Marsowe a zdroje
Ze krwią zmieszał, farbując posoką pokoje,
5 Mroźny kędy naczęściej Boreasz przebywa,
A w Ryfejskich padolach swe biegi zakrywa.
Jasne kędy Apollo swe koła ociera,
Gdy się na kozorożca złotego obziera,
Tam zwierzę nieużyte swe mieszkanie mają
10 A po skarpach Hercyńskich echo powtarzają.
Rys pstry ciekawym skokiem tam byt swój odprawia,
A malowany lampart swe biegi wyprawia.
- Igraszkę nogolotną za zwierzem stosując
A po zaspach śnieżystych chypki skok torując.
15 Wilk i zając białawi w ziemnych się chowają
Lochach i ztamtąd życia przodku dosiagają,
A straszny niedźwiedź rykiem tam pastwiska swoje
Zporządzuje, stanowiąc lękliwe pokoje.
Nogochutliwy sobol w gęstociemnym gaju
20 Wzbija się, pomnażając dzieci w lodnym kraju.
Ostry lis sierciamienny marmorek nazwany
Ukochał śnieżnych gmachów lodowate ściany.
Wkoło kędy dambrowy panują rozwite,
Gdzie dziki koń pastwiska miewa rozmaite,
25 I sarmacki pod ten czas miał swoje pokoje,
Gdy wszeczynał ze złym ludem krwawochutne boje,
Cara który pogardził swą dumą własnego,
A wszrubował na państwo Borysa zradnego.
- Wy o tym dobrze znacie, muzy, które swoje
30 Macie w tamtecznych gmachach ciekoplynnne zdroje.
Same wy dzisiaj same Bazylida sprawy
Wspominacie dzielności, dom, potomstwo, sławy,

Zacne: gdy lata trawił, splodził równe sobie
Dzieci: Fedora, Dmitra, Iwana; ten w grobie
35 Y w wodach odpoczywa Stygijskiej ściany,
Będąc na te roskoszy od ojca posłany.
Stefan kiedy król polski Połocka dobywał,
W czym też rady od syna życzliwej zażywał,
40 Twarde-li miał z polaki stanowić przymierze,
Czyli krwawą walkę wszcząć? na co mu w tej mierze
Kochany syn powiedział: Ojczy, chcesz-li rady
Mojej dzisiaj posłuchać, bez zdradnej przysady;
IEst taka (tylko odpuść, nie będzie-li zdrowa,
45 Gdyż przymierza stanowić nie będą me słowa,
I walk smutnych wymierzać): bądź pakta gruntowne.
Myślisz z Polską zaczynać, bądź wojny buntowne,
Rozsądkiem miarkuj wszystko, by czasu swojego
Nie miał cię w więzach polak i ludu twojego.
Usłyszał jak skoro to z Wasila zrodzony,
50 Rozniecił natychmiast gniew w kościach rozplodzony:
Smiesz-że, pry, lichy synu, takie wnosić zdanie,
By miało kiedy przywrzeć na mnie to karanie?
Idź precz z oczu, złe dziecię, przepadń z tymi słowy,
Nie durz więcej ojcowskiej, nędzny synu, głowy;

55 Smierć złą pierwej podejmiesz, niż ja takie czasy
Oglądam, i niż przyjdę na polskie niewczasy.
A on, jak syn pokorny, głowę zawiesiwszy,
Poszedł, lecz tym zły ojciec, nie się nacieszywszy,
Mocno syna uderzył kościeniem i z niego
60 Krew wypuścił i posłał do świata wiecznego.
One jednak rozważał jego żywe rady,
Wiedząc, że syn nie knował przeciw ojcu zdrady.
Dał natychmiast ten wyrok, aby z Polską święte
Przymierze nicodwłocznie na czas trwały wzięte.

65 Zaczyn mężny Batory swe waleczne konie
Nawrócił na murowne Krakusowe blonie.
Iwan też Wasilewic do swoich się krajów
Pokwapił, nawiedzając dom moskiewskich gajów.
Empireum skąd potym niedługo nawiedził
70 I swą bytnością możnych bogów ubiesiedził.
Rząd potym Fedor objął, Dymitr w niedojrzałym
Wieku po śmierci ojca będąc pozostałym,
Zostawił mu Uglickie brat księstwo; w tym wiele

- Mądrych ludzi mieszkało; tam go przyjaciele
76 Częstoćroć nawiedzali, o nim wielką mając
Pieczę, a jego zabaw mądrze pogładając,
Aby snadź jaka psota sług nie uwodziła
A potym i Dmitrowi by nie zaszkodziła.
- Ugruntował tak rzeczy Fedor rodzonego,
80 A sam będąc żywota bogom podobnego,
Gęsty kościół nawiedzał, klasztory fundował,
W szpitalach nędzą zgryzłych swoim kosztem chował,
Leniw nie był ratować w przygodach spadłego,
Z popy mówić o duszy, wszystek żywot jego
85 leździć po monasterach, nawiedzać ubogie,
To była jego rokosz, to kochanie drogie.
Carskie włości polecił wszystkie Borysowi,
Koniuszemu swojemu, jak ekonomowi,
Który, gdy państwem władnął, zamyślał o jego
90 Zdrowiu, lecz iż jeszcze czuł dziedzica młodszego,
Iął sztuk swoich zażywać, jakoby go z świata
Zjąć mógł, umniejszyć nieco żywotnego lata,
Empireum mu życząc (bez czasu) świetnego
I namówił niemały gmin ludu zdraдного.
- 95 Dawał im upominki, aby nie żywili
Niewinnego Dymitra, lecz zdradą pożyli.
Miasta im obiecował, gdyby dokazali
Prace swej, kata godnej znacznie dokonali.
I już ta wieść gruchnęła między nieużyтым
100 Ludem; potym targnęła miejscem rozmaitym,
Tak że na pokój przyszła książęcia młodego,
Który mając przy sobie doktora godnego,
Rozumem i rozrywką bacznie doźrzałego.
Ten postrzegłszy wszystkich sztuk Borysa zdraдного,
105 Opatrzył dobrze książę i swoje staranie
Stosował koło niego, by zradne karanie
Wątlić go nie kusilo; upatrzył jednego
Chłopca, w lata, wzrost, postać książęciu równego,
Szrobował mu go tak, że w jednej pościeli
110 Z sobą zawždy legali, ale gdy posnęli,
Kazał się więc książęciu gdzieindziej polożyć,
By go snadź zdrajcy oni w noc nie mogli pożyć.
Iak skoro zaś jutrzienka swe rumiane zorza

- 115 Rozniecając wygnała z głębokiego morza,
Na onoż legowisko kazał iść młodemu
Księżciu, by nie podległ nieszczęściu krwawemu.
Erato, ty sama wznów, jakich zażywali
Sztuk zdradni Synonowie kiedy zamysłali
- 120 Gardło wydrzeć cherchelmi monarsze możnemu,
Tym się samym zalecić Borysowi złemu.
Rosły czas tego było, że na to dybali,
Jakoby swych zamysłów nad nim okazali.
Obaczywszy noc jedną, w którą swą robotę
Konać mieli i zdradnych fortelów ochotę,
125 Do pokojów przypadli, kędy swoje spanie
Dymitr zwykł odprawować; tam złe mordowanie
Zbójcy jęli zaczynać i dziecię zmyślane
Szablą zjuszyli, sycąc tym myśli szalone.
Już krwawy mord sprawili, jeszcze na tym mało
130 Mieli, wygnawszy duszę, porwali i ciało,
Czyn żeby nie był wydan od kogo sprawiony.
Rumricht w tym mieście stał się zewsząd rozgłoszony,
Krwawą iż śmierć otrzymał Iwanowie młody.
Mieszkańcy się strwożyli z tak naglej przygody,
135 Jęli szukać przyczyny rozruchu wielkiego,
Acz zoczą trupa marnie krwią sposoconego:
Esterska tego pani młodszemu carowi
Podobnym uchowała i także wzrostowi
- 140 Wymierzała kształt równy, że jeden drugiego
Nie mógł w niczym celować, jak syna jednego
Łatwieby się był każdy oszukał, patrząc
Na pacholę, książęcą jemu przycytając
Osobę. Więc i Moskwa na tym się myliła,
Mniemając, by własnego marnie już pozbyła
145 Dziedzica i dlatego zgicłk z krzykiem zmieszany
Wszczęli w włości Uglickiej i placzliwe ściany
Iedni żalem pełnili, a drudzy z broniami
Z domów swych powypadali; drudzy z pochodniami;
Miejscy stali, pogonią czyniąc za złośnemi;
150 Drudzy zdrajców chwytali rękami zbrojnemi.
Już tego był czas spory, jak się tak mieszały,
Gdy się nad krwieroźlewcy, jak orli mieszały,
Rączę kiedy zdobywszy biegiem nalegają

I za niemi w wietrzny trop żartko przypadają;
155 Strwożywszy ich, krzywemi paznokty łapają
I dopiero się sycą. Także też wszczynają
Krzyk mieszczanie za lotry, w tym gonia, lecz oni,
Jak przyszło do odsieczy i do ręcznych broni,
lęli się z niemi dobrze potykać i z swego
160 Żaden placu nie zstąpił, aż pierwszej nędznego
Elizejskim palacom dał ducha i zdroje
Nawiedził wód Stygijskich i straszne pokoje.

Mężnymi się stawili, bo snadź i jednego
Żywcem porwać nie mogli, skądby tak srogiego
165 Objać mogli rozruchu zaczęcie i słusznej
Przyczyny krwie dosięgnąć. A w tym nocy głusnej
Szara zesła poświata, a Febus swe czoło
Objasnił i zlagodził ziemski okrąg w koło;
Kazano potym w trąby uderzyć na trwogi,
170 Aby się mógł pokazać uczynek tak srogi.
lęli pilno stosować o caru staranie,
A w tym jak się rozeszło po niebie zaranie,
Efebe też już zesła; jał człowiek uczony
Myślić o carskim zdrowiu, z rozmaitej strony
175 Wywieść jakby go ztamtąd mógł i do zdrowego
Pokoju doprowadzić, wiedząc brata jego
Słabą w rzeczach potęgę; to też przekładając,
Że Borys wszystkim władnął i w czasy wglądając,
Któreby potym przyszły, bo choćby tym razem
180 Mógł uchować księżęcia i zdrowie zarazem
IEgo wszystkim pokazać, lecz by też pokusy
Mogły odciąć cielesność od niewinnej duszy.

Nie długo tam mieszkając, na insze krainy
Uwiódł cara, idąc z nim przez mroźne dziedziny,
185 Odpędzając od niego drogą krwawą boje,
Wynajdował mu pilnie takowe pokoje,
W którychby mógł bezpiecznie mieszkać aż do tego
Czasu, w któryby państw swych dziedzicznych własnego
Osieść mógł stolec carstwa; wiódł go aż do morza,
190 Zkąd się wybija z mrozem lodowata zorza,
Gdzie z nim, jak z synem ociec, długo przemieszkiwał,
A od niego w swym wieku posługi zażywał,
Rzecz skrytą mądrze tając, a gdy już miał swego

Życia śmiercią dosiągnąć kresu ostatniego,
195 O to go pilnie prosił, aby się nikomu
Nie powiedział, póki by w swym wieku rozumu
Dojrzałego nie doszedł, lecz aby swe lata
Trawił po monasterach zakonnego świata
Zażywając z czerńcami; w czym tam statecznego
200 Posłuchał męża w radzie; ztamtąd do jednego
Klasztoru się pokwapił, w którym święte sprawy
Brał przed oczy i wszelkie pobożne zabawy
IEdnak na to pamiętał, że postronne ściany
Wyciera, będąc panem, od służi wygnany,
205 Xięstwo swoje opuścił. To gdy się tak działo,
Wtym do Fedora przyszło złych nowin nie mało,
I że brat jego umarł, śmierć sobie zadawszy,
I opuścił swój Uglic, krwią ściany polawszy,
A pokwapił nawiedzić łodzi Charonowe
210 I mieszkania napelnić straszne Plutonowe,
ZĘby kędy Cerbera często wyszczerzone
Blyskocą się po cieniach jadem wyostrzone.

Karliwej Tyzyfony wielkim napelniony
Żalem Fedor, iż był z Dmitrem rozłączony
215 Aże prawie omdlewał, gdy sobie wspominał
Jego wdzięczne rozmowy, które z nim zaczynał,
Zamek kiedy nawiedzał Uglicki i zdrowie
Brata, z którego żal miał, a kto to wypowie?
Ale swą żalność ciesząc, za radą zradnego
220 Borysa żywcem kazał pobić do jednego,
Na dworze którzy tylko Dymitrowym żyli.
To dla tego tak czynił, aby tajne były
Sprawy zradne Borysa, których on zażywał,
Kiedy ziemie Moskiewskiej przez rozbój nabywał.
225 Kazał potym car Fedor, aby przywieszono
Ciało Dymitra było i w oczach grzebione.
IEdnak i w tym fortelu zażył falesznego:
Powiedział, iż nie masz przystępu wolnego,
Gdzie ciało Dymitra leży, bo tam morowego
230 Powietrza pełno wszędzie. I tak zwiódł roduęgo,
O którym potym myśleć jął, jakby też jego
Mógł przesłać bratnim szlakiem do nieba świetnego,
A sam państwo osiągnąć, czego w krótkiej chwili

Dokazał. Upatrzył czas, w który z sobą pili
235 Samiż dwa (jakoż tego częstokroć bywało,
I że z sobą pełnili napojów nie mało),
Tamże pełniąc przez zdrowie kubek pana swego,
Podał przyprawny trunek napoju zdradnego,
Rozmaita gdzie była trucizna wsypana,
240 Zkąd zaraz pańska laska była pokazana,
Abowiem wypił wszystek prze zdrowie złośnego
Sługi, lecz tym postradał żywota własnego.
Ciało się na nim pukło, a duch zatrwożony
Wyleciał, w nieśmiertelnych źródlach pogrzebiony.
245 Hytry zkąd potym Borys Moskwę opanował,
Będąc koniuszym, na ten urząd następował,
Abowiem ten jest zwyczaj tam, kiedy nie stanie
Dziedzica, to przeważnie w Moskwie panowanie
Na koniuszego spada, więc na to wzglądała
250 Moskwa, że za Borysem Fedorową znała
Siostrę w stanie małżeńskim i ztąd mu koronę
Zlecili, i oddali samych się w obronę
Krzywowydziercy państwa, na którym panował
Przez lat wiele i grubej Moskwie rozkazał,
255 I Eiców nadto odebrał, którzy tam w niewoli
Z różnych krain mieszkali, z tymi czynił k woli.
Gdy zaś potym car Dymitr rozumu się swego
Chwytał i już dosiadał baczenia większego,
O sobie jał zamyślać, tudzież one słowa
260 Począł w sobie rozbierać, co mu rada zdrowa

Snowała mistrza swego, kiedy kończył lata
A dosiadał przez cnoty niebieskiego świata.
luż też indziej miał wolą z onego klasztoru
Puścić się, któryby snadź ojcowskiego dworu
265 Bliższy był i stolice, a tak się z jednego
Do drugiego przechodził, aż stolicznego
I Eziora dostępował; tamże zaraz swoje
(Nie bez żalu i płaczu) oglądał pokoje.
Rzadki dzień bywał, żeby nie miał być we dworze
270 U zdradnego Odon, mieszkając w klasztorze.
Starał się o to pilno, żeby się tam komu
Mógł objawić, przezeń przyść do własnego domu.
Kędy nie mogąc znaleźć męza tak mądrego,
Któremu by bezpieczeńność zwierzył zdrowia swego,

275 | Jednej się rady chwycił: opuścić tamteczny
Gmach i stosował swe ście w polski kraj waleczny,
Gdzieby dosięgnął męża, któryby mu rady
W jego uciskach dawał bez zdradnej przysady,
280 | Od niego w utrapieniu biorąc pocieszenie,
I tymże samym ciesząc smutne uciśnienie.

Czasu tedy jednego przedsięwziętej drogi
Chwycił się i stanował do Polski swe nogi.
Zatym przyszedł do dworu szlachcica jednego,
Mieszkańca w ruskich krajach Heyskim nazwanego,
285 | A ten miał już podrosłe syny, których sprawy
Chciał obrócić do nauk pobożnych zabawy.
Ruskiego pisma uczyć rozkazał onemu
Gościowi, w tych literach dostatnie biegłemu.
On się też nic nie zbraniał, aby w domu jego
290 | Mógł konać swe zamysły przedsięwzięcia swego.
Widział jednak tam jakiś nierząd, zhydził sobie,
Ztamtąd szedł do Braimia. Tam jednej osobie

Humien zwanej przez spowiedź o wszystkim powiedział,
Czego się książę Adam zarazem dowiedział
295 | Od onejże osoby. Wezwał go do siebie
W pokój, nakazując mu przez tego co w niebie,
Szczyrą prawdę powiedzieć, jako ze zlej toni
Uszedł i jeśliże miał po sobie pogoni.
Powiedział potym Dymitr, jako się z nim działo
300 | I jak zlej nędze zażył przez ten czas nie mało.
O czym gdy dobrą sprawę objął Wiśniowiecki,
Kazał potym zjąc z niego on ubiór czerniecki,
Dając mu szaty inne, któreby stanowi
Służyć mogły carskiemu, nie tak jak czerńcowi.
305 | A potym go sam odwiózł bratu rodzonemu,
Konstantemu z Wiśniowca, mężowi ważnemu
Rozumem, który równa zawždy Katonowi,
W męstwo zasię Scewoli i Scypionowi.
A ten się z domem znacznym złączył, który w radzie
310 | Ma stolec senatorski; ten nie wierząc zdradzie,

Pytał go, coby zacz był? i jakiego domu?
I czemu by się pierwej nie zjawił nikomu?
Słuszne na co mu car Dymitr odpowiedzi dawał,

A on gdy go już własnym carem być poznawał,
315 Kazał przynieść upomink, który mu darował,
I samże mu się razaz tamże deklarował,
Obiecując mu wszystkie chęci i ochoty,
Któreby się ściągaly do krwawej roboty
W odbieraniu ojczyzny, którą przez swe sztuki
320 Osiągnął zdrajca Borys, i chytre nauki,
Sprawiedliwość nad wszystkie wynosząc wyprawy,
Która mu miała wznowić jego dawne sławy,
Które przez złe fortele utracił; za co mu
Dymitr pańskim umysłem jał dziękować w domu
325 I Egoż własnym, samego siebie ofiarując,
I nagrodę wszelaką jemu obiecując,
Gdyby go Bóg przywrócił do jego dziedziny,
Tudzież i pod moc podbił rozliczne krainy,
Ociec kędy swą bytność znaczną odprawował,
330 Tamże własnym ziemicom jak pan rozkazywał,

I kędy wcale leży ojcowska korona,
I z kądy bywa poddanym dawana obrona.

Wyrzekł jako to skoro z Iwana zrodzony,
Zaczął zamysły stroić w Wiśniowcu splodzony,
335 I Eśliby sam miał zacząć Marsowe ochoty,
Czyby komu polecić zwierzone klejnoty.
Ledwie co począł myśleć, aliż w pamięć sobie
Wbił, że to może zlecić przeważnej osobie,
Której krwi dosiagnął ślubem; ztamtąd zaraz swoje
340 Jał kierować i z carem w ojcowskie pokoje
lasne konie, gdzie zwykle synowskie posługi
Oddał, które winien dać na czas laty długi,
Elizeum bo to tak świetne pokazało,
Gdy mu za przyjaciela sławną córę dało
345 Gwiazdecznej familiej; tam zaraz te rzeczy,
Które miał przed oczyma i na dobrej pieczy,
Opowiedział przed ojcem, jego dosiagając
Rady, także mu sławę w oczy przekładając,

Którą miał, kiedyby ojczyznę przywrócił
350 Wydartą dziedzicowi i Moskwę ukrócił.
Na co mąż wielki w radzie rozmyśl jał stosować,
I wszystkie rzeczy przyszłe mądrze upatrować.

- lednak przyjął go wdzięcznie aż do czasu tego,
Póki by był nie dosiagnął rozrzędu pewnego.
365 A w tym się pan walczony dobrze namysłiwszy,
Tudzież z rycerstwem polskim znacznie naradziwszy,
Za syna go swojego przyjął i ojcowską
Twarz zawždy pokazował, a on też synowską
lemu chęć ofiarował, i ztądże zarazem
360 Jęli o bitej Moskwie myśleć oba razem,
Aby niedługo zdrada Borysowa trwała,
I owszem by co rychlej swą zapłatę brała
- Senatorską potęgą. A w tym od polskiego
Króla list przyniesiono, aby moskiewskiego
365 Męza stawil przed sobą; tam zaraz (królewską
Uważywszy u siebie wolą) senatorską
Osobę panu stawil, z którym wespół dziedzie
Przyjechał zimnych krajów Dymitr Iwanowic.
Lustrował się przed królem, gdzie przypadki swoje
370 Wznawiając, łzami polał królewskie pokoje,
Iadocynny żal w sercu smutnocichym tając,
A swoje urodzenie i ból rozważając.
Na co król pilnie patrząc, jął takiego słowa
Szerzyć głos: ważna-li co będzie moja mowa,
375 Sluchaj mało, nie trwoż się, wszyscysmy jednemu
Szczęściu będąc podlegli, tudzież i błędnemu
Kłopotowi, mamy znieść wszelakie niewczasy
I pędzić ich trwałością za Hercyńskie lasy;
IEdnego nie ukazesz, któryby swe lata
380 Bez farb szczęścia miał trawić u czujnego świata.
Godny-li? więc szwankuje? mocny-li, słabiejc;
Czerstwyy-li? siłę traci; zdrowy? i ten mdleje.
Owo snadź, krótcie mówiąc, każdemu zła szkoła
Fortuny niefortunnej zamarszczuje czoła,
385 I Kreza mającnetnego mieni w ubogiego
Irusa, a Pazaita sielą potężnego,
Iako wosk topi nogą złego Taburlana,
Będąc mu stopniem na kół, pądszy na kolana.
Nie masz się tedy o co tak barzo frasować
390 I daremny m kłopotem smutną głowę psować;
Nie pierwsisny my tacy i nie pierwej złogo
Znacznie szczęścia kosztujem; prawda-ć jest, że z swego
Yakoś nie miło zstąpić; w tymże położony

I ja też trwam kłopotcie, od stryja wzgardzony.
395 Czas jednak to zapłaci, że swoje nagrody
Wezmim za wszystko niewczas i za płatne szkody.
Hojny jest Bóg w nagrodzie, i kto się opiece
Jego leci i świętej kto podpadnie ręce,

Hojnie go ubogaci i jego roboty
400 W odpocznienie obróci, pędząc precz kłopoty.
Onemuż tedy zlećcie wszystko swe staranie,
W nim mocnie pokładajcie, jak w Panu, ufanie,
Serce mu ofiarując, ślubu im nie zdradzi,
I owszem wasze myśli na skutek wprowadzi,
405 Pocięchą wszelką knując. A my też co możemy,
Do tych waszych zamysłów znacznie dopomożem,
Obrawszy męża w rozum i sprawy biegłego,
A w Marsowych ochotach przeważnie dzielnego,
Damy pomoc na zdrady. W tym się naradziwszy
410 Król z swymi sekretarzami, dobrze namyśliwszy,
Aby jak podpomogli pana Moskiewskiego,
Wynalazszy mu męża baczeniem znacznego.
Rada na tym stanęła, aby z Kończyc Wielkich
Pojechał Jerzy Mnischek; ten fortelów wszelkich
415 I niezgód niech potęgi wszelakie ukróci,
A możne panowanie moskiewskie przywróci.

Wyprawiwszy go znacznie; w tym go król do siebie
Wolać kazał i rzekł mu: przez tego, co w niebie
420 Jest jednorządcą zawždy, czyńcie to dla niego,
Prowadźcie do ojczyzny dziedzica własnego.
Ledwie co wyrzekł, na co jał ważnego słowa
Głos wszczynać obyczajnie, jako mądra głowa:
Królu, panie nasz znaczny, wielkie-ś na mię włożył
Brzemień i ciężkim jarzmem me ramię obłożył.
425 Jest innych w Polsce dosyć, którzy te ciężary
Na swe ramiona znacznie włożą nie bez miary.

Kogo sława miłuje i gdzie zakochała
Krwawa Marsa nauka, tudzież zbudowała
Na kim swoje palace, temu te klejnoty
430 Zleć Wasza Królewska Mość. Aczci wszelkie cnoty
lasno górę wzbijają, więc i me zabawy,
Na cnoście się gruntując nieśmiertelnej sławy,

ASz pod niebem sięgają, więc i te ochoty
Dźwignąłhym, lecz wiem dobrze, iż tej roboty

- 435 Namoże się ich wiele. Mamy Zamoyskiego,
Biegłego w rycerski czyn, więc i Żółkiewskiego,
Obu polskich hetmanów; tymby Moskiewskiego
Pana zlecić, ciby go do domu własnego
Wprowadzili. A wszakże aby woli twojej
440 Dosyć się zawždy stało, żeś to pracy mojej
Oddzielił, nie odmawiam i staranie swoje
W tym zasadzę wszelakie, bym szablą pokoje
Groźnej Moskwy nawiedził. A to gdy wymówił,
Do Sambora natychmiast swoje wygotował
445 Rącze konie wymierzyć, zkądby dzielne sprawy
Sporządzić mógł i znaczne rycerskie wyprawy
Opatrzyć dobrze mocą. W tym gdy przyciągnęli
Na miejsce dóbr koronnych, tamże dosiagnęli
Dwóch osób złych moskiewskich, które za zmyślone
450 Sługi się oddawali, na to naprawione,
Aby zdradą pożyli cara Moskiewskiego
Będąc posłani z dworu Odoną złośnego.

Na co długo czuwali, aż upatrzyli

- Czas jeden, w który wszyscy dobrej myśli byli.
455 Ięli o tym zamyślać, jakby swe fortele
Wszczęli nad zdrowiem carskiem, a w tym jeden śmiecie
Zaczął mówić do zdrajce towarzysza swego,
Na tęż pracę z nim zdradnie wysłanego:
Osiodlaj idź bachmaty, miej ich pogotowiu,
460 Bo tu będzie wnetucki po Dmitrowym zdroju.
W tym ten poszedł po konie, a ów zaś w pokoje
Wkradł się carskie, mając nóż, chcąc wszczęć krwawe boje.
Szukał ów koni długo cieniem; w tym na błonie
Przyszedł z świecą, co jeden gdy ujrzzał na bronie
465 Konie uzdą ztrwogane, mniemał by ich kradli
Złodzieje i bojąc się, aby nie podpadli
IEdni jakowej szkodzie, dał znać, a w tym goniał
Zdrajcę pacholikowie z gołoostrą bronią.
Jął uciekać; ale go jednak dogonili;
470 Szukając zdrady przyczyn, katem mu grozili.

Zlął się potym nieborak, jał mylić rzeczami,

A oni mu z dębiny grozić manelami
IEli jeszcze tym więcej; a on, jeśli psować
Myślicie ciało (wyrzekł) i batem probować,
475 . Macie bez próby wszystko: Jestem tu posłany,
Żebym Dymitrowam krwią zlał Samborskie ściany;
IEst tu jeszcze i drugi, który na pokoju
Czeka, chcąc pokosztować w noc krwawego boju.

Co skoro usłyszeli, jęli swemi biegi
480 Wskok przyspieszać, a w kątach zasadzili szpiegi,
ZEby się do ucieczki nie brał; w tym wpadają
Na palace książęcia i zbójce szukają,
Rączo który jął zbierać z pokojów swe nogi,
Lecz mu chybko zabiegli od zaczętej drogi.
485 Na ten czas był u ojca Dymitr, gdy się tak działo,
A w tym się w zamku wszczęło rozruchu nie mało:
Iedni gwałtu wołali, drudzy uciekali,
Drudzy z swoich pokojów z bronią wypadali.
CHwytali drudzy wiatry, drudzy zaś pytali,
490 Coby było? i przyczyn rozruchów szukali,
O czym mało ich pewną rozprawę dawali.
Wszyscy się (jak w obmacie) w złych zgielkach mieszali.
W tym onych przywiedziono, którzy krwawe lupy
Chcieli wszczynać, ci stali jako wryte słupy.
495 Słoweczka namniejszego nie chcąc ni do kogo
Przemówić. Jeden goły nóż miał, do straszego
Krwawomordu sposobny, a drugi zaszytą
Truciznę w pasie nosił, jadem nieużytą.
Inż było o północy, w tym ich prowadzono
500 Do więzienia, kędy ich dobrze opatrzono.

Rano gdy zaś Cyntią z obłoków spędziło
A swe białawe konie na górę wpędziło,
Obrót niebieski snując światłem napelniony
A płomieniem Febowym zewsząd ogarniony,
505 Z więzienia ich po jednym wywodzić kazano,
A w tym skutecznej prawdy od nich dochodzono.
A oni też, co wczora w nocy, powtarzali,
Że zdradami wszelkiemi carowi czuwali
Na gardło, nie chcąc żywić więcej niewinnego
510 Dymitra; powiedzieli, że gminu takiego
Sila jest, który na to z Borysa obrany,

A do Polski na ujmę Dymitra posłany.
Kazano potym placić one ich roboty
I katu grzbiety podać za takie ochoty.
515 Ięli prosić, by byli mieczowi podani,
Co car dla nich uczynił, zwiedziony prośbami.

Rząd potym więtszy mieli koło Carewica,
A w tym myśleć zaczęli, jakoby dziedzica
Odprowadzić do Moskwy. Tu już nie z mej siely
520 Jakowe tam rycerstwo i wyprawy były.
Sam by tu Homerus potrzebien (ten Troje
Walki pisał przeważnie), ażby muzy moje
Twardą skałę rozbily, tamże pokazały,
Rachunek ludzi znacznych, mnie do rąk podały:
525 Opisałbym rycerstwa dzielności i sprawy;
Podam jednak mym piórem krwią nabyte sławy.
Wyprawa taka była. Naprzód za hetmana
Obrano Wojewodę, walecznego pana.
Straż dano Nieborskiemu, ten mając przy sobie
530 Parę set Pietiorców, wiódł ich w pierwszej zdobie.
Ku więtszemu porządku trzech mężów obrano
Pułkownicy; tym wszystko rycerstwo podano.
Ieden był, co wprzód chodził pułkownik Zulicki
Środek miał Gogoliński, a koniec Dworzycki.

535 Już to tak sporządziwszy, naprzód straż puścili,
Za tymi Zulickiego rotmistrze spieszyli,
A naprzód Mikuliński z swymi kozakami,
Których było do dwuset; w tym z Petioreami
Rząd nadchodził Kruszynin, takąż liczbę mając;
540 Za tymi szedł Biliński, w tejsze nie mieszkając
Ozdobie ludu, których półtorasta było;
Tych Ramułt naśladował, lecz go tam pozbyło
Smiercią złą towarzystwo, Bogu zostawiło
W Lubacu bezdusznego i ziemi zleciło:
545 Łupy po nim zostały, które między sobą
Rozchwyciło żołnierstwo, jak pod taką doba,
A lud, sto Petiorców, był Domarackiemu
W ręce dany, w rycerskich przeskokach biegłemu.
Ważny po nim szedł Szczuka, mając sto zbrojnego
550 Usarza i trzydzieści hetmana samego;
Sypał się tak pierwszy pułk rządą opatrzony

Sprawą, ośmią set czleka dobrze sporządzony,
Który był w serce dobry, chociaż mały siłą,
Jednak zawždy pamiętał na ojczyznę miłą,
555 lej cześć wszelką stosując w krainie postronnej,
Zażywając w tym sztuki Marsowej ogromnej.

Bacznie za tymi drugi pułkownik nadchodził
Stanisław Gogoliński, który tak swych wodził:
Iana Czanowickiego wprzód puścił z kozaki,
560 A tych siedmdziesiąt było; za tymi z półhaki
Ajducy nadchodzili, sto ich Gumowskiego
Było i tamże zaraz drugie Kornickiego,
Ładunki i kulami dobrze osadzonych;
Za tymi Petiorcow wiódł sto sporządzonych
565 Ostrskiego starosty brat Ratomski nazwany;
W tym usarz następował, jak murowne ściany:
I Eden był Sanockiego starosty, a tego
Sto pięćdziesiąt koni, ten dał Kielcewskiego
Za porucznika, a ten tamże w krwawym boju
570 Ustąpił i dosiagnął w niebiesiech pokoju;
IEchal i drugi usarz a ten Moskiewskiego
Dziedzica był,
Rumiana tych chorągiew, orzeł w złotym polu
Czarny, skrzydły lotnemi, popędliw do bołu
575 Szarokrwawej Belony, a tam rotmistrzował
Lochowski nad parą set i w boju przodkował,
Którego sto piechoty znacznie pilnowało
Hetmańskiej i z armatą, a za nim ślak brało,
Ianicki ją uwodził; za tym następował
580 Jan Fredro stem usarzów, ten drogę torował

Uzbrojonej piechocie Jana Zaporaskiego,
Tych sto było; starosty tamże Sanockiego
Drugie następowało; za temi z kozaki
Półtorastą nadchodził Sיעięński z sajdaki.
585 Ozdoba taka była w pułku przeważnego
Stanisława z Gogolin w rycerskich biegłego
Rzeczach; znaczny pułk jego ku większej ozdobie
Zamykał czternaście set celnych ludzi w sobie;
Szedł zaś po tych trzeci pułk bitny Dworeyckiego,
590 Gdzie rej wiódł stem kozaków szereg walecznego
Kamińskiego; zatym zaś nadchodził z swoimi

Makowiecki, tą liczbą Petiorcy onemi,
lezdźców się tych trzymali dwieście Dworzyckiego
Petiorcy; rotmistrza tym dał Wierzbickiego.

- 595 Oszańskiego kozacy za tymi chodzili,
A ci żadnej za sobą rotę nie wodzili.
Był tym ostateczny pułk porządkiem sprawiony,
A czterą set człowieka znacznie opatrzoney.
Dobłą otuchę mając w swej sile i mocy,
600 Ciągnęli tak Lachowie do krain z północy,
Odprawując z kopją na koniu swe tańce,
A głębokie po polach wymierzając szanice,
Rowy długoszerokie chróstem namiatując,
A swoje bitne konie przez nie przeprowadzając,
605 Śniegi zaspowodniłe końskimi kopyty
Torowali, siekli lód mrozem nieużyty,
Który w tamtecznych krajach nawięcej panuje,
A przez lato gorące namniej nie szwankuje.
Iednak chociaż ten niewczas złe moskiewskie miały
610 Granice, a przecie ich polskie dosięgały
- Konie; na tych polacy w ciężkie się pocili
Mrozy, przez krew dostając i przez znojne siły
Ojczyzny Dymitrowej, która szwankowała
Przez złe zdrady Borysa i swój gwałt cierpiła,
615 Nie mając komuhy swe krzywdy powiedziała,
I od kogo w tym zdrowej rady sięgnąć miała:
Do samego tylko snać Boga swe modły
Ściągała, w czym jej z nieba dał ratunek niepodły,
Iż jej pana przywrócił, który pielgrzymował
620 I chleba z różnych pieców, nie jak pan, kosztował;
Nakoniec na to przyszedł, że ojczyste dachy
Oglądał i w nich usiadł, pędząc przez złe strachy.
Święta mu w niebie ręka to wszystko sprawiła,
Że go w ojczysty pokój znacznie wprowadziła,
625 Krusząc złe serca ludzkie, którzy z dobrej woli
Oddali mu majątność i samych się k woli
Iego nigdy nie znając, nad to własne pany
Powiązawszy przysłali, ich krwią mażąc ściany,
- I k temu pomoc dali przeciw caru swemu,
630 Opiece się oddając panu nieznanemu.

- Wielką dobroć Chrystusa i wielkie swe dary
Rozgłosił po ziemicach, które przez czas stary
Słynąc będą i pewnie, póki staje świata,
Nie zejda z uszu ludzkich tak szczęśliwe lata,
635 Iżc Pan wiódł na państwo cara moskiewskiego,
Mając przy sobie lachów orszaku małego.
Ten naprzód w kraj Siewierski przyszedł, gdzie mu chęci
Pokazali mieszkańcy, godne snąć pamięci.
640 Krzywdy tylko dziedzica własnego słuchali,
A w tym mu Morowisko pierwszy zamek dali,
Iziora kędy błotne miejscami panują,
A lekkopłynny strumień w koło zamku snują.
Jechali ztamtąd dalej, gdzie mało mieszkając,
Czernichowa dostali; tam czerń przysięgając
- 645 Samaż dala poddaństwo, swoje wojewody
Związawszy, wiozła panu nie bez krwawej szkody.
IEdnak car im nie wierząc, Jana Zaporskiego
Zostawił wojewodą szlacheica polskiego.
W tym szli pod Nowogródek, kędy komonnego
650 Strzelca tysiąc zastali na wybór celnego.
IEchać tam na kontrakty kazał Buczyńskiemu
Car, a z nim dla języka z tamtych państw jednemu
Rzecz, aby im przelożył w oczach sprawiedliwą
Jechał, lecz tym powadził moskwę popędliwą.
655 Skoro czerń z Buczyńskiego kontrakt usłyszała,
Zaraz jakby włość oddać z zamkiem zamysłała,
Którą jak prędko Bosman zrozumiał, do swego
Ludu jął mówić (a ten był Borysa złego
IEmu na pomoc przysłał): Jeśli wiarę swemu
660 Panu chcecie zachować, monarsze możnemu,
Jednemu umysłowi trzeba się stosować
I jednej w krwawym boju sztuki pokosztować:
- Zimne serca opuścić, a do gorącego
Chwycić się i uderzyć o Dmitra wskrzesłego.
665 IEst temu lat niemalo, jako leżał w grobie,
A teraz znowu przyszedł ku pierwszej ozdobie.
Miasto się zbuntowało; chce pod jego włości
I siebie poddać samych, tudzież nasze kości;
IĘśliż się wam to tak zda, uchodząc nagłemu
670 Złemu, podać ich pierwej ogniowi górnemu.

Rzecz nieźle swą zporządza. Na co zezwoliło
Owo wszystko lotrostwo i miasto spaliło.
Zapału kto dóbr swoich chciał potężnie bronić,
Nie mógł się przed postrzałem zdradliwym uchronić,
675 Aże pierwaj ducha dał. Tamże rozgniewany
Car Dymitr począł wolać na rycerskie pany:
Dzieci, komu dziś pachnie znaczna polska sława,
Niech się pokaże jego do szturmaj wyprawa.
Czego wszyscy polacy słusznie się zbroniłi,
680 Bo podobne przystępy do murów nie byli;
A on jął ich sromocić: Nie takiej-em sobie
Obiecował pomocy po was; też ozdobie

I sławie cześć dajecie. Na co rozrzewnieni
Lachowie jęli mówić: chcesz by poginieni

685 Hypecy byli Sarmatae? Zginą. W tym krzyknęli:
Do szturmaj kto ochotny! i tak się cisnęli
Okolo murów, dziury wartując wybitej,
Gdzie jej należeć nie mogąc, znowu nieużytej
Szukali w odwrót drogi. A w tym na nich z góry
690 Miotali tramy wielkie, wspiąwszy się na mury,
Porażali nie mały gmin ludu polskiego,
Że nie mogli dosięgnąć odwrotu chypkiego;
Oślizły były wały deszczem pokropione,
A na śniegu zmiękczałem mrozem umocnione;
695 Dał tam nie jeden gardło od kul artowanych,
Siła ich zbyło nóg, rąk drzewy utraconych.
A w tym z miasta Putywła dani przywieziono,
Prosząc, by miasta rząd wziął, kędy powięziano
Rządnych ludzi wojewód, a tych powięzala
700 Sporna czerń i carowi Dmitrowi posłała.

Iechał potym jeden z sług carowych odbierać
Zamku z miastem, te kazał opatrzenie zawierać.
W tym drugi zamek Kromy z włóściami swoimi
Podał się dobrowolnie; ten był bagnistemi
705 IEziorami opatrzon; zatym Ryłsk swe wały
Dał, więc Orzeł, Siewsko, Kursk i innych niemały
Rząd państwa Moskiewskiego Dymitrowej ręce
Zlecili się i jego potężnej opiece,
Swe przedsięwzięcie znaczne przysięgą wznawiając,

710 A wojewody możne więzieniu dawając,
Którym osobną łaskę Dymitr pokazywał,
A pod życzliwe skrzydło miłości przyjmował;
.IEdnak ich pod strażą miał, by nie szwankowali
Na wielkim miłosierdziu, które z cara znali.
715 Już się też jęło przykrzyć lachom, że leżeli
Tak długo pod tym zamkiem i zimna cierpieli.

Zamek też jął zamyślać, jakby przyść do tego,
Ażebym mógł przejednać dziedzica własnego,
IEmu poddaństwo dając. Zatem wybornego
720 Do czterdziestu tysięcy ludu z północnego
Miasta przyszło na odsiecz: serca im przybyło,
Które było od strachu już prawie zginęło.
I Eli się tamci zatem przez jedną przeprawiać
Rzekę, gdzie się obozem walcznym zastawiać

725 Hytry lud zamyślał; w tym jak skoro naszy
Zrozumieli takowe nawalne niewczasy,
Rzucili się do koni (a to snąć sprawował
Wtorek przed Nowym Latem i walkę budował),
Usłyszeli ich baluch u onej przeprawy,
730 Tam każdy jął przyspieszać nie bez znacznej sławy;
Strzelali się napoly: a w tym noc swe cienie
Rozpuściła chmurami po obłocznej ścienie.
Zatem naszy przeprawy onej dopuścili,
A sami się w obozy swoje pokwąpili.
735 Iak skoro zaś promienie słoneczne swe koła
Po świcie rozpędziły, tam rycerska szkoła
Na krew się gotowała, lecz ten dzień pokoju
Zamykał w sobie pełno, nie myśląc o boju.
Skoro zaś czwartek przyszedł, ten nieco gotowych
740 Kazał broni lustrować i krwawych Marsowych
Kłaść zapalów: tych byli przyczyną wodzowie
Moskiewscy, bo Mścislowski, będąc pogotowiu,
Iął położenie miejsca obozu polskiego
Upatrować; lecz tym nic nie nacieszył swego
745 CHciwozdradnego serca, bo tam odpędzony
Nie mógł widzieć obozu. Ten tak byłłożony:

Car ski obóz w prawy bok, przy rzece głębokiej
Desnie, postanowił się na łące szerokiej,

A w lewo była doliń; ta szyją sięgała
750 Taboru, która działa w sobie skryte miała;
Rozszerzyła się wzgórc, w sobie zamykając
Drugie szyje, usadzki w nich moskiewskie tając.
Obóz zasię Odonów położył się w mili
Od polskiego taboru, będąc już w tej chwili
755 W piątek, jak skoro zorza rumianawe konie
Rozpędziła na świetne Empirejskie blonie.

Ięli mężni polacy radzić między sobą,
Jakby się z Moskwą zetrzeć tak małą ozdobą.

Kontraktami wojować carska zamyślała
760 Rada, na coby namniej polska zezwalała,
Aby snąć w tych kontraktach do szwanku jakiego
Nie przyszedł ładajako lud gminu małego.
Był ten spór między nimi, lecz iż się oddali
Raz carowi w posługi, i w tym go słuchali,
765 A on natychmiast kazał prowadzić jednego
Chorągwiom Sיעińskiego i Domarackiego.
Ruszyli się, aż wojsko w pół drogi potkali,
A w tym obronną ręką do swych się udali.
Dali znać do obozu, że nieprzyjaciele
770 Do taboru się biorą swoim ludem śmieie.
Ięli na trwogi trąbić, w tym bitne piechoty
W placu stanęli zaraz, póki by się roty
Nie wyprawili w pole, zatym harcownika
Wypuścili na harce, a w tym kommonnika
775 Stanowić jęli w polu; pozad jego działa
Sporządzili burzące, przez ten droga trwała,
Któraby była swoich nie szwankowała,
A harcem przywiedzionych nieżnośnie psowała;
I Eli się trwożyć zewsząd, zatym bez wszej sprawy
780 Dworzycki wypadł swemi, chcąc nabywać sławy;
Jęła ich Moskwa mieszać, co gdy Gogoliński
(Stojąc przy swoich w placu), mąż w boju rycerski,

Zoczył, jeszcze co większa z pułku Zulickiego
Obaczył potrwożoną rotę Bilińskiego,
785 IEchał natychmiast do nich i począł im mówić:
Takąż to chwałę męstwa chcecie tu gotować?
Malo jej nabędzicie; dajcie radzie mojej

Miejsce, jeżeli chcecie dobrej sławie swojej
Eilen obrząd zostawić; nazad swoje konie
790 Nawróćcie, a swój obóz nawiedźcie w obronie.

Co radzi uczynili, w dwa się rozdzielili
Rzędy; osobno strzelcy, zaś z drzewcami byli
Osobno; więc gdy z drzewcy tyły podawali,
A w tym strzelcowie moskwę znacznie odstrzelali,
795 Rączo jak zasię strzelcy końmi uchodzili,
To Petiorey drzewca w nie włożyć godzili.
Karliwa moskwa sztuką tą zwiedziona była,
I tak polaków rota w obóz swój wpłynęła.
Skoro tych mężnie uwiódł, szedł do Zulickiego,
800 Ukazując mu jeszcze w polu Bilińskiego,
Którego chcąc zawrócić Zulicki, sam z nimi
Został, potym przyjechał i znowu z drugimi
Iechał bez żadnej sprawy (acz oi to czynili
Z serca, ale tym samym wojsko potrwóżyli);
805 CHciwy zatym Dworzycki wypadł znowu w pole,
Czyniąc wielkie bezprawie w tym rycerskiej szkole.

I już z południa było, jak się tak mieszali,
Wątpliwego zwycięstwa z obu stron czekali.

CHynał się potym wieczór, a w tym Dworzyckiego
810 Nagle przybiegł pacholek do pułku carskiego,
O pomoc znaczną prosząc, na którego słowa
Nie słuchając, co każe przelożona głowa,
Rzuciły się chorągwie pierwsza Ratowskiego,
Druza Tyskiewiczowa, trzecia Odnowskiego:
815 Sama tylko carowa chorągiew została,
A z tą się Sanockiego starosty związała.
Kozacy też tam byli, lecz ci pilnowali
Swoich kotarch, a krwawy łup upatrowali.
Iż była moc moskieska dumną górą wzięta,
820 Kiedy wojsko sarmatów w pole rozgromiła,
CHciwie się do obozów jęła przybliżować;
A w tym mąż Gogoliński strzelbę wyręchtować

Kazał z wolej hetmańskiej, z której wymierzono
I tak płocze przepiórki jastrzębem strwożono.
825 Na ten rozgrom Sanocki starosta napadał,

A w prawy bok do moskwy nieznacznie się wkradał,
lakby ich sztuką pożyć i w one doliny

Wparł potęgą nierówną zle moskiewskie syny.

A tam w onych dolinach za nimi gonitwy

830 Odprawował dość mężnie: lecz mało tej bitwy

Żywotem nie przypłacił, bo goniąc jednego

Zdrajcę, drugi z kopją do niego samego

lą się pilno szanować, czego gdy serdeczny

Rusinowski postrzegął, swój pałasz waleczny

836 Okrył w jego ramionach, a potem go z konia

Zewłókł: sprawowała się gdy taka pogonia.

Wyjechał potem hetman bitwę upatrować

I błędne wojsko w boje krwawe zaprawować.

I zoczył na usadce zle nieprzyjaciele,

840 Mniemając, aby swoi skoczył do nich śmieie.

lą ich gromić że w kąciech swe boje sprawują

I że nieprzyjaciela szablą nie kosztują.

Na co mu odpowiadać chcieli swą armatą,

Co widząc Hodoreski być z pańską utratą,

845 Nieodwłocznie nań krzyknął: uchodź, zdrada, panie!

W czym miejsce u hetmana miało to wołanie

I jał odwroty czynić; w tym strzelbę puszczone,

Lecz się tego despektu nad nimi zemszczono.

CHetman kazał piechocie ku nim następować,

850 A z góry strzelać, zkąd gdy nie mogli ich psować.

Hutko się do nich sprawą w dolinę spuścili,

A do ręcznej armaty znacznie się rzucili;

Odsiekali ich rządnie, lecz gdy ich nawarli

W ką, do jednego prawie szablami wytarli.

855 Sprawiwszy te roboty, znowu w prawą stronę

Ruszyli się, przynosząc Mniszkchowi obronę,

Po trupach który koniem potężnym harcował,

Bo już był mocą Pańską zlą moskwę zwojował.

Odwiódszy ich w złą doliń, kędy się skupili

860 W ciasne kąty i zdrowia własnego pozbyli.

Dzień też jał się już składać, a noc gotowała

Zaprzagnąć w rydwan kruki i gwiazdy snowała,

A w tym zlekka polacy srogie Marsa zdroje

Opuścili i ztarli z czoł swych krwawe znoje.

865 Rano zaś miłosierdzie Polska pokazała
Krnąbrnej Moskwie, ciała ich zleńi oddawała,
Obyczaj krześciański wznawiając w ogromnej
Krainie: tam złe zdrowie z dzierzawy postronnej
Wymierzyło hetmana i jechać kazalo
870 Do Polski, za którym się wojsko zbuntowało.

Hojne tam placze były, kiedy walecznego
Zbywał car dobrodzieja i ojca swojego,
Opiekę którego znał i jego obronie
Dał się, a już od niego nawrócił swe konie,
875 Samego zostawując bez ludu polskiego,
Tylko snać przy nim było kozactwa płochego
Podła liczba, z którymi pojechał do państwa
Komarzyckiej dzierzawy, gdzie swoje poddaństwa
Oddali mu już byli przedtym; tam na złego
880 Borysa napadali wojsko, gdzie krwawego
Dosiągali pokoju i bitwę im dano,
A nie jednego z carskich na on świat posłano,
Albowiem Zaporowców tam zła sprawa była,
I nie męstwo: czym ich snać zła Moskwa pożyła.
885 Ruszyli się ledwo co, do hoju, w tym dali
Tył i marnie swojego zdrowia postradali.

Potym musiał ustąpić car do potężnego
Putywła, z kąd wskok posłał do ojca swojego,
Aby mu pomoc dawał, w czym nic nie mieszkając
890 Zbierał lud waleczny pan, tam go przesyłając.
Nowina potym przyszła, że swoje nagrody
Wziął zły Borys, za swój czyn i nieznośne szkody,

Iż gdy nawiększej szukał cherechelami rady
I gdy chciał zażyć przeciw dziedzicowi zdrady,

895 Dał gardło, bo gdy posła od króla Duńskiego
Sluchał, dochodząc znacznej porady od niego,
Zatym spadł z majestatu, krew mu się puściła
Z uszu, z ust, z nozdrza, z oczu i lat mu ucięła.
I Ela potym moskiewska rada o tym radzić,
900 Jakby Dmitra dziedzica na ojczyznę wsadzić.
Dano znać Dymitrowi, iż już żywota

Postradał zdrajca Borys i w piekle kłopotu
Zażywa bez przestanku; w tym czerń powiązała
Żonę, syna i córkę, a dać zamysłała
905 luź carowi Dmitrowi, ale żywcem ręki
Nie dosiagli powinnej. Mać bojąc się męki
Carskiej, z różnej trucizny trunki naprawiła,
A do syna własnego kubek go wypila,

Prosząc, aby przez zdrowie wypił wuja swego,
910 Jeśliże się w nim kocha z serca uprzejmego;
A on; będąc zwiedziony swojej matki słowy,
Pił przez zdrowie carowe do rodzonej głowy.
Natychmiast poczał truchleć, a matka zemdlala;
Co gdy postrzegła dziewczka, trunku pić nie chciała,
915 Samym jednak zapachem jej zmocnione były
Członki ciałem subtelne i panińskie siły.
Tego skoro postrzegła moskwa, trzeźwić ją
Strutych, lecz tam żadnego z trupów nie wskresila.
Wodą potym polali córkę i jej zlemu
920 Zabiegli, przywrócili ku zdrowiu pierwszemu.

Wojsko potym moskiewskie znacznie się strwożyło,
Którego sto tysięcy i siedmdziesiąt było.
SZukać jęli o sobie rady, jakby ściana
Moskiewska nie gorzala, że gniewali pana:
925 Y naleźli ten środek, w jedno się zjecha'i,
A gardla pod opiekę Dmitrowę podali.
Tam ich przyjął jak baczny, chęć im pokazując,
A swoje urąganie znacznie oplakując,
Które cierpiał, gdy z swego dobra był wygnany,
930 A od swychże poddanych na gardle szukany.
lęli go potym prosić, by im przejrział winy,
Przyjmując ich jak ociec za swe własne syny,
CHOjne w tym miłosierdzie, jak swoim poddanym,
Pokazując, był zawsze miłościwym panem.

935 Mową ich uwiedziony car Dmitr po koronę
Jechał, dając znać w sprawach potrzebnych obronę
Osierociałej włości; kędy przyjachawszy,
A o swej żywej matce tam się dowiedziawszy
Słusznych wieści, że z czerńcy żywot swój prowadzi
940 Na lodowatym morzu, Bogu cześć gromadzi,

- Która rodzeniem swoim z domu Nagich była,
A z Janem Bazylidem swe lata trawiła:
IEchać car po nią kazał, tamże nie mieszkając
Jechali i już blisko wżad z nią przyjeżdżając,
945 Wyjechał przeciwko niej syn i tam swe nogi
Wprawiał, pieszo idąc k niej pół mile zlej drogi.
Szli za nim wespół słudzy, tamże w onej drodze
Rękę dał rodzicielce i jął plakać srodze,
Która go jęła cieszyć; tamże dojeżdżając
950 Moskwy, szedł znowu pieszo, wozu się trzymając,
IEchala na którym mać, gdy już dosięgnęli
Zamku, z karety matkę carową zsadzili,
Jęli z dział bić na przejmy, weseląc się z tego,
Iże już dostąpili dziedzica własnego.
- 955 Monarcha w tym moskiewski do cerkwie przeważnej
Poszedł, już dosięgając korony poważnej.
Okolo niego osób znacznych się bawiło,
Którego między sobą kształtnie prowadziło,
Niosąc przed nim miecz, berło i koronę złotą.
960 Tam go wiódł patryarcha pod rękę, z ochotą,
A przyszedszy na miejsce, na stolec posadził
I to wszystko sprawował, co w nim sam Bóg zrzędził.
Rzecz naprzód dość poważną do duchownych stanów
Uczynił, drugą wszczynął do moskiewskich panów,
965 CHojnym jak jest Bóg w darach i jako w słusznosci
Wkłada się, tudzież kocha i w sprawiedliwości.
IEst jasny przykład tego w terażniejszej sprawie,
Jak był car zdradą szczypan na ojczystej sławie.
Jednak do swego przyszedł, nam niosąc obronę,
970 A to gdy wyrzekł, sięgnął po carską koronę.

- Potym ją znacznie włożył Dmitrowi na skronie
I rzekł: bądź pańską siłą groźnym cudzej stronie,
Opiekę nam przynosząc, a w tym zaśpiewali
Popi z obrzędy swemi, panowie padali
975 Do nóg carowi swemu, państwa mu winszując
Długiego i samych się wiecznie ofiarując.
Lecz on o ty upady nie dbał i swoje
Ście jął zaraz torować w stoliczne pokoje.
Gdy już we wrota wchodził, w tym w trąby krzykniono,
980 A z dział z kilku burzących razem uderzono.

Łoskot się po mieście stal z tryumfem zmieszany,
A płacz wspólny z radością pełnił w Moskwie ściany,
Iż Bóg swe miłosierdzie pokazał nad nimi
I opatrzył ich włości darami możnemi.
985 Cześć któremu niech będzie ustawnie dawana
I jego chwała wszędzie wieki powtarzana,
Hwycić że się dał piórù portu pocieszniego,
A przywiódł go do kresu zdawna czekanego.

POSEŁ MOSKIEWSKI

PRZEZ
IANA ZABCZYCA
PISANY.

LOGOGRIPH AUTOROW.

Głowę mam Zenonową, szyję Aaroná,
Piersi Biántesowe, nogi CICeroná.

W Krakowie,
W Drukárni Mikołaiá Szárffenbergerá, Roku Páń-
skiego, 1605.

Do Jego Mości Pana P. Stanisława
z Wielkich Kończyc Mniszechka, Sanockiego etc.
Starosty. Mojego zawsze Mciwego Pana.

Jan Zabczyc.

Ponawiam Posła piórem, który Polskie kraje
Nawiedził, opuszczając ciemne w Moskwi gaje,
Wjeżdża, ale nie szablę niezgody przynosi,
Lecz oliwne gałązki, znak przymierza wnosi:
5 Szczyrą chęć ofiaruje; jest przyjęt z ochotą
Od ciebie i od ojca: więc i tą robotą
Nie pogardzaj; klejnotów, którebym darował,
Nie mam, ani z Pers złota, cobym ofiarował;
Nic mam z Turek walecznych konia przepysznego,
10 Ani z Wenet subtylnych noszenia drogiego:
Ja to daję, co snąć mam u siebie znacznego,
Przyjmi z łaską odemnie sługi powolnego.

POSEŁ MOSKIEWSKI.

Wjeżdżaj Pośle szczęśliwie do kraju polskiego,
Przynoś dobrą nowinę od pana swojego,
Masz czas wjazdu: otwarte czekają cię brony,
Które teraz przyjmują ludzi z cudzej strony.
5 Czeką cię mąż waleczny w Kończycach zrodzony,
Czeką cię syn przeważny, od tegoż spłodzony.
Czeką cię i Maryna, twemu naznaczona
Panu; przyjeżdżaj—rychło będzie poślubiona.
Wysłała przeciw tobie król Zygmunt dworzany,
10 Wysłała wojewoda niepoślednie pany.
Wjeżdżaj z dobrą ochotą, wznów szczęsne pokoje,
Które były strwogane przez zdradliwe boje.
Trafiśz prawie na gody: już Krakowe błonie
Przyjmuje z wielką chęcią twe waleczne konie.
15 Zsiadaj chętliv z bachmata, już z strzemienia nogi
Wystaw, wchodź z dobrą myślą w senatorskie progi.
Sprawuj rzeczy pocieszne, słuchać ich będziemy,
I snać ich w skryte kąty serdeczne wznowiemy.
Będziesz, wierz mi, wdzięczny gość, bo co winczowali
20 Panu twemu, to radzi, że skutkiem doznali.
Dzień ten pamięci damy, w który niezmarszczoną
Twarz stawisz, prosić będziesz, o córkę złoconą
Cnotami cnego Mniszchka: dzień pełen wesela
Dzień i dziewiąty Grudnia, w który przyjaciela
25 Jednasz laty wiecznego panu potężnemu,
Niosąc takie poselstwo Mniszchekowi możnemu.
Cny w Polsce senatorze! Car Dmitr Iwanowicz,
Wielki w Moskwie gospodar, kazał ci to wznović,
Że Bóg swe miłosierdzie nad nim pokazuje,
30 Wsadził go już na państwo, gdzie już rozkazuje,
Jak pan swoim poddanym: posłał nas do ciebie,
Oddając się w twej lasce już samego siebie,
Pamiętając onę nić, któraś go z zlej trwogi

Labiryntu Borysa wywiódł: i stał srogi
 35 Ziemicom ruskich krajów; pomniąc złe niewczasy,
 Któreś cierpiał dla niego, pędząc precz za lasy
 Jego wszystkie kłopoty, pomniąc i na znoje,
 Któreś z czoła ocierał, odprawując boje.
 Chcąc ci to już wspomnieć i tve płatne szkody
 40 Oddać takową chęcią swoimi nagrody
 I chcąc wiecznemi laty być ci przyjacielem
 I tobie z serca chętnym: pragnie by weselem
 Krwie twej była wznowiona chęć, jeśliby cnego
 Boga w tym przodek miała wola: do świętego
 45 Małżeństwa o Marynę prosi, a on tobie
 Będzie zawždy powinien, póki kości w grobie
 Nie poloży. Posyła-ć i swoje klejnoty,
 Które jak pan (choć liche) przyjm z wrodzonej cnoty.
 Śle-ć jako hetmanowi koń tarantowaty,
 50 Na nim rząd ode złota, w kamienie bogaty.
 Śle-ć do tego z kamieniami ze złota buławę,
 Bo wie, że ty milujesz wieki biegłą sławę.
 Posyła-ć czarę złotą perłami sadzoną,
 I różnemi kamieniami kosztownie zdobioną.
 55 Posyła-ć łańcuch złoty i trefną robotą
 Zegar w kryształe świetny, dwa kobierce złotą
 Nicią utkane w Persiech, noże, oprawiony
 Jeden w dyament, drugi kamieniami sadzony.
 Posyła-ć na tę zimę kozuch marmurkowy,
 60 Od tego kołnierz wisi szczerzo-zawojkowy.
 Posyła-ć szлык takowyż, posyła-ć soboli
 Sześć soroków i przednich, z tymi uczyn k woli.
 Śle-ć i białozorów trzech z złotemi dzwonekami,
 Na nich kaptury świetne sadzone perłami.
 65 Posyła-ć wspól z kuną soboła żywego:
 Przyjmże te upominki od pana mojego,
 A sam statecznym sercem chciej pana miłować
 I tę chęć jego w sobie umiej umiarkować.
 Wyrzekł: na co pan baczny jał słowa mądrego
 70 Wszczynać głos: Chwalmy naprzód Stworzyciela swego,
 Że rzecz słuszną wszrobowal i dokazał tego,
 O czym wiele wątpilo serca zazdroznego;
 Niechże tenże sporządza wszystkie myśli jego,
 Aby tak rzeczy swe wiódł, coby pociesznego
 75 Końca znacznie siagały, tego z uprzejmego

Serca mu zawždy życzę; a iż wola jego
Jest, by mu córka moja była poślubiona,
Nie odmawiam, lecz iż jest w Koronie spłodzona,
Korony téż usilnie prosić o nią trzeba,
80 A ona to uczyni, co każe Bóg z nieba.
Na co poseł pozwolił i dnia czternastego
Wjeżdżał w zamek z poselstwem Zygmunta trzeciego,
Kędy w swym majestacie siedział, koło niego
Siedli senatorowie rozumu wielkiego;
85 Tamże sprawiał poselstwo. Królu lechów, panie,
Wwiodło mię tu w ten pokój carskie rozkazanie,
Który jest inowłajcą państwa Moskiewskiego;
Proszę chciej dziś posłuchać posolstwa od niego,
Pomniąc na to, żeście go w Polsce szanowali
90 I w jego utrapieniu znacznie pomagali.
Chcąc te chęci nagrodzić, w tym się deklaruje,
Że wam jest szczyrym bratem i broń ofiaruje
Na każdego tyrana, któryby Koronie
Sprzeciwił się i Bogu, i waszej obronie
95 Co takiego ujmował; już zarówno z wami
Chce nań pociągnąć, natrzeć swemi potęgami.
To też w oczy przekłada, że święte krainy
Za swoje pany znają bisurmańskie syny,
A toż jeśliby wasza rada w to wejrziała
100 I krzywdę chrześcijaństwa znaczną obejrziała,
A zamysł swój do tego słuszny nasadziła,
Tedyby się do tegoż wola przysadziła
Potężnego monarchy, cara Moskiewskiego,
Żeby sadził na ten bój ludu nieco swego,
105 I dla krzywdy Chrystusa własne swoje zdrowie
Zawždy na każdym placu kłaść chce pogotowie.
Prosi wprzód o przymierze, w którym opływali
Przodkowie cara Dmitra, które z waszych znali,
A żeby czerstwsze było, chce z polskimi pany
110 Zmieszać krwią ślubem zjętą swoje carskie stany.
Upodobał car wielki wziąć sobie za żonę
Córę Jerzego Mniszechka: tego znał obronę,
Kiedy państwa dosiadał, tudzież jego chęci
Chce ponowić, wieku dać, zlecić to pamięci.
115 To gdy skończył, list podał z ukłony niskiemi,
Czekał rozprawy, czołem bijąc przed wszystkiemi.
A w tym list rozwinięto. Słusznej sprawy z niego

Dochodząc i petyta cara Moskiewskiego,
Zkąd słuszną rzecz objawszy pan kanclerz Litewski
120 Jął rozprawę ponawiać. Gospodar Moskiewski,
Iż słuszej rzeczy żąda, nie będzie zbraniana,
Tylko wprzód prośba jego będzie uważana.
Tę jednak Królewska Mość chęć pragnie równemi
Oddziaływać chęciami, że pogranicznemi
125 Ucieszył go sprawami, że już panowanie
Osiągnął i nawiedził własne budowanie,
Z czego niech chwalon będzie Bóg, że potężnego
Zdeptał nieprzyjaciela, dziedzica własnego
Wprowadził na stolicę. Rzekł to; w tym stateczny
130 Poseł dał upominki, co przesłał waleczny
Car Dymitr Iwanowicz: naprzód pierścień złoty,
Potym łuk w sachajdaku, kosztowne klejnoty,
Strzałmi osobiwemi dobrze opatrzoney,
A złotem świetnym lubo zewsząd osadzony,
135 Koń nahajski pod siodłem pozoru straszego,
Drugi pod perskim dekiem chodu ogromnego,
W tym soboli soroków oddawał dwanaście,
Marmurków ośm siercistych, a rysiów trzynaście.
Skoro to dał, syn posła dawał konia swego
140 Pod dekiem aksamitnym dosyć pozorowego.
A to gdy odprawili, posła do gospody
Prowadzili. Nazajutrz był od wojewody
Proszony z wszystką Moskwą, gdzie zle posła zdrowie
Nie stawilo na bankiet; kędy pogotowie
145 Były wszystkie potrzeby na to sporządzone
I pańskimi dostatki dobrze usadzone.
Stawili się do Mniszchka moskiewscy panowie,
Przybyli do tej sprawy i senatorowie,
Zażyli dobrej myśli i jednako głośy
150 Dźwięk wzbijali (winczując) aż pod niebiosy.
W tym dziewczka senatorska w krakowskie wjechała
Mury i twarz poważną ludziom pokazała.
Dzień w tym dwudziesty wtóry już kobierzec złoty
Kazał ślać: nań prowadzić Mniszchkowe klejnoty,
155 Na który następował poseł, pana swego
Miejscem będąc, dosiagał ślubu małżenskigo.
Ten dawał ksiądz kardynał z domu Maciejowski,
Arcybiskup gnieźnieński, a w ten czas krakowski
Biskup; a przy tym akcie był Król swą osobą

- 160 Wespół i z synem swoim, polaków ozdoba.
Była też i królewna, był legat papieski,
 Byli senatorowie. Po ślubie moskiewski
 Poseł dawał klejnoty, już jak swej carowej:
 Obraz dał świętej Trójce wprzód od Fiedorowej
165 Cnej carowej Maryej, potym od własnego
 Pana dawał klejnoty: pierścień—kosztownego
 Złota, w którym był kształtnie dyament gładzony.
 Potym zapone—ptaka, w tymże także sadzony
 Był dyament z rubiny, i druga zapona
170 Z rubiny, z dyamenty, z perłami robiona.
Te nie malej postawy i wielkości były,
 Że też i malej gruszki w grubość dochodziły.
Potym dawał naczynie, zwierz z skrzydły złotemi
 Sam był kamienny wszytek, lsknął się kosztownemi
175 Kamienmi opatrzone. Czarke jacyntową
 Oprawną w złoto, drugą złotem, perły nową
I drogiemi kamienmi. Potym pelikana
 Srebrnego, w tym jelenia, na którym Dyanna
 Siedziała, potym okręt, z tym srebrnego pawa,
180 Zatym zegar na słoniu, w którym sztuczna sprawa
Zamykała się kunsztów: gdy bił, to trąbili
 Trębacze, w regał grali, a drudzy się bili.
Potym dawał sztukami rozliczne bławaty,
 Wprzód aksamit czerwony wenecki na szaty,
185 Atlas złocisty w brzegach, a jedwab czerwony
 Z białym; atlas dno srebrne, w nim miesiąc, korony
Sute z różnych jedwabiów; atlas na lazurze
 Wszelkich jedwabiów mając, rozwad w złotej sznurze,
Atlas na dnie czerwonym ze złotem robiony,
190 Atlas żółty, dno białe, biały i czerwony
Jedwab srebro ze złotem łączył, nicią rzadki,
 Atlembas potym dawał biały, srebrem gładki,
Aksamitu trzy sztuki, jeden był czerwony
 Gładki, a drugi świetnowzorzysty zielony,
195 Trzeci zaś lazurowy gładki. W tym soboli
 Oddawał trzy soroki, mroźnej zimie k woli,
Nakoniec perły oddał, tych waga nie mała
 Cztery tysiące lutów ośmnaście siagała.
Były drugie tak wielkie, iże się równały
200 Żołędzi, jeśli jeszcze ich nie przewyższały.
A to gdy się tak działo, w tym wodę niesiono

- Na ręce, a muzyce zagrać rozkazano.
Wtym za stoły siadali, poseł miał bok prawy,
Carowa podle niego sięgała tej lawy.
205 Za stołem sam król polski, syn końca drugiego
Stoła, królowna szwedzka siadła podle niego,
Ksiądz kardynał przed stołem, a także papieski
Legat siedział. Drugi zaś osiadł stół moskiewski
Szereg, przy trzecim zasię cni senatorowie
210 Siedzieli z sobą, pili przez carowe zdrowie.
Wtym obiad odprawiwszy muzyka zagrała,
Zewsząd dobra myśl swoje cienie rozciągała:
Wprzód od króla polskiego wiedziona carowa
W tańce kołem toczone, gdzie służbę gotową
215 Oddał ojcu królewic, w onym ślicznym kole:
Potym i sam, dając cześć dobromyślnej szkole,
Wiódł na plac tymże trybem senatorską córę
Władysław dziedzic polski, gdzie skokiem pozorę
Ponowił wszytkiem miłą, a temu służyli
220 Potentatowie polscy i w tańcu plużyli.
Szczęśliwy wojewodo, żeś takowej chwile
Doczekał: już w domu twym król goduje mile
Spół z tobą i z twą córą, którąś za dziedzica
Dziś wydał Białej Rusi. Szczęśliwa ziemia
225 Polska, że przez dom Mnischków tych czasów dosiaga,
W który się córki znacznie car z Moskwy domaga,
Zaprzęgając w taką chęć, która trawić łała
Będzie wieki plynkami, póki staje świata,
Zaprzęgając w przymierze, które przelomione
230 Bydź nie może, dla tego iż już spojone
Krwia polskich senatorów. Raduj się, Korono,
Boć już Iwanowica Dmitra przyłączono,
Z którym równo pociągniesz na tyrana swego,
Depeząc mężnie podkową zdradne dumy jego.
235 Wesel się, Jerzy Mnischkn, że już twoje dzieci
Będą czasy bieglemi podane pamięci.
Raduj się i ty, matko, ciesz się i Tarłowa,
Babo Maryny, w waszym jest domu carowa.
Ciesz się, bracie starosto, w Kończycach splodzony,
240 Bo już klejnot twój, siostra, jest dziś poślubiony
Monarsze i wielkiemu, któremuś pokoje
Szablą ostrą budował, zaczynając boje,
Czego-ć nie chciał przepomnieć i z swemi ukłony

Śle-ć klejnot z dyamentu, z złota uczyniony,
245 A wprzód czarę kosztowną z złota urobioną,
A drogiemi kamiehnami zewsząd osadzoną,
Szablę złotem oprawną, karwasz szabli równy
Oprawą, nóż w kamienie i w złoto kosztowny,
Soboli soroków trzy, przytym białozora
250 Ze złotemi dzwonekami, którego kaptura
Wierzchu sięgaly perły. Dał i drugie dary
Matce i babce twojej, które to ofiary
Slusznie was wzbudzić mogą, i Zygmunta brata,
I Mikołaja młodszych w mylnobiegłe lata,
255 I Franciszka ostatnią pociechę domową.
Slusznie dziś pokazywać macie chęć gotową
Tym, którzy wam służyć chcą, aby wespół z wami
Cieszyli się z takich lat cheiwemi myślami,
Bo już czas przestać płaczów, czas zetrzeć dumania,
260 Czas poniechać lamentów i smutnego łkania,
Czas zapomnieć kopjej i artownej zbroi,
Czas wymierzyć złą trwozę, a koń niech zastoi
Miejsce u swego żłobu, bo już czas pokoju
Nadszedł, wraca się już Mars od krwawego zdroju,
265 A Juno wdzięczne płaszczce przymierza rozciąga
I po polskich krainach przyjaźni dosiaga
Dmitrem Iwanowicem, dając mu za żonę
Marynę zacnych Mniszechkow, tę już w swą obronę
Bierze. Ciesz się, Urszulo, już z szwagra swojego,
270 Któraś wprzód szczęściem dana za Wiśniowieckiego.
Raduj się i ty, Anno, w której zakochali
Bogowie i nad wszystkie zawždy szanowali.
Wesela plódź, Krystyno, którą muzom równą
Uczynily niebiosa i w szatę kosztowną
275 Cnoty ubrali kształtnie. Młodsza Eufrozyno,
I ty się ciesz, i wszystka cnych Mniszechkow drużyno.
Ciesz się dwór wszytek, zrzucaj myśl złą i surową,
A pokwapiaj do Moskwy po otuchę nową,
Która cię zdawna czeka, chcąc ci wznieść nagrody,
280 Za złe mroźne niewczasy i kłopotne szkody.
Kwapże jechać do Dmitra, z którymś zlej trwoży
Zażywał, będąc zdrajcy Borysowi srogi.
Jedź szczęśliw: jadań drudzy niezbyt nalegani,
A rozlicznem sposobem w szereg poczytani,
285 Którzy chcą już porzucić sierść barańczuchowa,

- A kwapią się do Moskwy po szubę rysiową,
Lecz w niej chodzić nie będą, bo w zbroi starego
Kozucha z nim nie darli: tudzież i nowego
Nie dosięgną marmorka i sobola mklego,
290 Tylko ci, którzy z Dmitem zezuli mrozu złego.
Wsiadaj z dobrą nadzieją, bo car, uzbrojony
Twoją chęcią dawną, czeka na to ustalony,
Aby-ć chęć chęcią oddał i twojej koronie,
Chcąc jej być zawsze szczerem, ku wszelkiej obronie.
295 Co lustruje, gdy Karłu odpowiedź gotuje
W ten sposób, iż Bóg krzywdy żadnej nie szanuje
I tych karze, którzy ją zdradą pomnażają,
A w cudzych kącich zmyślne państwo rozciągają.
Dla tegoż cię przestrzegam, abyś Polsce więcej
300 Nie zadziaływał, cudzą ojczyznę co prędzej
Przywrócił, bo gdzie tego nie oddasz po woli,
Krótce-ć się opowiadam, dasz ją po niewoli;
Bo wszelka krzywda króla Zygmunta trzeciego
Boli mię w każdym palcu, jak brata własnego.
305 Bóg mi na cię wspomóż, ten który me gromi
Nieprzyjaciele zradne i ciebie uskromi.
A tak cię upominam, wróć ją, byś snadź swego
Czasu nie miał mię gościem u ludu mojego.
Takowe odpowiedzi chce dać Car surowe
310 Karolowi do Infant, tam wojsko gotowe
Za nim wysłać zamysła, a wprzód ich do króla
Wysła, gdzie Zygmunta przystąpi-li wola,
Pośle ją: nie przystąpi, to mieszkać w pokoju
Milym będzie z Maryną, nie myśląc o boju.
315 Swoją jednak życzliwość lachom pokazuje,
A to dla tego czyni, iż ich miłuje.
Byle tylko umieli oni w te szczerości
Wglądać i oddziaływać takie uczynności,
Szczęśliwemi by byli. O polaku zacny,
320 Chciej odczynić tę łaskę; patrz, jak Mniszech baczny
Usługuje; cześć kupi w pogranicznej stronie
I ręką, i ludzkością ojczystej Koronie
Chęć gotowi. Wyjeżdża Posel od polskiego
Króla, on go nie puszcza bez daru znacznego.
325 Daje złotogłów, telet, atlasy, bławaty
I inne materye kosztowne na szaty,
Daje łańcuch ze złota, daje rostruchany,

- A tym samym niewoli cne moskiewskie pany.
Daje z nim syn kosztowne służbę i kielichy,
330 Czary srebrne, złocisty rostruchan nie lichy.
Daje tudzież swe dary cnej carowej matka,
Daje z nią upominki i Tarłowa babka;
Proszą, aby za wdzięczne były przyjmowane,
A imię lechów w Moskwie nie zapominane.
335 W tym Posel konie w drogę zaprzęgać gotuje,
Alić goniec od cara swe wjazdy toruje
Do Krakowa, do Posła, aby nieco swego
Umniejszył snąc wyjazdu, a w tym u polskiego
Króla był na weselu, a znaczne klejnoty
340 Oddawał w upominkach moskiewskiej roboty.
Co uczynił z rozkazu Pana Moskiewskiego
I dał kosztowne rzeczy: kanak z świecącego
Złota i czarę z tegoż i innych dość wiele
Oddał, i tam godował przez wszystko wesele.
345 Jak skoro zaś odprawił swe zacne gody,
Do całowania ręki królewskiej pogody
Szukał, którą gdy znalazł, wziął list do możnego
Cara, chwycił się drogi gościńca starego.

POBUDKA BOGINNA.

- Wierszem Kameny miłym zaśpiewajcie,
Sławna biesiadę mądrze wysławiajcie,
Dając cześć dzisiaj domowi zacnemu,
Caru możnemu.
6 Tento jest bowiem, który cnót dzielnością
Przechodzi wielu w rzeczach potocznością;
Tego wy sławcie, dzisiaj mile głosy
Aż pod niebiosy.
Tento jest który sprawami zacnemi
10 Słynie krajami i pogranicznemi,
Który jest znaczny i między tureczyny
Nie bez przyczyny.
Sokrates w radzie, cny Achilles w boju,
Temu wy dzisiaj winczujcie w pokoju,
15 Którego Pallas w wielkiej Focydowskiej
Górze ojcowskiej

HYMENAEOUS

Najjaśniejszego Monarchy
Dymitra Iwanowica, z łaski
Bożej Wielkiego Cara Moskiewskiego,
Wołodimirskiego, Rezanskiego, Nowogrodzkiego, etc. etc.
Wielkiego Hospodara Jugurskiego, Lapskiego
Obdorskiego, etc. etc. Cara Kazańskiego,
Astrahańskiego, Sibirskiego,
Inowłajce i Dziedzica
Ruskiego

i

Najjasniejszej Paniej
Jej Mości Paniej Marynie,
Carowej Moskiewskiej etc. etc. Jaśnie
Wielmożnego Pana P. Jerzego Mniszka z Wielkich
Kończyc, Wojewody Sędmierskiego,
Lwowskiego, Samborskiego,
Medeńskiego, etc.
Starosty
Córki.

Przez Jana Jurkowskiego wydany.

H Y M E N A E U S .

Póǳ na gody wesole, Lechu Słowianinie,
Wzywa cię Dymitr zacny: Już cię niech ominie
Smutek zbyt frasowity, Już padły obłoki
Z północy a dni piękne świat jasnoszeroki
5 Rozciąga z twym zamysłem; takich w żadnym czasie
Nie znał twój wiek ściśniony w twardej jakiejś prasie.
Dziś od zimnych tryonów ciepłe wiatry wieją,
A wiosną się twe kraje rokoszną odzieją,
Dziś już morze lodowe wonne kwiatki rodzi,
10 Z których wienice weselny dać twym skroniom godzi.
Póǳ na gody cudowne, twój cię Samson prosi,
A plastr miodu i z gadką ucieszną przynosi.
Niosę-ć, mówi, ochotnie tę słodkość z mocnego,
A pokarm smakowity z pożerającego,
15 To-ć wyłoży roztropnie, że on lwa rozrywa,
Z którego ust okrutnych miód słodki wypływa.
A lwem był krwawożerczym Borys zdrajca srogi,
Ten rozdarty z innymi wydał przysmak drogi;
Lud zaś on swemu niebu we wszytkiem podobny,
20 Słodkość niesie w braterstwie i w zgodzie nadobnej.
Póǳ na gody szczęśliwe, Fortuna, wesole,
Odmianę swą przywodząc w naznaczone koło
Obwieszczając dziwnym kształtem spraw swych zamysł różny,
Jak go Bóg z przyrodzeniem nie kładzie w rząd próżny,
25 A jako zwykły gospodarz, chcąc kończyć robotę
Zaczęta bardzo rano, naprzód swą ochotę
Do ognia chutnie skłania i w popiele grzebie:
Tak, mówi, dziś uczynił on Gospodarz w niebie,
Chcąc nanosić z czeladzią pagórek z północy,
30 Któregoby ramiona południowej mocy
Nie zniosły, wnet swą ręką iskrę zatajoną
Roznieca z podziwieniem, w światłość niezmierną,

Objaśniając Dymitra, wnet Moskwę z Polaki
Jednocy a nieznacznie w cudowne swe znaki.
35 Już obicma spragnionym płynie dziś zdroj właśnie
Z ośli czeluści, z kąd w nich upalenie gaśnie.
Już i boska winnica zakwita w ich ziemi,
Pijcież wino niebieskie, bądźcie wesolemi.
Już i sława opiewa, która więc z opieki
40 Nieśmiertelnej swej enoty nie puszcza na wieki;
Bije w trąby krzykliwe, stąpając po ziemi,
A głowę równo kryjąc z obłoki górnemi,
Pociesza krześciany w nowinie przyjemnej,
A strach między pogany rzuca nierozjemny.
45 Drugi, mówi, Eneasz, drugi wnuk Wenery,
Dymitr w Moskwie policzon między bohatory,
Powstając w dziwnym szczęściu i w enocie pobożnej,
Już tryumf w boskiem zdaniu rozszerza wielmożny.
Tego Juno, jak zwykła trapić męża wielkie,
50 Nurzała w srogim gniewie, puściwszy nań wszelkie
Trudne niebezpieczeństwa i smutne ciężkości,
Naprzód mówiąc tak harda w swej zapalczywości:
Izali ja przestanę różnić te wyroki,
Które snadź moją władzę w Azyej szeroki
55 Skrócić mają z bogactwy: zaś kto będzie taki,
Co zjednoczy miłością Moskwę i z Polaki?
Gdyż ich Mars srogo zwadził, pomnię Połock, Uła,
Starodub, Psków, Orsza, jak ich wiele zzula.
I ziem siła pobranych gwałtowną zbyt mocą,
60 Zaś się Lechom z mą wzdardą wzięte państwa wróca?
Oto dziedzic jest młody, snadź pomnożycielem
Będzie zgody, snadź Lechom ma być przyjacielem.
To mówiąc, wszystkie jędze z ich jadem zwabiła,
A serce opickuna niemi zaraziła,
65 Który wnet jak Polifem ludożerny wstaje,
Chcąc już wyrzec moskiewskie dziedzicowi kraje,
Już już go chce roztrącić swoim mieczem własnym,
Już go każe rozdrapać harpijom straszny:
A Wenus, która zwykła pilno tego chronić,
70 By świat nie stał pustkami, a jej cześć jest bronić
Wszędzie ludzkich narodów, z kąd wielmi goduje,
Gdy po ojcu syn własny na państwo wstępuje,
Wyrwała go z rąk srogich, zmyśliwszy twarz jego,
I postać na szlak śmierci stawila inszego;

- 75 Już go i mgłą odziała, by go nie poznano,
Bądź w drodze niebezpiecznej w tym nie zatrzymano;
Dała mu sznur rozumny, by tak z Labiryntu
Wyszedł, a do polskiego trafił z nim Koryntu,
Gdzie mu i miłość wszystkich zjednać obiecała,
80 Tylko by w nim wzajemna chęć też wiecznie trwała,
By zgodzie nierozjemnej sadził mocne nity,
Gdy go stawiają ojczyźnie w silo znamienity.
Zjednam ci, mówi, łaskę króla szczęśliwego,
Wszystkiej rady koronnej i rycerstwa jego;
85 Gmin cię wszystko ulubi a polska kraina
Uczci się i uważy, jak milego syna.
Naprzód cię przed innemi, Wiśniowicckie książę
Objasni i twój smutek frasowny rozwiąże.
Zaczym przyjdiesz do Mniszka, enego wojewody;
90 Ten ciebie i wszystko świat nabawi ochłody,
A jego córkę śliczną, wszech bogiń kochanie,
Dać w małżeństwo, na tych słów niezapominanie.
Ten cię klejnot objasni, ten szczęście rozmnoży
I two nieprzyjacioły wszystkie dziwnie strwoży.
95 Tak mówiąc, piękna Wenus bieży pod obłoki,
A on myśląc te pilnie wykonać wyroki,
Wpadł na drogę zbyt trudną, gdzie Juno z kłopoty,
Niewczasy, niedostatki i przykre roboty
Roziągała złośliwa, by one zamysły
100 Do celu szczęśliwego nigdy z nim nie przyszły.
Ale gdzież cnocie grodzić? wszędy ta przechodzi;
Czegóż praca nie może? w cóż chęć nie ugodzi?
Idzie z sercem statocznym i z umysłem śmiałym,
Rzecz wszystkim niepodobną przedsięwzięciem stałym
105 Wykonywa, jak drugi Herkules wielmożny,
Jak Ulisses wymowny, a wszędy ostrożny,
W wielkich niebezpieczeństwach cnotę poleruje,
Im więcej znosi, tym też większą chwałę czuje.
Idzie chętnie do Lechów, nigdy niezwalczonych,
110 Gdzie doznawa obietnic przedtym objaśnionych,
Dziwuje się postępkom i ich dzielnej sprawie,
Ich wolności, ich cnocie, jak go wnet laskawie
Przyjmują w swą opiekę, a w jego polowie
Sadzić chcą majątności, gardło i swe zdrowie.
115 A nie dziw, bo mu Wenus wdzięczności dodała,
Przyjemność w oczach jego zacząć rozżarzyła,

- Widząc serca skłonnego do polaków chęci,
Które pisał w dyament dla wiecznej pamięci,
Że też dla nich swe zdrowie ważyć będzie śmieie,
120 Zkądkolwiek harde pozna ich nieprzyjaciele,
Że szwedy wiarołomne potężnie ukróci,
A polakom ich włości chętnie przywróci,
Że tatarów drapieżnych słumi groźne ordy,
Którzy w polskiej krainie srogie czynią mordy.
125 A zatym wojewoda, w rozsądku dzielniejszy
I już między polaki w szczęściu naprzędniejszy,
Tak rzec zaczął do niego poważnemi słowy:
Synu mój, nie troszcz więcej frasunkiem swej głowy;
Wiesz, kto krzywdy nie lubi, jest Bóg w niebie żywy,
130 Ten twój stróż i obrońca w rzeczy sprawiedliwy,
Ten ztrąca z majestatu okrutne tyrany,
A jak chce, tak też sadza świata wszystkie stany,
Za którego powodem twa mnie zguba wodzi,
Kędykolwiek twój zamysł słusznie bieżć godzi;
135 Masz dom mój, moje włości, masz i mnie szczyrego,
Nic się z tobą nie dzielę, już mnie miej wszystkiego,
Córkę i tę bierz za małżonkę sobie,
Chcesz-li dom swój z nią przywieść ku pięknej ozdobie.
Jedno rzekł, a cny Dymitr cnotliwą miłością
140 Zjęty, dzięki oddawa z przedziwną radością.
O! sam dziś litując się nieszczęścia srogięgo,
Ratujesz mię w przygodach już wyniszczzonego,
Sklaniając rękę ku mnie w zgubie ostatecznej,
Podajesz się już dla mnie na wir niebezpieczny.
145 Za takie uczynności słuszne oddać dzięki
Nie moja możność, aleć będą te na wieki.
Wielmożny wojewodo, wszystkie czynić lata,
Póki tu stanie Polsce z Moskwą tego świata.
Jaki cię czas szczęśliwy wychował ludzkiego
150 I jak szczęśni polacy na wieki z dzielnego
Postępku słynąć będą. Już póki Tryony
Zimne w sprawie północne poprowadzą strony,
I póki wóz swą drogą toczy niebo jaśnie,
Cześć, chwała, imię twoje nigdy nie zagaśnie,
155 Gdziekolwiek się obróć. A ty, panno zacna,
Podnieś oczy przyjazne, tymi złość opaczna
Okrutnego Borysa będzie uśmierzona,
Temi siła poradna we mnie już zmocniona.

- Ozdobo naśliczniejsza słowiańskiej krainy,
160 Życz już światu wszystkiemu wesolej nowiny.
Kwitnij już swej ojczyźnie ku radości wiecznej,
Chciej wznowić krześcianom owoc użyteczny,
Już mojem przyjacielem bądź, Bóg w twojej duszy.
To mówiąc swej nadziejej zewsząd dobrze tuszy.
- 165 Już mu wszyscy swe chęci jaśnie pokazują,
Już go skarbem nadzwyczaj obfitem ratują:
Już go i lud rycerski szykowaną rotą
Otacza, już prowadzi z radością, ochotą.
Na granicach; już wszędy miasta, zamki bierze,
170 Już się mu lud poddaje, czcząc go w dziwnej mierze.
A Borys w nagłej trwodze zprędką nadbieżany,
Porwał się jako niedźwiedź przy dzieciach naszczwany,
Mrucząc, wnet się okrutnie na ogary sroży,
Postrzelony za lowcy przez knieje, przez łoży
- 175 Skacze, łamiąc gałęzie, źrze się ranę drapiąc,
Biega wkoło objazdu, strasznie na śmierć sapiąc:
Tak on tyran, gdy w zdradzie rady już niestaje,
Już grozi, już i prosi, strasząc polskie kraje;
Wszędy posły rozsyla, już szwedom moc złota
180 Rozrzuca, by w tym polska starta była cnota.
Ale Bóg, stróżem będąc wszelkiej niewinności,
Sprawil serce moskiewskie do sprawiedliwości,
Gotując dziwne szczęście północnym mieszkańcom.
Przyjęli już Dymitra, strach wszystkim pohañcom,
- 185 A Borysa złość morzy, własna dusi zdrada,
Który kopał drugiemu, sam w ten dół już wpada.
Zatym Dymitr już męstwo polskie wysławiając,
Posła zacie wyprawia, wdzięczność objaśniając
Dobrodziejstw pokazanych, za które dziękuje
- 190 I w każdej się potrzebie Polsce ofiaruje.
Potym ojca swojego, gdyż już ojcem zowie
Mniszka z Wielkiej Kończyce, nawiedza też zdrowie
Przez posła i już wdzięczność uczynności jego
Dzięką swą objaśniając, śle moc daru swego,
- 195 Prosząc wielmi o klejnot znacznie obiecany,
A nad wszelkie stworzenie więcej ukochany:
Prosi o cną Marynę sobie poślubioną,
A w cnoty jako niebo w gwiazdy ozdobioną,
Którą nimfy zrodziły, Pallas wychowała,
- 200 A fortuna swe szczęście przed wszystkiemi dała.

A dzielny wojewoda obietnicę swoją
Wypełnia znakomicie, wiodąc na pokoje
Posła wielmislawnego, który ślub stateczny
Oddał w Pańskiej osobie, ku ozdobie wiecznej.
205 Gdy tak sława opiewa pod niebem wysoko,
Jej głos szerzy się wszędy po świecie szeroko,
A bogowie wysoce z tych się nowin cieszą,
Z boginiami a spólnie z wincowaniem spieszą.
Już i Jowisz Junonę, srodze zagniewaną,
210 Zwabił na to wesele pięknie ublaganą.
Jedzie na złotym wozie mężnemi orłami
A ona się tam skłania z piękniemi pawami.
Muzy tam długowieczne pegazem się wiozą,
Oddając kunszty swoje, pieśni wdzięczne mnożą.
215 Apollo też z Dyanaą ląbedziów pogania,
Lutnią swoja przysparza rozkosznego grania,
A Mars konno z Belloną tryumfy opiewa,
I Moskwę, i Polaka w jeden płaszcz odziewa.
Wulkan i Feronia chęci swe objawia
220 I rozkoszne przyjaźni w sercu szczyrym wznawia
Inachus; śliczne nimfy Hymen tam prowadzą,
Satyrowie z faunami przy nim swą cześć sadzą,
A Wenus z Kupidynem pędzi gołębiami,
Tryumfując, że padł los z jej obietnicami,
225 Już im niesie z Amatu wieniec ziół rozlicznych,
I mnóstwo z Cypru swego upominków ślicznych.
Już ziemscy i niebiescy wszyscy się radują,
Dymitrowi zacnemu w jeden głos winczują:
Niechaj się już carowi ludu moskiewskiego
230 Otworzą dziś pałace Olimpu jasnego;
Wesołe dni prowadząc z zamysłem porządnym,
Niech go szczęście posadzi w kole już porządnym;
Niech ukróci pogańskiej hardości w swej grozie;
Niech go tryumf posadzi w szczyrozłotym wozie,
235 A w małżeństwie zaczętem lata nieskończone
Niech przeżyje w młodości, znając odnowione
W synach swoje jagody. Szczęść go, wieczny Boże,
W pociechach wszystkimianych, rządź sam jego łożo.
Także pannie winczują w przyjaznym weselu,
240 Mówiąc, cara wielkiego, miły przyjacielu,
Jedyna nimfo polska, bogini słowiańska,
I klejnocie sarmacki, sławo krześcijańska,

Żyj w pociechach ojczystych, ochłodo dobroci,
Ozdobo domu swego, póki się nie wróci
245 Cyntya od zachodu z przedwieczną jasnością
Na północy, a na wschód z boską wielmożnością.
Szczęśliwa rodzicielka, szczęśliwe dni były,
Które cię w postać boską ślicznie obłożyły,
Twe różane jagody i kwitnące lata
250 Owoc drogi niech niosą w zamysł wszego świata,
A Mniszkowi zacnemu zgodliwemi głosy
Winczują Elizyjskiej na ziemi rozkoszy.
Jedź w szczęśliwą godzinę, polski senatorze,
Do Dymitra z swą córką, czeka cię w swym dworze.
255 Już dziś z tobą radośnie wszytek świat goduje,
A ścieżki-ć pobożności w północy toruje
W twój zamysł sławorodny, z kąd polska Korona
W tryumfalnej ozdobie będzie ucieszona.
Czego mnodzy nie zmogli, tyś sam jeden sprawił:
260 Bóg cnocie twojej szczęścił, Bóg cię błogosławił.
Zgasły stare kroniki, nowe dzieje sadzą
Wieczność twojej pamięci, umrzeć ci nie dadzą.
Pij słodką ambrozyę napój nieśmiertelny,
Żyj szczęśliwie w wieczny czas, bohaterze dzielny,
265 Żyj w sławie z swoim domem, a kwitni już jaśnie,
Póki słońce z promieniem na niebie nie zgaśnie.
O jak Moskwie rzecz piękna, i jak Polsce mila
Mieszkać w szczyrej jedności, zacnym da Bóg siła
Z szczęściem dóbr nieprzebranych: Jego przeżegnaniu
270 Co zamysłą, to dojdą na ziemi w swym zdaniu.

K O N I E C.

W Krakowie,
Drukowano u W. Kobylińskiego,
Roku Pańskiego 1605.

PIESNI

Ná Fest ućieszny wielkim dwie-
má narodom,

POLSKIEMU Y MO- SKIEWSKIEMU.

Przemożnego Monárchy Dimitra Iwano-
wica Cárá Moskiewskiego, Wielkicy Ruśi,
Tátárskich Państw y wiele Królestw etc. etc.
. Páná y Dziedzicá.

I Naiásnieyszey Jey Cárskicy M. z Wielkich Kończyc Mni-
szkowny, Woiewodzanki Sędomierskicy.

Przez X. Stanisława Grochowskiego
uczynione.

Od Páná sie to stáło: á iest dziwno w oczách
nászych. *Psak. 117.*

W Krak. u Wdowy Já kubá Sybeneychera.
Roku Pánskiego, 1606.

Najjaśniejszej Jej Carskiej M.

MARYNIE

z Wielkich Kończyc Mniszkównie, Wielkiej Moskiewskiej
Carowej, etc. etc.

Pokoju od Boga i błogosławieństwa życzy
X. Stanisław Grochowski.

Bóg zawsze zwykł oko mieć na serca pobożne,
I na wslawienie swoich ma sposoby różne:
Ozdobo ojczyzny twej i światło Korony,
Wielowładna Carowa pod siedmią Tryony!
6 Ty, co się z tobą dzieje, byś uważać chciała,
Rzadka z białej płci taką łaską z nieba znała.
Patrz, coś jest, i gdzie jedziesz, jesteś wprawdzie córą
Wojewody, wielkiego w Polsce senatora,
Lecz tym stopniem zacności, na który wstępujesz,
10 Wszystkie twojego stanu panienci celujesz.
Opatrzność pewnie Pańska wszystko to sprawiła,
Ta cię dziś tak wysokim miejscem uraczyła.
Temu nie tylko Polska, ale się dziwuje
Świat wszytek, i dziwując z nami się raduje.
15 Tej radości społecznej jakiegokolwiek znamię,
Muzy, bym ci oświadczył, włożyły to na mię.
Racz przyjąć, co być mogło, nimfo urodziwa,
Błogosławieństwo Pańskie niech z tobą przebywa.

P I E Ś Ń I

Lutni, ochłodo ludzi utrapionych,
Uciecho myśli i rymów uczonych,
Zaczynaj zaraz, co dziś sława głosi,
Kogo wynosi.

- 5 To dziś po wszystkim świecie sława szerzy,
Że z Wielkich Kończyc polak Mniszek Jerzy,
W moskiewskie państwa, jako Bóg uradził,
Cara wprowadził,
Który zasiadłszy przodków swych stolicę,
10 Bierze w małżeństwo za oblubienicę
Marynę, córę tegoż wojewody,
W swe pyszne grody.
Szczęśliwa córo narodu polskiego,
Pójdiesz przy boku rodzica miłego,
15 Tam gdzie przed tobą z lackiej krwi nie była,
Ledwie myśliła.
Tam ciebie czeka majestat złocony,
Czeka car teskliw bez ciebie swej żony,
Któremu, nie wiem, równego-li miała
20 Moskwa, jak wstała.

P I E Ś Ń II.

- Io! tryumfie, polacy śpiewajcie,
Io! tryumfie, Moskwa zaczynajcie,
Opatrzność boża nad wami obfita,
Kto ją rozczyta.
5 Siadł na państwie swym mąż serca wielkiego,
Car Iwanowic Dymitr, za którego
Moskwa zakwitnie, z Polską pobracona,
Krwia zjednoczona.
Zniknęły miecze, zniknął Mars zębaty,
10 Bóg Dymitrowi nagrodził utraty,
Otarł sam oczy uplakane swemu
Ulubionemu.
Sam zasiadł na sąd k woli skrzywdzonemu,
I dekret wydał przeciw niezbożnemu
15 Jego podstępcy, wzięły jego zdrady
Koniec szkarady.

P I E Ś Ń III.

Febe! z wielkiego Jowisza córami
Jeśliś się kiedy zabawiał pieśniami,
Dziś samowłajcy w Moskwie Dymitrowi,
Śpiewaj carowi.

- 5 Niech dziś usłyszą twoje wdzięczne strony,
Zabiegle pola za zimne Tryony:
Io! tryumfie, k woli Dymitrowi
Śpiewaj carowi.
Wnieś stopy twoje, gdzie nie były jeszcze,
10 Przybądź Apollo, oświeć tamto miejsce,
Io! tryumfie, k woli Dymitrowi
Śpiewaj carowi.
Dyano, która przebiegasz pustynie,
Gdzie łoś, gdzie jeleń, gdzie Eurotas płynie,
15 Przybądź z siostrami, opuściwszy łowy,
Na dwór carowy.
I ty, o Hymen, przybądź do tej zgody,
I do miłości między dwa narody
Wnieś pokój wieczny, niechaj się z ich grozy,
20 Poganin trwoży.

P I E Ś Ń IV.

- Lutni ucieszna, która przesłodkiami
Czynisz dobrą myśl strunami twojemi,
Usłuchaj palców, śpiewaj moskiewskiemu,
Caru wielkiemu.
5 Wynoś proporce, wielki gospodarzu,
Io! tryumfie, cny Dymitrze caru,
Zdrów bądź, zdrów panuj, w lasce wszechmocnego
Obrońce twego.
Io! tryumfie, tobie poślubiona,
10 Z ochotą jedzie pożądana żona:
Przy jej urodzie gaśnie ubiór złoty,
Świadomeś cnoty.
Io! tryumfie, z nią muzyka wszelka
I orszak panien, krewnych liczba wielka,
15 Io! tryumfie, zażywaj radości
Z przybycia gości.
Wsiadaj na twój koń bystry wiatronogi,
Zajeżdżaj w drogę gościom, caru drogi,
Otwarzaj wrota i porty świetnego
20 Pałacu twego.

P I E Ś Ń V.

- Wesół tryumfuj, zacny wojewoda,

W domu twym wieczna twej cnoty nagroda,
Będą o tobie brzmieć na wieczne lata

Kroniki świata.

5 Ty nad Ulissa prędszy przeważnego,
Wszystkoś po myśli sprawił cara twego,
Za twym powodem i błogosławieństwem
Słynie zwycięstwem.

O tobie brzegi Bosfora hucznego,
10 I na północy morza nieplawnego
Będą słyszały; nie zglądzi czas twego
Imienia cnego.

Tam gdzie waleczni hiszpani mieszkają
I ci co strumień tybrowy pijają,
15 Będą powiadać i potomkom swoim
O szczęściu twoim.

Garamantowie, odlegli indowie
Mieszkaniec tyński i sydończykowie,
20 U tych wszech będziesz w powieści uczciwej
I w sławie żywej.

P I E Ś Ń VI.

Szczęśliwa matko, ciesz się z córki twojej,
Hojnie-ć użyczył Pan Bóg łaski swojej:
Nowe potomstwo, wdzięczne z krwi twej roje
Oglądasz swoje.

5 Z błogosławieństwa Pańskiego to chodzi,
Na co patrząc, twa starość się odmłodzi;
Takim cię szczęściem z nieba opatrzono,
Cnotliwa żono.

Z twej córki, da Bóg, samowłajcy znaczni
10 Wyńdą królowie w swym urzędzie baczni,
U których droższa będzie swych obrona,
Niżli korona,

Droższa nad skarby sprawiedliwość święta,
Za co ich sława między ludźmi wzięta,
15 Przysmak potomstwu przyda do dzielności,
W każdej trudności.

P I E Ś Ń VII.

Io! tryumfie, przeświecna carowa,
O której teraz między ludźmi mowa,

Po wszystkim świecie, od której dziś twarzy
Wdzięczność się żarzy.

5 Io! tryumfie, szczęśliwa Mniszkówno,
Wyniosłaś dom twój z oblokami równo,
Wielka Maryno między słowiańskimi
Córy znacznemi.

10 Io! tryumfie, ciebie z swej lożnice
Dawno wygląda, jak oblubienice,
Dymitr car, możny kraju północnego
Rządca wielkiego.

15 { Zacny monarcha pod Akwilonami,
Którego ludzkość z wielkimi cnotami
Sława roznosi z fortuną łaskawą,
Za boską sprawą.

P I E Ś Ń VIII.

Bądź wesół i ty, w kardynalskim stanie
Cny Maciejowski, pierwszy w Polsce panie,
I k woli twej krwie tudzież ojczystemu
Dobru spółnemu.

5 Wielka to radość: idzie krewna twoja
Do spaniałego carskiego pokoja,
Gdzie pewnie swoich będzie mieć na pieczy
I polskie rzeczy.

10 Boska to sprawa, przeto w podziwieniu
Jest w oczach naszych, z kąd jego imieniu
Głos chwały niech brzmi nie zastanowiony,
Na wszystkie strony.

15 Rozkaż dziś wszystkim bożym służebnikom,
Pannom klasztorным i twym zakonnikom,
Niech błogosławią tego festu dniowi,
Z żoną carowi.

20 W tym poczcie jesteś, kapłanie uczciwy,
I ty Pomaski, któremu chętniwy
Wydarte sobie Dymitr objął mocne
Brzegi północne.

P I E Ś Ń IX.

Io! tryumfie, żołnierzu chętniwy,
Bóg sprawił przez cię niepodobne dziwy,

Garść cię nie była, jednak niezliczeni
Przez cię zwalczeni.

5 Io! tryumfie, zażywaj radości
Mniszku, starosto cny Sanockiej włości,
Któryś w przygodach przy carskiej osobie
Nie tesknął sobie.

10 Kto tak bogaty w słowa, kto wypowie,
Z jakąś ty chęcią ważył przy nim zdrowie?
Tyś sam przy drugich nie odstąpił kroku
Od jego boku.

P I E Ś Ń X.

Io! tryumfie, Korybutowicy,
Książęta znaczne z Wiśniowca dziedzicy,
Wasza się ludzkość wsławiła doznana
Od tego pana.

5 Niech też Bóg, co ma pielgrzymy w opiece,
W potrzebach waszych niech wam nie odwlecze
Ratunku swego, ańi opatrności
W każdej trudności.

10 Niech brzmi radością wasza Ukraina
I ty, Przyluko, coś od Moskwicina
Dwakroć cne miasto było wywrócone,
Bądź pocieszone.

P I E Ś Ń XI.

Sławny pod słońcem słowiński narodzie,
Io! tryumfie, raduj się w tej zgodzie,
Granice świata sława twa przenika
I nieba tyka.

5 Io! tryumfie, mówcie inflantczycy,
Zakwitnie pokój na waszej granicy,
Osiądą znowu pola spustoszone
Nieprzerodzone.

10 Io! tryumfie, i wy chrześciance,
Co na wschód słońca rządzą, was poganie,
Nadzieja wasza, powstawa car nowy:
Wynoście głowy.

P I E Ś Ń XII.

- Lutni złocona, która troski gładzisz,
Dobrą myśl mnożysz, i gdzie chcesz, prowadzisz,
Śpiewaj, żegnając żonę Dymitrową,
Wielką carową.
- 5 Bodaj fortunnie na swój wóz wsiadała,
Bodaj fortunnie ojczyznę żegnała:
Niechaj ją laska Pańska naśladuje,
Gdzie postępuje.
- Błogosław, Panię, twojej służebnicy,
10 Daj zgodę z mężem na świetnej stolicy:
Wszak Tobie zawsze, ledwie rozum brała,
Modły dawała.
- Mnóż ich w nadziei świętej, przysporz wiary,
Wskrześ sam miłości swojej w sercach dary:
15 Daj sprawnie rządzić lud twój niezliczony
Pod Akwilony.
- Zdrowa wyjeżdżaj z ojczystej krainy,
Od swych przyjaciół, od milej rodziny,
Okrom tych, którzy tam się stawiają z tobą
20 Swoją osobą.
- Z tymi gdy staniesz przed twym ulubionym,
Od życzliwych gwiazd sobie naznaczonym,
Pomni naród swój, a czyń nam chętnego
Cara wielkiego.
- 25 Ciebie za klejnot swój tam wszyscy mamy,
Za swą ozdobę, a tym cię żegnamy:
O wielowładna wielkich państw carowa,
Jedź a bądź zdrowa.

P I E Ś Ń XIII.

- Nie zawsze deszcz z nieba leje,
Podczas się też niebo śmieje,
I nas, jeśli kiedy, ninie
Frasunek niechaj ominie.
- 5 Czas przyszedł, czas pożądanym,
Dymitr car koronowany,
W Moskwie władzą swą rozciąga,
Fortunę z dzielnością sprząga.

Przyszły pożądane czasy,
10 Przeszły troski i niewczasy,
Wielka Moskwa, wzruszaj pienia,
Doczekałaś wyzwolenia.
Do ojczyzny, z której wyszedł,
Dymitr car prześwietny przyszedł,
15 Za powodem szczęśliwego
Mniszka, wojewody cnego.

P I E Ś Ń XIV.

Przez cię przyszła z Moskwą zgoda,
Sędomierski wojewoda,
Ciebie me słowieńskie stróny
Będą słać na wsze strony.
5 Gdyż Bóg zawsze sprawiedliwy
Niepodobne teraz dziwy
Przez cię, Mniszku Jerzy, sprawił,
A imię twoje rozślawił.
Jeśli greccy Hektorowie,
10 Albo rzymscy Kamillowie
Na wieczny czas już wyjęci
Od znikomej niepamięci:
Ty, z Wielkich Kończyc idący,
Cny Mniszku, w cnocie gorący,
15 Słynąć masz między przednimi
Bohatyrm i słowieńskimi.
Za którego dzielną sprawą
Poznał szczęścia twarz łaskawą
Dymitr, car niezwyjęzony,
20 Pod oziębłymi Tryony.
Ledwoś ruszył wojsko swoje,
Brały skutek prace twoje,
A umysł twój godny ciebie
Potwierdził Bóg samże w niebie.

P I E Ś Ń XV.

Szerokie moskiewskie kraje,
Szczęście wasze nie ustaje,
Dajcież chwałę Bogu swemu
W dobroci nieprzebranemu.

5 Bo ten wasze krwawe boje
Odmienił w lube pokoje,
Ten wam, jako ociec prawy,
Doznawacie, że laskawy.
Ten, czego wam było trzeba,
10 Dekretem swym zagrział z nieba,
Aby Moskwa dziedzicowi
Służyła carowicowi.
A w tym zaraz nienadany
Borys od Boga skarany,
15 Dusze i państwa postradał;
Nie chciał Bóg, by dalej władał.
Jego myśli przedsięwzięte
Twardym munsztukiem ujęte,
I k temu wieczna sromota
20 Otwarła mu na świat wrota.
Już z niepamiętnego zdroju
Skusiwszy nędznik napoju,
Ustąpił z gmachów złoconych,
Z dzierzaw mrozem przesadzonych.

P I E Ś Ń XVI.

Zdrów bądź, caru zawołany,
Zdrów bądź na czas nieprzetrwany,
Którego niebieska siła
W niebezpiecznościach broniła.
5 Porzuciwszy harde myśli,
Poddani do nóg twych przyszli;
Z przygody się to nie działo,
Jako Bóg chciał, tak się stało.
A co chwalniejsza jest w tobie,
10 Byleś tam silen i sobie,
Nie puściłeś wódz gniewowi
Przeciw nieprzyjacielowi.
Zdrów bądź, caru niezwalczony,
Na swój własny tron wrócony,
15 Błogosław cię Bóg z Maryną,
Oblubienicą jedyną.
Rządź, jakoś począł, szczęśliwie,
A rządź lud twój sprawiedliwie,
Pomóż powstać upadłemu,

- 20 Skłoń ucho ukrzywdzonemu.
Za takową, caru, sprawą,
Poznasz tym więcej laskawą
Rękę Pańskiej Opatrzności
I będziesz słynął z dzielności.
- 25 Życzą tobie muzy moje,
Aby pociech wszystkich zdroje
Po twym państwie rozplywały,
Z pomnożeniem Pańskiej chwały.
-

PIESNI

Ná Fest ućieszny wielkim dwie-
má narodom,

POLSKIEMU Y MOSKIEWSKIEMU.

Przemożnego Monarchy Dymitra
Iwánowicá Cará Moskiewskiego, Wielkicy
Rusi, Tatarskich Państw, y wiele Kro-
lestw, et-cę. et-cę. Páná y
Dziedzicá:

I Naiásnieyszey Jey Cárskicy M. z Wielkich Kończye
Mniszkowny, Woiewodzanki
Sędomirskicy.

Od Autorá powtore wydáne, z przyczynieniem
niektorych rytmow, do sławy tegoż wiel-
kiego Cara słuzacych.

Od Pana się to stało: á jest dziwno w oczách naszym. *Psal. 117.*

W Krakowie,
W Drukarnicy Janá Szeligi, Roku
Páńskiego, 1606.

**Посвященіе Маринѣ Мнишекъ, Московской царицѣ, той же редакціи,
какъ въ I-мъ изданіи (см. выше, стр. 60).**

Пѣсни I—IV тѣ же, какъ въ первомъ изданіи (выше, стр. 60—62).

P I E Ś Ń V.

Że, caru, szczęściem opływasz,
Że się na sławę wzdobywasz,
Że-ć tak fortuna laskawa,
Wszystko to jest Pańska sprawa.
5 Bóg to sprawił, dar to Jego,
Żeś osiadł tron ojca twego,
A ty niewysławionemu
Dzięki czyń obrońcy twemu.

Пѣсня VI = 13-ой пѣснѣ первого изданія (выше стр. 66).

Пѣсня VII = 5-ой „ „ „ („ „ 62).

Пѣсня VIII = 6-ой „ „ „ („ „ 63).

Пѣсня IX = 7-ой „ „ „ („ „ 63).

Пѣсня X = 8-ой „ „ „ („ „ 64),

измѣнена въ ней только редакція двухъ послѣднихъ
строчъ, которыя здѣсь слѣдующія:

Rozkaż w kościołach Pańskim służebnikom,
Niewinnym dziatkom, pannom, zakonnikom,
15 Niech błogosławią tego festu dniowi
Z żoną carowi.

Io! tryumfie, niewysłowionemu
Spiewajmy wszyscy imieniu Pańskiemu:
Wydarte sobie Dymitr objął mocne
20 Brzegi północne.

P I E Ś Ń XI.

Io! tryumfie, cny trzeci Zyguncie,
Car Dymitr usiadł na ojczystym gruncie;
Zaczym przeciwnik Karolus słabieje,
Z Moskwy pomocy nie mając nadzieje,
5 Z tym się zrozumiej, z tym złącz siły twoje,
Gdy się będziecie oba mieć do zbroje,

- Strach opanuje mahometskie syny,
I tych, co dziś tve wojują krainy.
Ufnością naszą zbójce mężni teraz
- 10 Splondrowaliście ruskie kraje nie raz:
Aza zmyjecie krwią swą naszą zmasę,
Którą odnosiem prze swej ziemie skazę?
O dniu szczęśliwy, dniu błogosławiony,
Gdy miecz twój zabrzmi, królu, na wsze strony;
- 15 Tam mię i Linus nie zwycięży pieniem,
Ani Orfeusz łagodnych strón brzmieniem.
Weź serce wielkie swych przodków przykładem,
Postępuj sobie mężnych królów śladem:
Niech na świat słyńie twoja siła w boju,
- 20 I obmyślanie złotego pokoju.
Sam zajedź drogę nieprzyjacielowi,
A pójda wszyscy przy tobie gotowi:
Z jaką przy wodzu chęcią lecą pszczoły,
Tak i przy tobie lud pójdzie wesoly.
- 25 Niech i w pojszrodku cnej polskiej swobody,
Męstwo, nauka, godność ma nagrody:
Zaczym obfitość przednich ludzi wstanie,
Jako wysokich cedrów na Libanie.
Z tych jedni zawsze na granicy będą,
30 Drudzy nad twymi sprawami zasięda,
Wiekom imię tve podawając sławne,
I postęпки tve w dzielnościach zabawne.

P I E Ś Ń XII.

- Io! tryumfie, mały Władysławie,
Patrzaj w czas w rzeczy, przypatruj się sprawie,
Za twych młodych lat taka się rzecz stała,
Na którą patrząc, ziemia się zdumiała.
- 5 Bóg na tron przodków Dymitra wprowadził,
A niepocześnie zmiennika sprowadził:
Przypatrz się dziwnej Bożej opatrności,
A miej się do cnót od pierwszej młodości.

P I E Ś Ń XIII.

- Io! tryumfie, lutni wielostrona,
Nieśmiertelnego chwało Amfiona,

Wdzięczna zabawo w pieśniach co raz nowych
Rąk Orfeowych.

5 Z tobą on gdzie szedł, lasy z gór sprowadzał,
I bieg pochopnym strumieniom zagradzał:
Śpiewaj lubego co Ofanasowi,

Z Moskwy posłowi.

10 Mężu poważny, do spraw urodzony,
Znacznymi dary z nieba opatrzony,
Sprawiłeś wszystko k woli Panu swemu,
Jedź zdrów ku niemu.

Będzie twe dzieło złotem napisano,
Tobie się wielkich rzeczy powierzano,
15 Tyś osobę niósł w Polsce Dymitrową!
W ślubie z carową.

Niech Król niebieski będzie pochwalony,
Co sprawił dziwną rzecz pod Akwilony,
Zkąd chrześcijańska dziś rzeczpospolita
20 Pięknie zakwita.

Strach bisurmańskie granice zdejmuje,
Którym upadek jeśli już gotuje
Monarcha wieczny, ktoż to wiedzieć może,
Wspomóż nas, Boże.

25 Aza już przyjdą zamierzone lata,
Że psów brzydliwych, zbójców wszego świata,
Jarzma pozbedziem i sromoty wiecznej,
W zgodzie społecznej.

Ty nas pokrzepić masz hańbą dotkniętych,
30 Ty rozweselić w smutku położonych:
Okaż swą lutość, Boże, niech ją znamy,
Której czekamy.

P I E Ś Ń XIV.

Io! tryumfie, koronni synowie,
Czego nie mieli przed wami przodkowie,
Dymitr przyjaciel osiadł swą stolicę,
Nam o granicę.

5 Pokój się wieczny z tej strony zamnoży,
Jeden nas tylko (jeśli to bicz Boży,
Czy nasza gnusność) zbójca dziś wojuje,
Z nas tryumfuje.

- Także nam będzie ten pobaniec srogi,
10 Że nie śmiem przeciw niemu wyjść przed progi,
 Gdy w oczach naszych dzieli łup żaloszny,
 Ten człowiek sprośny.
- Łotrowie nie śpią, by nas mordowali,
 My się nie ockniem, byśmy zachowali
15 Wcale zdrowie swo? upadku to znaki,
 Kędy błąd taki.
- Zetrzy sen z oczu, polaku cnotliwy,
 Masz czas ktokolwiek ojczyźnie chętniwy,
 Bezpieczny będąc już od moskwicina,
20 Bij tatarzyna.
- Czy lepiej kufła abo kart pisanych,
 Bądź kostek patrzeć sromotą zmazanych,
 Niż iść, gdzie ludzka pochwała życzliwa
 Do sławy wzywa.
- 25 Weźmijcie serce i myśl godną siebie,
 Godną przodków swych onych, co dziś w niebie;
 Niech zna ojczyzna, żeście jej synowie,
 Nie wyrodkowie.
- Wątpić nie trzeba, tylko chciej być prawy
30 Každy ojczyźnie, a miej się do sławy,
 Wskrzеси Bóg jeszcze za przodków nie nową
 Sławę domową.

Пѣсня XV = 9-ой пѣснѣ перваго изданія (выше, стр. 64).

Пѣсня XVI = 10-ой " " " " " " (" " 65).

P I E Ś Ń XVII

- Io! tryumfie, Pomaski cnotliwy,
 I ty się raduj, któremu chętniwy
 Car swych tajemnic częstokroć powierzał,
 Gdy do swych zmierzał.
- 5 Godne twe prace, godne twe starania,
 Godny twój zelus niezapominania,
 Za co masz imię teraz u wielkiego
 Pawła piątego.
- Bóg szczęściem władnie, aza czasu swego
10 Ciebie też pomknie do miejsca wyższego;
 Wždy ceny dojdzie droższa wszego złota
 Cierpliwa cnota.

Пѣсня XVIII = 11-ой пѣснѣ перваго изданія? (выше, стр. 65).

Пѣсня XIX = 12-ой (. . . 66).

P I E Ś Ń XX.

Panu k woli wielka ziemi,
Śpiewaj z mieszkańcy swojemi:
Niech się krąg ziemski raduje
I co się na nim znajduje.

5 Ręką swoją to Pan sprawił,
Że Moskwę tyrana zbawił,
Jego to moc, jego siła,
Niewysłowiona sprawiła.

10 Ukazał co może bojem,
Stojąc przy Dymitrze swoim,
Sam krzywdy jego wetował,
Sam jego wojnę wojował.

Wziąwszy władzę zmiennikowi,
Dał własnemu dziedzicowi,
15 Zkąd imię błogosławione
Niech Jego będzie chwalone.

Пѣсня XXI = 14-ой пѣснѣ перваго изданія (выше, стр. 67).

P I E Ś Ń XXII.

Szerokie moskiewskie kraje,
Szczęście wasze nie ustaje:
Dajcież chwałę Bogu swemu,
W dobroci nieprzebranemu.

5 Bo ten wasze krwawe boje
Odmienił w lube pokoje;
Ten wam, jako ociec prawy,
Doznawacie, że łaskawy.

10 Ten, czego wam było trzeba,
Dekretem swym zagrzmiął z nieba,
Aby Moskwa dziedzicowi
Służyła carowicowi.

A w tym zaraz nie nadany
Borys od Boga skarany,
15 Dusze i państwa postradał:

Nie chciał Bóg, by dalej władał.
Jego myśli przedsięwzięte,
Twardym munsztukiem ujęte,
I k temu wieczna sromota,
20 Otwarła mu na świat wrota.
Już z niepamiętnego zdroju
Skusiwszy nędznik napoju,
Ustąpił z gmachów złoconych,
Z dzierżaw mrozem przesadzonych.

Пѣсня XXIII = 16-ой пѣснѣ первого изданія (выше, стр. 68).

Obraz Dymitra, Wielkiego Cara Moskiewskiego.

(Портретъ Лжедмитрія такой же какъ въ I-мъ томѣ сборника: Д. А. Ровинскаго, Подробный словарь русскихъ гравированныхъ портретовъ, томъ I, стр. 683, № 1).

Na takiego Dymitra w Polsceśmy patrzyli,
Gdy tu z nami przebywał, gdyśmy tu z nim żyli.
Patrz, jak sama stateczność umysłu z tej twarzy,
I wszelaka się cnota oczywiście żarzy.
5 Ciesz się, ojczyzno miła, któregoś poznała,
Tego sobie chętnego znasz i będziesz znała.

Maryna z Wielkich Kończyc Mni- szkówna, Wielka Carowa Moskiewska.

(Портретъ Марины Мнишекъ такой-же, какъ въ книгѣ Д. А. Ровинскаго, Материа-
лы для русской иконографии, № 43).

Taki kształt był, taka twarz Mniszkówny Maryny,
Gdy za swego cara szła w moskiewskie krainy.
Nabożeństwa, wielkich cnót, wstydu wrodzonego
Wyrazić nie mógł malarz sztuką dzieła swego.
5 Jedną taką z tysiąca szczęście gdy ujrzało,
Zdumiawszy się, carową wielką mieć ją chciało.

Na herb Dymitrów, Cara Wielkiego Moskiewskiego.

(Гербъ Московскаго царства).

Orzeł ten o dwu głowach ukoronowany,
Czemu za klejnot carstwu moskiewskiemu dany?

Przyczyna, że kto państwem szczęśliwie chce rządzić,
A w pospolitych sprawach i swych nie zablądzić.
5 Trzeba mu i mądrości, trzeba mu i sily,
Bez tych dwu żadne państwa potężne nie były.
To znaczą te dwie głowy, a skrzydła orłowe
Znaczą wszystkie postęпки sławne Dymitrowe.
I te dziś imię jego na świat rozgłaszają,
10 Gdziekolwiek słońce świeci, gdzie ludzie mieszkają.
A ten w piersiach na koniu co bojownik robi?
I ten swoim sposobem swego cara zdobi:
Dając znać, że on gotów i z bisurmańskimi
O chwałę Pańską czynić wojski potężnymi,
15 Którego niech samego, i jego cne sprawy
Rządzi, jako zapoczął, tenże Bóg łaskawy.
A ty wesół polatuj, orle górolotny,
Widząc, że twój car Dymitr do sławy ochotny:
Gotowym będąc zawsze na twoje pożytki
20 I zdrowie własne ważyć, i sily swe wszystkie,
Aby w twardych basztach twych wdzięczny pokój mnożył,
A pohañce niechętnie strachem zbroje trwożył.

Na tenże herb.

Orle, królu nad ptactwem, orle z dwiema głowy,
Przy którym na koniu mąż do boju gotowy:
Z dawnych lat oba czujni, ani próżnujący,
I swoją na wszytek świat dzielnością słynący.
5 Do czego wam fortuna nie mniej pomagała,
Gdy tak wiele narodów z wami zholdowała.
Ztąd państwa Włodzimierskie, ztąd kraj Astrachański,
Białozierski, Kazański, Pskowski i Rzezański,
Twierski, Ukłucki, Permski i Tatarskie one
10 Dzikie pola i włości mrozem przesadzone.
To wszystko, i co więcej z dzielności swej macie,
Jednak widzę źle synów pańskich przestrzegacie.
Bo nie mogliście ustrzedz, ani odratować
Dymitra, kiedy zdradzie musiał ustępować.
15 Czy tak fortuna chciała ku jego lepszemu?
Czy to raczej przypisać Rządzczy niebieskiemu?
Takbym i sam rozumiał, że on wszystkim rządzi,
A niedościgłą myślą ludzkie sprawy sądzi.
O! Panie, dobroć twoja do nieba przestała,

- 20 A prawda nad obłoki głowę ukazała.
Na morzu ścieżki twoje, a na wodach drogi,
A nikt nie poszlakował dotychczas twej nogi.
Zkąd wszystkie twoje dzieła pełne zadziwienia,
Tyś szczytem, tyś pomocą swym do wyzwolenia.
- 25 Doświadczywszy cnoty ich podług zdania swego,
Ty sam nie odstępujesz w trwodze niewinnego.
Takes niekiedy wyrwał z ostatniej trudności
Izraelskie pacholę z brackiej okrutności,
Gdy zazdrością ujęci nie chcieli go żywić.
- 30 Ale się twojej woli kto może przeciwzić?
Już zimnych prawie członków dusza odbiedz miała,
Już przed oczyma jego sroga śmierć latała:
Uchowałeś go szwanku, aby w liczbie żywych,
Po twoich, Panie, chodził ścieżkach świątobliwych.
- 35 Sameś z nim był w więzieniu, potymś go panem
Nad Egiptem postawił wielkim, zawołanym,
Sławęś jego po świecie rozpostarł szeroko,
Tak iż była od wszystkich widoma na oko.
Taż ręka Dymitrowi twemu pomagała,
- 40 I taż opatrność twoja nad nim straż trzymała,
Ażeś do naznaczonej przywiódł go zacności
I wsadził na stolicę dziedzicznej własności.
Tyś, wierzę, przez anioła rzekł mu tymi słowy
(Abo więc przez natchnienie wewnętrzne miasto mowy):
- 45 Ockni się, dziecię drogie, przecz-eś tak bezpieczny?
Uchodź z gardłem, by na cię sen nie przypadł wieczny.
Puść to niewierne łoże, a schroń się zarazem
Przed Borysowem krwawym zdradliwym żelazem.
Ustap czasowi gdzie cię twe nogi powiodą,
- 50 Aż cię potym polacy na tron twój przywiodą.
Lecz niż do tego przydzie, siła nędze skusisz,
Siła, niżli do państwa przydziesz, cierpieć musisz.
Tak, wierzę, rzekł bądź anioł, bądź w jego osobie
Sam Bóg, wie kto. A dziecię carskie w tejże dobie
- 55 Za przestrogą niebieską jako uchodziło,
O tymby tu powieści śnać końca nie było.
Jako na miejscu jego z omyłki drugiego
Dziecinę zostawiono zamordowanego,
I tegoż po królewsku pogrzebł Borys ciało,
- 60 Mniemając, że się woli jego dosyć stało.
Ale Dymitr uchodząc, a kto to wypowie,

Jako wiele ucierpiał, by zachował zdrowie.
Częstokroć cny carski syn, dla ludzkiego daną,
Ulżenia, w ciężkim płaczu strawił noc niespaną.
65 Chciał-li też na czas usnąć, porwał się strwożony,
Sny nad zwyczaj dziwnemi ze snu przebudzony:
Raz na tym miejscu stanął, drugi raz na owym,
Nie ufając przemyślom chytrym Borysowym.
Tak się zdradzie umykał, tulając po świetle,
70 Jako konik, gdy czuje blizkich nóg chrzęst lecie.
Tam onych jego powłók same cienie nocne,
I boginie wzdychając płakały północne:
Płakały morskie nimfy, wydawszy się z wody,
Żałując w młodym wieku tej jego przygody.
75 Krótko mówiąc, klasztorne przyjęły go cienie;
Lecz i tam niebezpieczne widząc swe bawienie,
Uszedł do Polski ztamtąd z przejrzenia Bożego
W dom zacny Wiśniowieckich i Mniszka Jerzego,
Przy których nieznajomy siła Polski zwiedził,
80 Potym i dwór Zygmunta trzeciego nawiedził,
Przypatrując się rzeczom, a jakby przyprawę
W pielgrzymowaniu biorąc na państw swoich sprawę.
Właśnie jako niegdy mąż Ulisses rzeczony,
Pielgrzymując od domu i od milej żony,
85 Światu się przypatrował, użył wiele złego,
Zkąd nadeń grecka ziemia nie miała mędrszego:
Tak Dymitr w obcym kraju z pielgrzymstwa swojego,
Wiele pożytku odniósł swoim potrzebnego.
Wiele niewczasów podjął w Polsce nieznajomy,
90 W posłuszeństwie przeglądał cne szlacheckie domy,
Bo niechaj kto, jako chce, o tych rzeczach sądzi,
Kto wprzód ludzi nie słuchał, rozkazując błądzi.
Takiego nikt z uporu nigdy nie sprowadził,
Choćby i Demostenes na to się usadził.
95 Do rzeczy: Gdy pod korcem ta świeca świeciła,
Naznaczonego czasu zlekka się odkryła,
Kiedy Bóg w serce wpuścił wojewody cnego,
Wolał swoją, by wrócił państwu straconego.
Tak chcę mieć, sercu mówiąc, więcej nie odkładaj,
100 Lecz na koń twój z Dymitrem aż do Moskwy wsiadaj,
A wiedz, że z tobą zaraz wyjeżdżać gotowi,
Siła rycerskich ludzi k woli Dymitrowi:
Pogotowiu z Wiśniowca książęta przy tobie

- Pójdą ku posiłkowi, i ku twej ozdobie.
105 Twój starosta Sanocki pójdzie z walecznymi
Petiorecy, lud z Polski z rotmi ogromnymi.
A ja sam z miejsca mego, żeby był u czoła
Zawsze zastępów waszych, pošę wam anioła.
Nie trwóź sobą, weź serce, wszystkie podepcemy
110 Nicprzyjacioly wasze i z gruntu zniszczemy.
Sam wam do ręku podam miasta niedobyte,
Sam was zawiodę w pola moskiewskie obfite.
Nawet wojska przeciwne Dymitrowi memu,
I te się muszą kłaniać, jako panu swemu,
115 Abo je tak rozproszę, jako nieujęty
Wiatr morskie i tam i sam rozprasza okręty.
To wszystko Bóg przed oczy kładł Mniszka Jerzego,
Niżli na się ciężar wziął boju wątpliwego.
Więc za tymi do serca słowy puszczoneymi,
120 Jechał w szczęsną godzinę z ludźmi przebranymi,
Posłuszny woli Bożej, który tak uradził,
Aby on, nie kto inszy, Dymitra wprowadził.
Za nim w teź tropy poszli ku onej potrzebie,
Cnotliwe towarzystwo, trzymając się siebie:
125 Godni niezapomnienia, godni czci bez końca,
Pod kręgiem w promieniach swych niezgasłego słońca.
Nieborscy, Gogolińscy, Żulicy, Bilińscy,
Czanowiccy, Dworzycy, więc i Mikulińscy,
Domaraccy, Ratomscy, Tchórzewscy, Gumowscy,
130 Kruszynowie, Siecińscy, tamże i Lochowscy,
W tychże poczie Janiccy, Buczyńscy, Fredrowie,
Wszyscy strzelbie i broni przywykli mężowie,
Przy których i Wierzbiccy, Kamińscy, a kto wie
Drugich, abo z rejestru wszystkich kto wypowie.
135 Przed którymi trębacze z trąby ogromnymi,
I z łębnami pobudką Marsa wojennymi,
Postępowali z miejsca jednejże godziny,
Za powodem Mniszkowym w moskiewskie krainy.
Jako kiedy żórawie blisko zimę czują,
140 Z krzykiem głośnym za morze wielkie polatują:
Tak polacy przy Jerzym Mniszku pochodzili,
Tak Dymitra z ochotą wielką prowadzili.
Który iż na stolicy swej już rozkazuje,
I szerokim moskiewskim krainom panuje.
145 Wynosźże teraz głowy, o władogromnego

Kochanie, bujny orle, Jowisza wielkiego.
Rozciągaj skrzydła swoje, a daj pokłon swemu
Dymitrowi, carowi niewysłowionemu,
Mając nad nim pilną straż i ty z nim, rycerzu,
150 Bądź on będzie na wojnie, bądź z ludźmi w przymierzu.
Oba, i ty co w piersiach, Bogu podziękujcie,
I z fortuny carowej oba się radujcie,
Strzegąc ostrożniej potym właściwego pana,
Któremu miecz i władza nad Moskwą podana.
155 Temu niechaj Bóg szczęści wespolek i z wami,
I z przyszłymi, które mu, zdarz Bóg, potomkami,
Aby lud wielkiej liczby sobie powierzony,
Tak rządził, żeby dostał i w niebie korony.

Na konterfety osób
w Pieśniach pomienionych.

Bernat Maciejowski,
Ś. Kościoła Rzymskiego Kardynał,
Biskup Krakowski.

(Портретъ Мацѣвскаго, см. Д. А. Ровинскій, Матеріалы для русской иконографии,
№ 47).

Tak osobę swą nosi Bernat Maciejowski,
Zacny kardynał rzymski, a biskup krakowski:
To są usta i wargi kapłana wielkiego,
To, świadkowie umysłu, twarz i oczy jego.
5 Cnotę, dobroć, by był mógł jeszcze namalować,
Swą sztuką mógłby wszystkie malarze celować.

Jerzy z Wielkich Kończyc Mniszek,
Wojewoda Sandomierski.

(Портретъ Мнишка, см. Ровинскій, тамъ же, № 45).

Osobę wojewody znaj sandomierskiego,
Co do Moskwy wprowadził Dymitra wielkiego.
Czym on teraz i sobie, i potomstwu swemu
Zjednął cześć niepodległą wiekowi żadnemu.

- 5 Pan bogobojny, dzielny i szczęścia wielkiego,
Co świadczy terazniejsza głośna sprawa jego.

**Ofanas, poseł tegoż cara
Moskiewskiego.**

(Портретъ Леанасія Власова Безобразова, Ровинскій, тамъ же, № 46, и Словарь
русскихъ портретовъ, томъ I, стр. 385).

- Własna twarz Ofanasa, który w naszą stronę,
Od cara moskiewskiego posłem był po żonę:
Mąż cnotą i rozumem wielkim zawołany,
Jaki z Moskwy oddawna w Polsco był widziany.
- 5 Zkąd Dymitr car wydawa się w swojej mądrości,
Że w sprawach swych posyła ludzie tej biegłości.
-

ZEGNANIE OJCZYZNY

Mozney Cesa-
rzowey Moskiewskiej.

PRZEZ
IANA ZABCZYCA
PISANE.

W Krakowie,
W Drukarniwy Mikołajá Szárffenbergerá, Roku Páń-
skiego. 1608.

ŻEGNANIE OJCZYZNY.

Śliczna Cyprydo, coś to uczyniła?
Na czymś prace swoje zasadziła?
Ojca sierocić pragniesz z córą świętą,
Cnotami wziętą.

5 Chcesz macierzyńskie wota złać płakaniem,
Pragniesz nabawić powinnych troskaniem,
Dając Marynę w dalekie krainy,
Cudze dziedziny.

10 Ślesz swe potomstwo w kraje pograniczne,
Tem wiedziesz męża przez troski rozliczne,
Stawiasz go smutnym w senatorskich gmachach,
W Mniszkowych dachach.

Skarżysz na żale zdradą popędliwe,
Przekładasz w oczach rzeczy sprawiedliwe,
15 Zniewalasz lechów, wyprawiasz szermierze,
Na złe żołnierze.

Jedzie Pan baczny dom swój opuszczając,
Żonę i dzieci, powinnych żegnając,
Będąc w wiek zasłłym, a źrębca ujeżdża,
20 Na plac wyjeżdża.

Spokojny pałasz na zły bój dobywa,
A zradnej Moskwie w posoce okrywa,
Siecze, morduje, czyni w zdrajcach szkody,
Już jako młody.

25 Bóg go wspomaga, bo jego opiece
Lecil się zrazu i niebieskiej ręce,
Która go w placu i w boju ratuje,
Że nie szwankuje.

Przywraca państwo dziedzicu własnemu,
30 Dziękuje za to Stwórcy wszechmocnemu,
Znowu do Polski chwyta się swej drogi,
Staje się srogi

Tym, którzy mu złych rzeczy winczowali,
A różne wieści o nim rozsyłali,

- 35 Życząc mu tego, aby hańbą była
Rzecz dobrym miła.
Lecz Zoilowie w tym ustać musieli,
Za dumne myśli podłą wzgardę wzięli,
Bo im zła szkoła słuszością zblażniona
- 40 Patefacyona (?).
Zamknął im mowę i kły wyostrzone
Starł swym przyjazdem, więc czola zjątrzone
Zdeptał nogami i swoją osobę
Stawił na trwogę.
- 45 Z której się pokój stał zwycięstwem wszczęty
U wszystkich prawie nad mniemanie wzięty:
Mieniając rzeczami, więc i klątwę podłą
Frymarczą modlą.
Wszyscy się cieszą z przyjazdu szczęsnego,
- 50 Tając ból w sobie serca zazdrośnego,
I ci co przedtym palcem skazowali,
Chęć zmyślną dali.
Więc jeszcze temu wiary nie dają,
Zmyślne nowiny w kąciech rozcierają
- 55 Przeto że skutkiem być nie doznawają,
Mową wszczynają.
Lecz zmyślne słowa brały swe nagrody,
Kiedy osiągnął dziedzie własne grody
I to, co o nim pokątnie mówili,
- 60 W swą gębę wzięli.
Wysłał do Polski z nowiną Świerskiego,
Dońskich kozaków pułkownika swego,
Że mu się Moskwa już z wszystkim dać chciała
I z tym przysłała.
- 65 Tryumf się wszczyną w Samborze wznowiony,
Po wszytkiej Polsce prawie rozgłoszony,
Biją z dział znacznie, modlą na przemiany
Samborskie ściany.
Z weselem pełnią, w kościołach śpiewają,
- 70 I Bogu winną dziękę oddawają,
Spieszają ponawiać tryumfy wszelakie,
Chęcią jednakie.
Ledwo te końca, aliż znowu swoje
Lipnicki wjazdy ponawia w pokoje
- 75 Jerzego Mniszka, chęć opowiadając,
Drogę wznawiając

- Cesarza w Moskwę: potym kochanego
Śle Reomykę, komornika swego,
Że niedaleko jest już ojcowskiego
80 Zamku milego.
Zatym wyprawia z listy Pelczyckiego,
A przy nim sługę Mnisków Zagórskiego,
A ten był od nich na to wyprawiony,
By pocieszony
- 85 Punkt wjazdu cara przyniósł w polskie kraje.
Wyjeżdża, z łaską puszcza w Moskwi gaje,
Doznawa z cara dosyć znacznych chęci,
Godnych pamięci.
Bierze od niego sobole sierciste,
90 Bierze łańcuchy, trzy kubki złociste,
Bierze i dzięgi, atlasy, bławaty,
Telet, skarlaty.
Wznawia nowinę pociechą wslawioną,
Że już car władnie Moskwą uskromioną,
95 Tudzież że rządzi ojcowską stolicą,
Własną ziemią.
Opowiada chęć i przyjaźń złoconą,
Opiewa nędzę tryumfem zniszczoną,
Ponawia wzmiankę o miłym weselu
100 I przyjacielu.
Tegoż potwierdza znowu Reomyka,
Gdy opowiada przyjaźń posłannika,
Który wjazd z Słońskim do Polski toruje,
Ślub odprawuje.
- 105 Już będąc miejscem cesarza wielkiego,
Odprawia się ślub a w tym Lipnickiego
Posel z nowiną śle do pana swego,
Że już świętego.
Wziął koniec aktu, czym car pocieszony
- 110 Posyła sługi, aby przywieziony
Był mu przyjaciel; sekretarza swego
Śle Buczyńskiego.
Każe mu wznawiać małżeńskie ofiary
I oddać z chęcią powtórzone dary,
115 I daje klejnot: imię carskiej żony
W złocie sadzony
Dyament zdoł: na wierzchu trzy wielkie,
Na spodzie jedna perły: kanak wszelkie

- 120 Kamienie drogie kształtnie zamykając,
Czterdzieści mając
Sztuk świetnych w sobie; w tym dyamentowe
Manelle oddał, kędy perły nowe
U świetnych tablic cerą wybijały,
Blask podawały.
- 125 Potym pacierze dał świetne perłowe
Wtym wielkość pereł, te ziarno grochowe
Grubością przeszły; potym skrzynkę złotą
Oddał z ochotą.
Miednicę taką, w której środka gaje
130 Zrobione stoją a z nich się wydaje
Robactwo różne, węże, jaszczurowie
I niedźwiadkowie.
Za nią nalewkę turkusy sadzoną
A różnym smelcem zewsząd ozdobioną,
135 Rostruchan złoty, przykrycie u niego
Z smaragu lśnego.
Solniczkę dawał z kamienia drogiego,
Mając ujęcie z złota świecącego,
Dwakroć sześć złotych półmisków oddawał,
140 Chęć ofiarował.
Parę mis wielkich, na puzdro talerzy
Sześć złotych cegieł dał, za co głos szerzy
Pan Małogoski, od panny dziękując,
Chęć ofiarując
- 145 Od zacnych Mniszków, a w tym białe konie
W wozy wprzągają, gotując na błonie
Carskie wymierzyć, kędy twarzy lkaniem,
Smutnym płakaniem
Jęli obłoczyć; a wprzód cesarzowa
150 Łzami polewa usta, że już nowa
Nowina przyszła: rodzice opuścić,
W cudzy się puścić
Kraj, gdzie mieszkańcy jej namniej nie znają
A obyczaje polskie opuszczają,
155 Gdzie się nie ujrzy nigdy z przyjaciół
Między żywiół
Mrozem zjętymi i kędy żadnego
Snać nie ogląda blizkiego krewnego,
Tylko z małżonkiem zamysł cieszyć będzie,
160 Gdy go nabędzie.

- Przykre się stawa jej że już z pisma zdanie,
Że ojca, matkę puścić, a kochanie
W małżonku tylko pokładać przez lata,
Pók staje świata.
- 165 Smutny to rozjazd opuścić rodzice
A dać ostatnie w żegnaniu prawice,
Dziękując za chęć i za wychowanie.
Smutne żeganie
- 170 Tak ponawiając: ojczy mój kochany,
Już cię odjeżdżam, a postronne ściany
Nawiedzić muszę, bo tak boska chciała
Wola w wiek trwała. .
- Przeciwić trudno, a snąć jego ręce
Lecić się przyjdzie i świętej opiece,
- 175 Onże sam o mnie niechaj zawiaduje,
Cześć sporządzuje
- W postronnym kraju, coby wam pociechą
Być mogło zawždy, tudzież mnie uciechą,
Milej ojczyźnie ozdobą poważną,
Sprawą przeważną.
- 180 Powinnym radość a krewnym wesele
Niech będzie wszegdy, z kądbi przyjaciele
Kochanie brali, teraz cię już swemi
Słowy smutnemi
- 185 Żegnam, dziękuję za staranie twoje,
Któreś miał o mnie, kiedyś sprawy moje
Mądrze miarkował, żeby końca swego
Sięgły bacz nego.
- Teraz wzięły kres, którym mię prowadzą
190 W cesarskie gmachy, a wam cześć gromadzą,
Odcinając mię z ojczystej osoby
Krewnych ozdoby.
- Biorąc mię matce, która mną cierpiała,
Nizli mię światu mylnemu podała,
- 195 Mając kolo mnie rozliczne staranie
Na wychowanie.
- Namilsza matko, jakoż twoje oczy
Osierocić mam, z których się potoczy
Strumień krwawych łez i twarzy rumiane
200 Zleje, stroskane
- Myśli zasmuci: rodzicielko droga,
Nie bądźże zdrowiu nieużyte sroga

Gdyż ten twój smutek przyniesie-ć wesela
Już z przyjaciela.

205 Teraz cię Bogu możnemu oddaję
I sama-ć, w bólu niezmiernym zostaję;
Ale cóż czynić? Boskie to staranie,
Upodobanie.

Więc i ty, babko, jakowe masz żale,
210 Że widzenia czas, że mnie znasz na male,
Z ktorejś pierwej swe rozkoszy miała,
Uciechy brała.

A teraz snąć już w wielkim smutku twoje
Jazdą daleką opuszczam pokoje,
215 Już cię poruczam Bogu wszechmocnemu,
Twórcy możnemu.

Bracia i siostry, żegnam was, bo w kraje
Cudze odjeżdżam i w nieznanę gaje,
Twarz swą wam biorę i swoją postawę
220 Na wieczną sławę.

Żegnam was wszystkich, którzy tylko naszej
Siagnęliście krwie, już ja z twarzy waszej
Porwana bywam od cara wielkiego,
Małżonka swego.

225 Żegnam was słudzy, którzy służby swoje
Ojcu dajecie, bo oblicze moje
Jest oddzielone od waszej osoby,
W służbach ozdoby.

Mile-ć mi były służebne ofiary,
230 Któreście dali nie bez znacznej wiary,
Lecz bożej woli trudno się nam zbraniać,
Czci swej ochraniać.

Żegnam cię, królu, któryś ojca mego
Pokazał laską u kraju polskiego,
235 Że ty go zawsze osobnie miłujesz,
Jak Pan szanujesz,

Niech-ć to Pan Bóg wszelako nagradza,
A myśli twoje pociechą zgromadza,
Żebyś dni zażył pociesznych z królową,
240 Małżonką nową.

Żegnam was, radni u lechów panowie,
Żegnam was, polscy koronni synowie,
Żegnam też i was, zacni biskupowie,
Kardynałowie.

- 245 Żegnam was wszystkie duchowne osoby,
Które w klasztorach wznawiacie ozdoby
Pańskiej ofierze, wybranych zborowi
I ołtarzowi.
- 250 Żegnam was, mury i ojczyście dachy,
Bo się pokwapiam w cne cesarskie gmachy,
Gdzie trawić będę wiek laty stalony,
Uweselony.
- Pomnicież na mię modłami swojemi,
Bym kościołowi mogła pociesznymi
255 Być filarami a Koronie zgodą
Każdą przygodą.
- Pomnicież na mię szczeremi chęciami,
Ja wam służyć chcę życzliwie służbami
I przepomnię w cesarskim pałacu,
260 Na każdym placu.

WINCZOWANIE POLSKI.

- Żalem polewasz, Maryno, wnętrzości,
I że opuszczasz macierzyńskie włości,
Zawożąc z sobą pocieszną osobę,
Lechów ozdobę.
- 5 Wielka to krzywda sierocię swe progi,
Z którychś wzięła klejnot w Polsce drogi,
A przesyłasz go w nieznane granice,
Cudze ziemice.
- Nie mały to ból pachnące ogrody,
10 Kwiateczkiem będąc, szczerbić nie bez szkody,
Dając tę wonność caru moskiewskiemu,
Panu możnemu.
- Tys pachnąć miała bożemu domowi
W polskich krainach, tys przyjaciolowi
15 Miała być kształtem, Koronie zwierciadłem,
Cnotom widziadłem.
- Z ciebie cichości wzór duchowni brali,
Twe obyczaje w sercu malowali
Panny pokorne, które się oddały
20 Bogu w wiek trwały.
- I teraz cię już nagle utraciły
I serca żalem własne zasmuciły,

Słyszac płacziwe z tobą rozjechanie,
Smutne żeganie.

25 Ale cóż czynić? niemasz żadnej rady,
Czymby pocieszyć żalobne przysady,
Tylko cię przydzie lecić wszechmocnemu,
Bogu możnemu.

Niechajże ten sam sporządza twe sprawy.
30 Żeby sięgały nieśmiertelnej sławy,
Uprawując twój zamysł na twe dary,
Święte ofiary.

Ty też pamiętaj na swą wiarę dawną,
Byś jej wznowila cześć u wszystkich sławną,
35 Jeśli chcesz by cię Stwórcą błogosławił,
U cudzych wślawił.

Miej przykazania w oczach jego zawždy,
Niechaj z ciebie wzór bierze człowiek każdy,
40 Bądź tam pochodnią kościołowi cnemu
Chrystusowemu.

Kładź gęsty zapal na oltarze święte,
Niech przez cię będą u nieznanym wzięte;
Staraj się o to, by jedna ofiara
Była i wiara.

45 Pomni na Polskę, jak na gniazdo swoje,
Zjednaj jej w cudzym granicach pokoje,
Żeby ją wszyscy zgodnie miłowali
I szanowali.

Szczęściu nie ufaj, bo to mydlić oczy
50 Zwykło pochlebny, gdy się kołem toczy,
Czyniąc z Krezusa, w majątność znaczny,
Ira nędzny.

Nie wzbijaj góry, bo się tymi chydzi
I Bóg, i człowiek, jak gadziną brzydzi,
55 Składa wyniosłych z majestatu swego,
A ubogiego

Sadzi na stolec, dając mu narody
Pod czerstwą nogę, już czyniąc nagrody,
60 Za pierwszy niewczas i nieznośne szkody
Dając świebudy.

Bądź miłosierną i łaskawe oko
Pokaż każdemu, jeśli chcesz szeroko
Stapać w hojności u Pana wieczny,
W pałacu Jego.

- 65 Przystęp do ciebie niech ubodzy mają,
Laskawą rękę w jałmużnach niech znają,
Próżni od ciebie niechaj nie odchodzą,
Modły nagrodzą.
- 70 W sługach się kochaj, którzy-ć swe ofiary
Oddadzą w służbach, nie bez znacznej wiary;
Brzydź się jako psy złemi pochlebcami,
Zauśnikami.
- 75 Bo ci i ciebie, i sługi twe zdradzą,
W nieznośny kłopot i żal przyprowadzą,
Ci przyjaciela szczerego powadzą,
Gdy chęć gromadzą.
- 80 Nie wszystkiemu wierz, co zmyślnemi słowy
Cukrować będą: ale z mędrzej głowy
Rady dosięgaj, a tak strawisz lata
Z chwałą u świata.
- Na ten czas niech cię Pan Bóg błogosławi,
A imię twoje u wszystkich wysławi,
Niech ci da widzieć twoich synów syny,
Z świętej przyczyny.
-

**PRZYJACIEL
SZCZERY**

JANA DANIECKIEGO.

**W KRAKOWIE,
U Wdowy Jakuba Sybeneychera.
Roku Pańskiego, 1606.**

*Wielmożnym a moim Miło:Panom, Jego M. Panu Staroście
Sądeckiemu i Spiskiemu etc. etc. ¹⁾*

Jego M. Panu Stolnikowi W. X. Lit. etc. ²⁾

Drogie jest złoto, kamienie kosztowne,
Szerokie włóci i zaniki murowne:
Ale przyjaciół, mówię, szczerych zgoda
Daleko droższa: tych żadna przygoda
5 Przełomić może, ni wielkie trudności:
Tak zgodni w szczęściu, jako i w żalości.
Zacni panowie, ja nie bez przyczyny
Rymy te moje niosę, gdyż nowiny
Dawno u ludzi waszych szczerych chęci,
10 Które zglądzone nie będą z pamięci:
A praca moja, jeśli nie odniesie
Wzgardy, większego co potym przyniesie.

W. M. moich M. Panów

uniżony sługa

Jan Daniecki.

¹⁾ Станиславъ Любомирскій.

²⁾ Христофоръ Всеволодскій.

1. Amicitia inter pares contrahenda est.

Herkules. Tezeusz.

Herkules i Tezeusz od dwóch braciej rodnych
Byli: tych przyrodzenie czyniło tak zgodnych,
Że jednakie zwyczaje do potrzeby mieli,
I jak jednaką bronią czynić rozumieli,
5 Podobnej zbroje byli, równejże śmiałości,
I dowcipów wojennych, a stałej miłości
Bywszy, umysłem zgodnym szli w scytyjskie strony,
Tam białopłcie zgromili mężne amazony.
A gdy śmiały Tezeusz szedł dla Prozerpiny
10 W nizkie piekła, już z tamtej nie mógł iść krainy.
Wybawił go Herkules, bo tropaszczękiego
Psa związawszy, wziął z sobą towarzysza swego.
To przyjaciel prawy, co w potrzebie ratuje,
Nie to, póki hroszyki w miechu u mnie czuje.

2. Amicorum beneficia maxime in adversitate reddenda sunt.

Herkules. Nestor.

Nierozjętej przyjaźni pięknej Alkumeny
Syn, z trowiekim Nestorem byli. Ten Miszeny
Darował mu budowne na znak szczerej chęci,
A Nestor słodkomówny ku wiecznej pamięci
5 Przez Herkulesa kazał przysięgę niezłomną
Odprowować; dla czego sławę wiekopomną
Po sobie zostawili swej przyjaźni. Wszelka
Uczynność przyjacielska ma być jako wielka,
Takim kształtem oddana, bo tak już bezpiecznie
10 Wiara pobożna będzie i miłość trwać wiecznie.
Jeśli nie zaraz oddasz, tedy patrzaj, żeby
Oddać umiałeś prędko wczas pilnej potrzeby.
Wielka rzecz szczerą przyjaźń; lecz jak osobliwa
I nad złoto jest droższa, tak też rzadko bywa.

3. Amicorum communia sunt omnia.

Dimanta. Hoppleusz.

Dimanta i Hoppleusz, dwaj bracia rodzeni,
Ci w naukach jednakich byli wyćwiczeni.

Prenestes onych zrodził; ojczyzny kochanej
Nie dzielili między się, ale spólnie mianej
5 Majętności ubogiej zażywali; i to
Dalo im przyrodzenie tak dosyć obfito,
Ze co jeden chciał, tegoż drugiego myśl była;
Nie chciali, tegoż wolą strona uczyniła.
Nad to bogata zgoda po wszystkie ich czasy
10 Czyniła, choć na male miewali swe wczasy:
Ażeby się i śmiercią jednaką zrównali,
Przyśiągszy, miłości swej w wojskach dokonali.
Nie było tam za gęby przy dzieleniu kota,
Bo ich miłość rządziła i wrodzona cnota.

4. *Amicitia maius nil dedit natura, nec rarius.*

Orestes. Pilades.

Orestes matkę zabił. Za on grzech surowy
Skarany, bo od niego odszedł umysł zdrowy.
Były potym od bogów takie odpowiedzi:
Niechaj kościół Dyany w Tauryce nawiedzi.
5 Tego Pilades wierny zawiódł w tamte strony;
Lecz jak skoro tam przyszedł wtedyż oskarżony,
Ze Pallady miał skrycie wziąć obraz, zarazem
Król kazal żywot odjąć dwoostrym żelazem.
Pilades chciał odprawić, lecz miłość ruszyła
Orestesa, na śmierć mu iść nie dopuściła.
10 Powiedział: jam Orestes; a Pilades potym
Powie, zem ja Orestes: i tak długo o tym
Spór był. To przyjaciele. Tych czasów nie tuszę,
By miał za przyjaciela kto położyć duszę.

5. *Nulla unanimes repens causa disiungit amicos.*

Damon. Pityas.

Dyonizyusz tyran o jednym mnimanie
Miał z tych, że go chciał zdradzić; nad wszystko staranie
Jego, skazał go na śmierć: pewnyznaczono
Dzień, w któryby go z miłym duchem rozłączono:
5 A iż tak nagle ono otrzymał więzienie,
I blizką śmierć niewinnie, miał ztąd utrapienie,

Ze domu nie rozrządził. Towarzysz bezpiecznie
Siadł zaś w onym więzieniu, a ten miał koniecznie
Im prędzej go wybawić. Dzień przyszedł znaczony,
10 Nie widać zbawiciela; ten zaś osądzony.
Już szubienica blisko, już na szyi leży
Powróż; aż niezganiony towarzysz przybieży,
By wybawił zastępcą. Tego świata który
Jestli, za przyjaciela coby stawił skóry?

6. *Amicum deserere probum virum pudet, nec decet.*

Tezeusz. Pirifousz.

Ci się przyjacielmi być przysięgą związali,
Chocia i z przyrodzenia do siebie to znali;
Będąc nieroztargnionej ku sobie miłości,
Poszli kędy rozciągnął Pluto swoje włości
5 I mieszkania troskliwe, by mu wzięli żonę,
Obadwa równie mocni, skrzętną Persefonę.
Przewiół Charon we rdzawej łodzi niechętliwy,
Bo przed tym na przewozie tamtym żaden żywy
Nie był; ale jak wejście snadne w ten kraj mieli,
10 Tak odejść było trudno zostać tam musieli.
Niebezpieczeństwo szczerłość stateczna cukruje,
Nie uważa przygody, kto kogo miłuje:
Tych wieków nie do piekła, lecz wielkie kłopoty,
Podjąć dla przyjaciela, niemasz takiej cnoty.

7. *Amici fideles, certi atque stabiles rari sunt.*

Achilles. Patrokles.

Agamemnon iż musiał oddać Chryzeidę
Ojcu, Achillesowi odjął Bryzeidę.
Odciągnął z swemi wojski Pelides zgniewany
Od wojsk greckich, a zwrócić się nieublagany,
5 Nie miał tej wolej, choćby wszystkie greki zbili
Trojanie do szczytu i okręty spalili.
Ale gdy przestraszony był nowiną smutną,
Iż Hektor Patroklesa włócznią nieodrzućną
Zabił, natrapiwszy się żalością obfitą
10 I krzywdy zapomniawszy, zbroję niepożyłą

Wziął na się, i nie przestał, aż się zemścił swego
Nad Hektorem Patrokla śmierci kochanego.
Łatwiejsza teraz zgoda, wypłoszywszy duszę,
Zjednam wnet przyjaciela, jedno grzywny ruszę.

8. Amicitia potentum in experto dulcis apparet, quae tamen
moeroris plena est, ideo vitanda.

Aleksander. Efestyon.

Dobra rzecz pańska przyjaźń, ta z szczęściem przychodzi,
Lecz za niustawicznym czasem wnet odchodzi.
Rzadki pan, żeby statek miał w tym swój zachować,
Tego co mu raz dobrze w szczerzej łasce chować.
5 Król Aleksander Wielki takowej miłości
Ku Efestyonowi był, iż z żalości
Po śmierci jego kazał wiele baszt obalić
I wkoło miast obronnych twarde mury walić;
Ludzi także niewinnych zabić dał nie mało,
10 Iż go miłował, żeby tym się pokazało,
Jako począł, na sługę był ten laskaw cale,
I po śmierci żałował niezwyczajnie; ale
Bodaj takich pogrzebów nie wiele bywało,
Na którychby rozchodu tak wiele być miało.

9. Amicum in necessitate positum deserere turpe est.

Nizus. Euryalus.

Pijane Rutulczyki kiedy snem zmorzone
Widzieli, którzy obóz, oblegszy przestronę
Pola, przykryli sobą Eneaszów, śmieie
Wyszli z pośrzodku swoich; tych nieprzyjaciele
5 Nie postrzegli: tam pierwaj prac swych nie przestali,
Aż wiele Plutonowi dusz razem posłali.
Zatym wyszli sprawiwszy, a oto z pomocą
Zbrojnego ludu swoim Wolscent idzie nocą.
Postrzegł ich nieprzyjaciół, skoczy po nich, oni
10 W las gęsty weszli, chcąc się uchronić pogoni:
Wydała Euryala jasnówzora zbroja,
Tego przez pierś, Wolscente, przebiła broń twoja.
Pomścił cię Nizus, ale, Euryale, ciebie
Żalując, mieczem własnym samże przebił siebie.

10. Amicitia, quae desiit, nunquam vera fuit.

Pomponiusz. Lektoryusz, Kajus Grakchus.

Kajusz i Tyberyusz, dwaj bracia rodzeni,
Iż za nieprzyjaciele byli osądzeni
Ojczyzny od rzymianów, bo rozterki srogie
Wszczęli byli w pospólstwie: by snadniej mógł drogie
5 Zachować zdrowie, Kajusz uszedł z Rzymu; tego
Gdy Opimiusz gonił, jak wywołanego
Skażęc ojczyzny, drogę przyjaciel kochany
Pomponiusz zastąpił, i bez wszej nagany
Lektoryusz, żeby w tym Grakchus utrapiony
10 Mógł ujść niebezpieczeństwa, i choć z każdej strony,
To włóczykami, to strzałami nieprzyjaciel gromił
Onych, jednak umysłu w nich nie nałomił,
Aż na placu zostali. Przyjaźń, co ustała,
Takowa prawdy szczyrej mało w sobie miała.

11. Amicitia, virtute copulata, constans et nunquam solvitur.

Jerzy Mnieszek, wojewoda sędomirski.
Dymitr, car moskiewski

Dawszy dawniejszym pokój, bo ci tylko swoje
Zdrowie dla przyjaciela ważyli, ten troje:
Zdrowie, sławę, majątność na ostatni stawił
Szanc, by sprawiedliwego dziedzica postawił
5 Na stolicy ojczystej, który wypędzony,
Przez zdrajcę poddanego był z moskiewskiej strony.
I dokazał cnotliwy trzykroć wojewoda,
Że cię nie ustraszyła ostatnia przygoda.
Ale i ty, Dymitrze, nie mniej iż za żonę
10 Córkę jego własnąś wziął, dobrze pomniąc onę
Uczynność przeciw tobie, bodaj takich siła
I polska, i moskiewska kraina rodziła
Przyjaciół. Boże, szcześnie wam a swym słowem świętym,
Błogosław na długi czas sprawom tym zaczętym.

DO CZYTELNIKA.

- Pytasz, czemu tak w krótkości zamknięte
Wierszów przyjaciół chęci pomienione.
Przyjaciół szczyrych i dawniejsze lata
Nie wiele miały: i za tego świata
5 Albo ich nie masz, albo się znajdują
Rzadko, co szczerść prawdziwą milują.
-

ŻAŁOSNE NARZEKANIE
KORONY POLSKIEJ.

W KRAKOWIE,
Roku Panskiego, 1607.

Касается преимущественно рокоша Зебржидовскаго; только конец поэмы относится къ Московскимъ дѣламъ.

- 435 Mnie już słowa ustały matce utrapionej,
Bo widzę, że w synowskiej krwi być omoczonej
5 Julii Przyjdzie mi, a miasto lez tą się samą zleję,
1607. O pociesze z synów mych straciwszy nadzieję:
A potym mnie od żalu jak Nioby (dzieci
440 Gdy płakała) troskliwa dusza (ach) odleci:
I stanę znaczną skałą, z której strumień wody
Wiecznie popłynie znakiem nienagrodnej szkody.
Lecz niżli się w opokę wysoką obróćę,
I tym samym żalów mych nieszczęsnych nie skróćę,
445 To tylko rzekę: Aż nie większa przyczyna,
Wojska takowe zwodzić jest na moskwicina?
Który nie dosyć na tym, że wiele wytoczył
Krwie naszej i niegodne ręce nią omoczył,
Ale brzydki pohaniec więzieniem ich dręczy,
450 Ostatek do tych czasów i nieznośnym męczy
Głodem, a naśmiewając z nich się, przykre słowa
Te ich bywają: „Lachu! biedna twoja głowa,
Która się Dymitrowi marnie unieść dała,
Że nam Moskwie ostrożnej rozkazować miała
455 I napęlić narodem swym te nasze kraje,
Wniószy i nabożeństwo, i swe obyczaje.
Jakoż jużście byli rozciągać zamysły
Poczęli swe, i Dymitr, w hardość złą nie ścisły,
Was tylko ubogacać myśl swoją przyłożył,
460 A co dalej, to Moskwę strapioną ubożył.
Ale my postrzegliśmy to, nie daliśmy złemu
Sercu jego pociechy spól z nim i waszemu“.
Takie i inne słowa naród ten psi głosi,
A niezemszczonym w pychę myśl się ich podnosi.
465 Nasi, tylko słysząc to, łzami się zlewają,
Albo podczas i brzydkich słów ich nie słuchają:
A jeśli więc chce co kto przemówić, surowy
Obiecuje mu wnet być moskwicin bez głowy.
Niestetyż, iż w tak lekkie ręce wpadł nasz drogi
470 Naród; by był choć turek pojmał go srogi,
Jeszczeby to znośniejsza, bo acz też w niewoli
Być, jednak lekcej, kiedy na okup pozwoli

Nieprzyjaciel: ale to moskiewska niecnota
Nie chce na okupienie wolności ich złota.
475 Tegoć się chce, i tego uprzejmie twe oko
Życzy sobie, i serce pragnie, psia posoko,
Abyś pomsty nie odniósł za swoje uczynki,
I nie wzięły oddania też twe upominki,
Coś na weselu rozdał. Nieszczęśliwe gody,
480 Któreście tak wiele krwi wzięły za nagrody
Utrat swych! O pohańcze, i słońce płakało,
Kiedy na niesłychany mord taki patrzyło:
To samo oskarżywa przed Bogiem cię. I to
Prosi, by twój uczynek miał płacą sowito.
485 Skarży na cię dotychczas Ołtarza Pańskiego.
Lekka uwaga, boś krew rozlał Pomaskiego
W ten czas, gdy odprawował Najświętszą Ofiarę.
O poganinie, wzdys mógł srogości swej miarę
Zachować tu; nie chciałeś, ale srogie rany
490 Od ołtarza świętego kapłan oderwany
Odnosił i zwleczony z szat; potym dusza ciała,
Żałośnie narzekając, jego odbieżyła.
Skarży na cię, pohańcze, przysięga złamana
I srogie mordowanie (jako słuch jest) Pana.
495 Klęczy ustawnie prośba nieszczęsnej Maryny
Przed Bogiem, a łzami twarz zlewając, przyczyny
Prosi u Matki, z której chwalebne go ciała
Część wzięwszy bytność boska, tu z nami mieszkała;
Aby jej Syn, zdjąwszy z nich niewolą okrutną,
500 Tyrańską, pocieszył już duszę prędko smutną;
Owa na cię przed Bogiem więcej skargi zgola,
Niżli mają miesięczne promieni swych kola.
A nietylko iże tych, którym dajesz winę,
Więzieniem swoim trapisz. A coż za przyczynę
505 Powiesz, że zatrzymywaś posła? azaż temu
Słusznie wyszcia wolności zabraniasz samemu?
O przekłety narodzie, nietylko przy sobie
Trzymać go niegodzienesz, ale i osobie
Przypatrować się, nawet i jego rozmowy
510 Słuchać, krwi nieszlachetna, rodzie Kaimowy!
Pobożny OLEŚNICKI, twoja (póki słońce
Wymiatywać z wschodniego morza będzie końce,
A obejrzawszy nasze tutejsze krainy,
Nieznamy oświecać koleń świat iny)

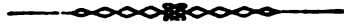
- 515 Sława głosić się będzie, bo za twoją sprawą,
A rozroptnym postępkim, rękę swoją krwawą
I zapalczywość srogą w ten czas hamowała
Moskwa zuchwała, gdy krew naszą rozlewała.
Świadczą ci, co za twoją mądrością dostali
520 Wolności, a ojczyznę miłą oglądali.
Tu nam teraz, szlachetny Oleśnicki, ciebie
Niedostaje w tej naszej gwałtownej potrzebie.
Albobyś spólnie z bracią zażywał żaloby
Tych roztyrków, albo więc miałbyś swe sposoby,
525 Którymibyś hamował domowe niezgody,
A, mniej niebezpieczeństwo waząc, leczył wrzody,
Jakimi się ojczyzna barzo napsowała.
Niestetyż, czegom smutna matka doczekała
Bo kto jest przyjacielem większym zgodzie, jako
530 Ty? umiesz obom stronom rzec prawdę jednako;
Nie uwiedzie cię przyjaźń krewna, ani dary
Kosztowne twojej cnoty nachyną z swej miary,
Lecz (jak mówią) w bród idziesz: rzeczy niezmyślone,
Niechaj przyznają zacne od ciebie zgodzone
535 Strony. Ale nieszczęście tak oczy rozdarło
Na nas, żeby nas z ziemią rado równo starło;
A to i w tym punkcie się nieżyczliwym dało
Uznać, że cię w roztyrkach tych nam mieć zajrzało.
Prawda, że ludzi dosyć rozroptnych w tej mierze,
540 I jest niejeden, co tę prowinę bierze
Na się, lecz ciebie niemasz, cobyś dopomagał,
A czego nie dostaje, radą swą wspomagał.
Panie, co świat rządysz i niebieskie obroty,
Zdejmi z nas, prosimy cię, te srogie kłopoty,
545 A daj już nam odpocząć, bo oto ubogi
Lud skwiorczy, pelen strachu, pelen wielkiej trwogi.
Wejrzy na placz pospółstwa, którego surowy
Ciśnie żołnierz bez miary dotychczas domowy.
A złożywszy, o Boże, ciężkie te ciężary,
550 I do iskry najmniejszej zgasiwszy pożary,
Niechaj cię krzywda nasza samego zaboli,
Którą mamy od Moskwy, i wybaw z niewoli
Wszystkich, co ją tam cierpią; a sam naszej wzdardy
Zemści się, jaką nam lud wyrządził ten hardy;
555 Pokarz jako Gomorę, wybawiwszy Lotę,
Bo takąż złość i taka równie w nich niecnota.

GODY MOSKIEWSKIE

támże ná Moskwi opisáne,

przez

Sebastiana Liffтеля.

W Krákwie,
W Drukárni Symona Kęmpiniusá,
Roku Páńskiego 1607.

(Гербъ Олесницкихъ Вѣнзла).

Jaśnie Wielmożnemu Panu,
Jego Mości Panu
MIKOŁAJOWI
OLEŚNICKIEMU,
z Oleśnice, kasztelanowi Małogoskiemu, etc.,
memu miłościwemu panu i dobrodziejowi.

Moskiewskie Gody, którycheśmy pod ten czas nieszczęśliwymi uczestnikami, wierszem krótko opisane, WMci, memu miłościwemu panu, ofiaruję. Co iż śmiem czynić, że się ważę tak małą rzecz WMci, memu mił. panu przypisać i oddać, przywodzi mię do tego naprzód wielką ludzkość WMci, wdzięczne przyjęcie drobniejszych moich takowych pism WMci przedtym oddanych, a potym mię też śmiałym czyni wielkie baczenie, WMci, mego mił. pana. Abowiem tym snadniej to uznać możesz, że mi z inszej przyczyny to nie pochodzi, tylko z uprzejmej chęci, którą mam do odslugowania wszelkiej pod ten czas łaski WMci, mego mił. pana; a przytym mam tę ufność, że WMśc Pan, w tej łasce przeciwko mnie, naniższemu służebnikowi swemu, nie ustaniesz, o co zawsze jako napilniej proszę. W Moskwie, dnia 20 Lutego roku 1606.

W. M. mego miłościwego pana

służebnik naniższy

Sebastyan Liffel.

(Гербъ Олесницкихъ Вѣнча).

GODY MOSKIEWSKIE.

Pierydes, uczone panuj, których chcenie,
W tępymch zmysłach dowcipu roznieca promienie.
Plemię Jowiszowe, o pięknej pamięci
Córki, jeśli kto kiedy waszej doznał chęci,
5 Proszę, i mnie słów nieco użycie łaskawie
Powiedzieć, coby k rzeczy choć w nie lubej sprawie.
Nie o tym rzecz ma będzie, jaką siłę mieli
Obrzymowie storęczni, co do nieba chcieli,
Ni o tym czego Jazon i Tezeusz śmiały,
10 I Perseusz dowiedli, i Parys zuchwały.
Świeże chcę śpiewać dzieje, a wy, siostry święte,
Pienie moje uczynicie ludzkim uszom wzięte.
Jako możni polacy dawnych czasów onych,
Póki jeszcze nie mieli granic rozszerzonych,
15 Cisnąć swe okoliczne sąsiady musieli,
Jeśli potrzebnie włości swych rozszerzyć chcieli.
Zaczym na wszystkie toru słonecznego strony
Był dzielny ich postępek znacznie rozgłoszony.
Tak niewątpliwie teraz tenże umysł mają,
20 Abo taki przynamniej, że sobie nie dają
Latwie co wydrzeć komu, i litują tego,
Że z jakiegokolwiek miary ustapili czego.
Bo panowie dawniejsi żonom swym nagrody
Powielekroć czyniili, nie okrom ich szkody.
25 Acz się im to zaś w równy sposób nagrodziło:
Litwą, państwem szrokiem, z którymi aż miło
W pięknej zgodzie mieszkając i całej jedności
Z obojej strony swojej strzegąc powinności.

Więc książęta litewskie, z których drudzy potym
30 W Polsce królmi bywali, przemyślali o tym,
Jakoby także z moskwą, sąsiady swojemi,
Stałą przyjaźń szczepili, dla tego się z nimi
Krewnym związkim łączyli, co czynił przesławny
Witułt, i po nim niezbyt Aleksander dawny.
35 Ów do Moskwy córę dał, a ten z drugą stroną
Wziął carową Helenę sobie był za żonę.
Ale co wprowadzie, mało tym Aleksander sprawił,
Bo go był świekr kłopotu i wojny nabawił,
Szukając nań przyczyny zrazu zajątrzony,
40 I nierychło ten rozruch był uspokojony.
W tej sprawie się nieszczerosć moskiewska odkryła,
Która przedtym polakom nieznajoma była.
A tę prawie wywarli, gdy w Inflanckiej ziemi
Zamki brali zdradliwie, o co słuszną z nimi
45 Król Stefan wojnę podniósł, gdzie odebrał swoje;
Odtychmiast też nie były z nimi żadne boje.
Ale stronom obiema dobrze to w pamięci
Zostało, i coś się w nich zlej zawadza chęci.
Jednak ci, co ostrzej w cel tej rzeczy patrzą,
50 Słusnie się wszyscy zdaniem swym na to zgadzają,
Żeby to pewnie była rzecz prawie nadana,
Rzecz chwalebna i od wszech zdawna pożądana,
Gdyby moskwa z polaki w szczerzej zgodzie żyli,
A waśni swe z obu stron dawne porzucili,
55 Gdyż tych dwojgu monarchii zaciąg przyjaźliwy
Byłby innym niechętnym z wielu miar straszliwy,
Mieszkańcom zaś wzajemnie tej i owej strony
Niósłby żyzny pożytek pokój ulubiony.
Do tego sposób nie mógł nigdy być słusniejszy,
60 Ni przyczyna, którąby miał dać wiek niniejszy:
Jako gdy zdradnym rękoma młodo ochroniony
Dymitr, będąc na państwo ojczyste wsadzony
Przez polaki, do których, pomniąc na chęć onę,
Sposobem dość spaniałym posłał i po żonę.
65 Z tychże wielu u siebie hojnie udarował,
I wszystkiej się Koronie wielce ofiarował,
Której dobrze uważne takie zdanie było,
Że zgola tym pogardzać ani się godziło,
Co teraz tak pogodnie samo w ręce wpada,
70 Gdyż tym szczęście potomne nie jednako włada.

To uprzejmych polaków serca poimalo,
To im chętnie na wszystko pozwolić kazalo;
Nawet to za osobne sobie szczęście mieli,
Bo się oznać z sąsiady nieludzkimi chcieli.
75 Nie jeden tego pragnął, by mógł widzieć progi
Tej ziemi, gdzie mniemanie mieszka naród srogi.
Zkąd więc nader posłowie hardzi przyjeżdżają,
Co słusznej uczciwości sposobu nie znają,
U których te postęпки: nadęta postawa,
80 Usta pełne grubych słów, a przemierzła sprawa.
Ochotnie tedy mnodzy umysł swój skłonili
K temu, aby koniecznie ten czas w Moskwie byli,
Gdy gody zawołane odprawiane będą,
Na których zawołani zacni goście siędą.
85 I starali się o to pilnie, żeby byli
Ten akt ze wszelkiej miary sobą ozdobili.
Na co prace i kosztu wieść nie żalowali,
Ni sędziwym niektóry latom folgowali.
A iż poseł Dymitrów, jako mu zlecono,
90 Wprzód majestat królewski na wesele ono
Z pokłonem słusznym wziął, musiało przyść k temu,
Że tę drogę odprawić poruczono cnemu
Oleśnickiemu, który w senatorskim kole,
Niepoślednie z drugimi zastępuje pole.
95 Z nim wespół od Wielkiego Księstwa Litewskiego,
Posłano też dzielnego męża Gosiewskiego
Aleksandra, ten przedtym dwakroć w Moskwie bywał
I poważne na sobie dosyć sprawy miewał.
Tu Mniszek wojewoda raz uweselony,
100 Drugi raz wielą myśli różnych ogarniony,
Najmilszą córę swoją wyprawiać się spieszy,
Czym się co raz utraپی, to się zaś ucieszy.
Bo kiedy się więc serce nazbyt rozraduje,
Bywa coś, co tę radość zniemagła hamuje.
105 Więc wszelki człek tak słaby, że szczęścia odmiany
Znaczniej nie dźwignie, oprócz umysłu nagany.
Wszystko tedy, co do tej należało sprawy,
Jak nalepiej zrządziwszy, dalszej mu zabawy
Śliski czas nie dozwalal, gdyż się był nadkrócił,
110 Przeto już nieodwłocznie ku Moskwie obrócił.
Szły z nim poczty ozdobne konnych i piechoty,
I przyjaciół nie mało, którzy z swej ochoty

- I carową, i jego, prowadzić jechali,
Niektórzy i małżonki swe z sobą pobrali.
115 Było i dworzan wiele, sług orszak niemały,
Był dostatek koło nich wielce okazały.
A gdy już ręce konie za dyszle porwały
I kroki swe ku krajom północnym udały:
Wnet zaraz u niektórych, co zeznali sami,
120 Wróg jakiś zły tkwił w sercu, lecz iż nadziejami
Różnemi opojeni, mniej już na to dbali,
I tak z oną otuchą prosto wciąż jechali,
Zostawując za sobą Polskę, swej swobody
Nieprzeplaconej gniazdo, i ojczyste grody.
125 A Dymitr gości swoich uprzejmych wygląda,
Których z chęcią, niemniejszą co prędzej mieć żąda,
Rachuje dni, noclegi, i godziny liczy,
Mniej mil by to być mogło i krótszych im życzy.
Drogą wszędy, gdzie trzeba, aby naprawiano
130 Jak najlepiej, rozkazał, co wnet udzielano.
Pięćset czterdzieści mostów, wszystkie prawie nowo,
Za chwilę barzo małą stanęły gotowo,
Od granic zaraz licząc, aż do samego
Miasta Moskwy, tej ziemie co nacelniejszego.
135 Zatem nasi Smoleńska zlekka dostępują,
Gdzie się naprzód moskiewskim sprawom przypatrują.
Tam im na miejscu chęci szczerzej pokazano
Z musu własną obludę, i dosyć znać dano,
Jakie gody być miały, lecz naszych rozumy
140 Ćmiły jakieś inaksze niepotrzebne dумы.
A też snąć tak myśleli: z kąde się tu mamy
Czego zlego spodziewać, gdyż dość jawno znamy
Dymitrową uprzejmość, i jemuż w tę stronę
Grzeczną niesiem Marynę, ulubioną żonę?
145 Trzy ledwie dni zupełne w Smoleńsku zamieszkali,
Ztąd się z trzaskiem ku Moskwie nieszczęsnej udali.
Jednak niż się ruszyli, carowej oddano
Upominki kosztowne, i troje usłano
Sań sobolmi drogimi, i temiż podbito
150 Pokłady, a po wierzchu szarlatem nakryto.
Przed jednymi dwanaście białych koni było,
Wszystko prawie jednakich, a te zaś wodziło
Bojarów trzech ubranych w śliczne złotogłowy,
A na głowie każdego był szлык marmurkowy.

- 155 Różni zaś różne zewsząd przynosili dary,
Na znak jawny poddaństwa i niezłomiej wiary.
Niesli czerńcy chleb z solą, co znaczyło tęgi
Węzeł ślubu pani swej i winnej przysięgi.
A ten tytuł wszędzie jej jawnie przyznawali,
160 Gdzie ją kolwiek, od granic poczawszy, witali.
W tym też zoczą zdaleka pozłoczone dachy
I wysokie Dymitra przeważnego gmachy.
Kolem zaś ze wszystkich stron czerni się przestrono
Miasto, Moskwą od rzeki tak zdawna rzeczono,
165 Od której wszystko ziemia także ma przewisko,
Bieży środkiem przez miasto tuż pod zamkiem blisko.
To gdy wzrokiem łakomy uśmiał się czerpają,
A zniemaga się k niemu bliżej przymykają,
Ujrzą poczty ozdobne w polu czekające,
170 I niektóre ku sobie tuż tuż nadchodzące.
Więc znowu przednie bojar poważnych gromada
Jedzie, gdzie nacelniejsza była carska rada.
I staną prawie tam, gdzie osobne namioty
Dwa rozbito szerokie, misternej roboty.
175 W nich piękne krzesła stały złotem ozdobione,
I kobierce po ziemi wszędy rozłożone.
Tam śliczna nimfa polska Maryna wstąpiła,
I potrzebnie swój ubiór nieco odmieniła.
Potym w krzesło usiadła, gdzie po malej chwili,
180 Do niej rzędem idą ci, co od cara byli
I od wszego pospółstwa do tego obrani,
By witali panią swą, więc przygotowani
Z trefną poszli postawą, z dziwnymi ukłony,
A jad wewnątrz zdradliwy mieli zatajony.
185 Powtarzali swe śluby zmiennie, a wiernego
Tylko znaki oddali posłuszeństwa swego.
Wojewodę też w drugim namiocie witali,
I także mu zmyślony pokłon wyrządzali.
Oddali mu od cara koń drogo przybrany,
190 Na sumę sta tysięcy złotych szacowany,
Gdyż kamienie i złoto, które na nim było,
Niewątpliwie na taką sumę wychodziło;
Był jarczak szczerozłoty, tebinki, strzemiona,
I bębenek takowyż miała każda strona.
195 A w te zaś po dwanaście wydwornej roboty
Złotych czarek włożono, z inszemi klejnoty;

Nuż czaprak, rząd, i wodza: wszystko złote było,
 I na nogach u konia złoto się świeciło.
 Albowiem nad obiema przednimi kolany
 200 Były mięszko kowane ze złota kajdany.
 Te i insze kosztowne oddali mu dary,
 I niezmierne chęci swej czynili ofiary.
 W tym nazacniejsi goście k nim się przybliżali,
 Którzy króla polskiego osobę trzymali
 205 I poważność na sobie, a ci nie czekali,
 Ale ich wyprzedziwszy do miasta wjechali.
 Wjazd ich był dość pozorny, i tak się stawili
 Na wszem, że pana swego niczym nie zelzyli.
 Skończyły się też skoro tamte ich obrzędy,
 210 Zaraz bębny i trąby ozwały się wszędy.
 Zaczyn się poczty konnych ozdobne ruszyły
 I kształtnym szykiem zastęp moskiewski przebyły.
 A przy nich zaraz piesi szli z obojej strony,
 Na co okiem niechętnym patrzył zajuszony
 215 Lud moskiewski, którego w polu wiele było,
 Aż się wszędy ku miastu samemu czerniło.
 A zaś między dworzany i przedniejsze sługi,
 Wmieszali się bojare, a tego rząd długi
 Jechał zaraz przed pany co znakomitszemi,
 220 A carowa i z ojcem w też tropy za nimi.
 Siedziała w drogim wozie dzieła moskiewskiego,
 Który nie tak kształtny był jak kosztu wielkiego.
 Przed nim samorodno pstrych dziesięć koni było
 Swojskim strojem przybranych, wszakże nie schodziło
 225 Nic na wszelkim dostatku i ci w złoto byli
 I w sobole ubrani, którzy powozili.
 Przy karecie sześć kształtnych lokajów biegało,
 I konnych dla posługi z obu stron nie mało.
 A tych było do trzechset, co nieprzeliczony
 230 Tłum ludzi na dziw zbiegły z tej i z owej strony
 Laskami rozpędzali, co się wielom zdało,
 Że w świecie obyczajów takowych jest mało.
 Bo tam względu nie było na żadne osoby:
 Bito, pchano każdego, a nie był ten, coby
 235 Śmiał co o swą krzywdę rzec, a milczeć gdy boli:
 Jest znak musu brzydkiego i ciężkiej niewoli.
 W pięćdziesiąt bębnow razem moskalowie bili,
 Takież poczet i tych był, co przy nich trąbili.

- Stali rzędem tak długim, jak sto człeka stanie,
240 Na drzewianej do tego zrządzzonej altanie,
Uczynili grzmot sprosny, srodze nieprzyjemny,
Grzmot żalośnie wrzastliwy, i wielmi foremny.
A to wszytek tryumf był gościom przyjechanym,
Gościom zacnym na Moskwie nigdy niewidzianym.
- 245 Z tym do miasta wjechali, a wnet wojewodzie
Przy carowej gospodę naznaczono w grodzie.
Lecz wprzód do carskiej matki mieszkania wysiadła,
I tam w tym monasterze sypiała i jadła
Przez sześć dni, aż kiedy ją koronować miano.
250 Toż jej zaś insze gmachy zgotowane dano,
Gdzie ją w insze ubrano szaty znakomite
Do sprawy takiej zdawna u nich przyzwoite.
Ztamtąd ją Oleśnicki do cerkwi prowadził,
I na miejscu wyniosłem przy caru posadził.
- 255 W prawo cara opodał na tym majestacie
Siedział też patryarcha w swoim aparacie.
Te gdy ceremonie w poły się skończyły,
Które się wprawdzie były nieco przedłużyły,
Jej piękne skronie zwykłą ozdobił koroną.
260 Carstwu panią ogłosił, a carowi żoną.
Potym im błogosławił, lecz co u wszech było
W zmiennem sercu zdradnem, sztucznie się tailo.
Złote dzięgi po ludziach stojących miotano,
I ważne portugały trojaki rzucano.
- 265 Ale z naszych, jak stali w swym osobnym gronie,
Żaden nie był tak chciwy, by się schylił po nie.
Oprócz Moskwy, ci na się baczenia nie mieli,
I przystojnej powagi zażyć nie umieli.
A tu o pospolitym ich nie mówię gminie,
270 Ani też o niezgrabnym prostym bojarzynie.
Znaczeni się o tę lichą korzyść ubiegali,
Którzy pospolu z carem w rządzie zasiadali.
Wtym się też ten akt skończył, zkąd zaś ucieszony
Car był z pompą prowadzon w swój pałac złocony.
- 275 Carową też miał nazad prowadzić do grodu
Udatny Oleśnicki, ale ją u wschodu
Pożegnał, i do dworu swojego się wrócił,
A też już późno było, i czas się nadkrócił.
Już Tytan, środek nieba minąwszy, swe konie
280 Ćwiczone zlekka spuszczał ku zachodniej stronie,

Zaczym głowę czarną noc zniemagła dźwigała,
Z głębokich wód i ciemność przyszłą znać dawala,
Lecz złotowłosy Febus zaś te nocne cienie
Gwałtem spędził, a swoje ogniste promienie
285 Po wszystkich stronach rozsiał, tak iż jasne nieba
Znown dały dzień biały, jak tego potrzeba.
A to dzień był piątkowy, który według zdania
Powszechnego, był godzien swego szanowania.
Jednak u nich w ten przecie gody zaczynano,
290 W trąby one mierzone i bębny zagrano.
W dzwony bito na radość, bo tam zwyczaj taki,
To wszelkie ich uciechy niepochybne znaki.
Dumni się bojarowie do zamku zjeżdżają,
Wszyscy się w każdym kącie ręczo uwijają.
295 Czas nadchodzi, po goście z ochotą posłano,
I po ene posły polskie do dwora zjechało.
Lecz grzeczny Oleśnicki chciał to pierwej wiedzieć,
Gdzie jemu na tych godziech zgotowano siedzieć.
Jeśli pański majestat godnie poważony
300 Będzie w jego osobie, i słusznie uczczony,
To jest, jeśli mu pewnie takie miejsce dadzą,
Że go z carem u stołu jednego posadzą?
Zaczym to z nich zrozumiał, że postępek inny
W tej mierze uradzili, mając swe przyczyny
305 Nikczemne, które z szczyrej uprzedli hardości.
A on się też sprzeciwił tej ich nadętości,
Nie był w zamku tenże dzień, ani drugi potym,
Aż w trzeci ledwie, i to długi targ był o tym.
Byli ci, co w tej sprawie usilnie robili,
310 A gładkością słów upór obu stron śmierzyli.
Nakoniec k temu przyszło, że przy carskim stole
Drugi stół postawiono, o maluchne pole,
Za którym zacny poseł siedział krom nagany,
Żadnej w stałym umyśle nie mając odmiany.
315 Nie dał taniej, gdzie sławie ojczyzny płaciło,
Ani cierpiał co z ujmą by namniejszą było
Królewskiej dostojności, którą w każdej dobie
Wspaniale i ostrożnie wyraził na sobie.
Co mało przedtym jeszcze znacznie pokazywał,
320 Gdy zleczone poselstwo jawnie odprawował.
Gdzie upornie tytuły nowotne mieć chciano
Po nim, ale takiego nie nie otrzymano.

- Umiał w to tak potrafić, że ze wszelkiej miary
Nie Moskwa wnieść nie mogła nad obyczaj stary.
- 325 Car jednak osobliwe te postęпки jego
Miał na oku, i często blisko siedzącego
Weselił rozmowami, a cześćnik do tego
W drogich czasach podawał wina rokosznego,
Które sobie z rąk do rąk samiż oddawali,
- 330 A to i raz, i drugi znowu powtarzali.
W lewo stół naczelniejszym gościom zgotowano,
Gdzie Gosiewskiemu miejsce naprzedniejsze dano.
Dopiero wedle niego w ono przednie grono
Wojewodę i insze pany posadzono.
- 335 Osobny zaś i polscy dworzanie stół mieli,
I moskiewscy osobno bojare siedzieli.
A wždy wszędzie potrawy na złocie dawano,
I w złoto wszystkim picia różne nalewano.
Inakszego naczynia ani widać było
- 340 Po wszystkich stolech, tylko złoto się świeciło.
A na przepych tym większy mis tych nie zmywano,
Co z stołu brali, lecz zaś na insze dawano.
Więc jeszcze przed weselem, gdy carowa była
W monasterze przy matce, gdzie dni kilka żyła,
- 345 Na złote misy wszystkie dawano potrawy,
A tego jak być może był dostatek prawy.
Do wojewody także złotych mis zasłano
Razem pięćset, na których jemu jeść dawano.
Z osobna posłom polskim car był z stołu swego
- 350 Sto dwadzieścia mis posłał złotych, a do tego
Czterdzieści czas, kosztownie kamieńmi sadzonych
Drogiemi i rozlicznym piciem napelnionych.
A wždy na służbie jego dosyć złota było,
I nazbyt, nierzkąc, żeby co na nim zchodzilo.
- 355 A co jeszcze po miejscach rozesłano różnych,
Abo co w skarbie mogli mieć leżące próżnych,
Trudno zgadnąć, o wielkiej liczbie powiedziano,
Ale to jest rzecz pewna, że go z potrzeb miano.
Srebro jeśli tam było? pytać nie potrzeba,
- 360 Od spodku do samego izdebnego nieba,
Była służba nastrzmiona, w koło rozmaitemi
Sztukami od wymysłów grzecznie zrobionemi.
A w sieni zaś dopiero druga służba była,
Która się po trzech stronach gmachu rozszerzyła.

- 365 Na tej stały naczynia znacznie okazałe,
Cebry, wiadra, baryły i konwie nie mało.
Nuż, pod temi na kupach mis wiele leżało,
Tak iż się jakmiarz służbą osobną być zdało.
Ten też tylko dostatek zdołał gody wszystkie,
370 I to go zaś szpeciły ich postęпки brzydkie.
Bo tysiäckroćby lepiej przystało im wodzić
Niedźwiedzie, niż się z złotem i srebrem obchodzić.
Potraw ile dawano wszystkie się zgadzały
Z grubością ich wrodzoną, i takiż smak miały.
375 A grzecznie je nosili swym prawie zwyczajem,
Za jedną trzej i czterej, dwaj przynajmniej wzajem.
By jeszcze ich muzyka k temu przystąpiła,
Taby dopiero była wszystko ozdobiła,
Która u nich tak wdzięczna, że kiedy zagrają,
380 Kto nie przywykł, tedy mu na łbie włosy wstają.
Ośm prawie dni zupełnych godujący mieli,
Zażyli spól wesołej z sobą krotochwile.
I gdy prawie najlepsza dobra myśl być miała,
Która godnie takowej sprawie przysłuszała,
385 Nagle ją dzień dziewiąty niespodzianie skrócił,
I w srogą trwogę krwawą żałośnie obrócił.
Melpomene życzliwa, sama tę biesiadę
Światu odkryj a ogłoś niesłychaną zdradę
Narodu moskiewskiego, i jako swych czcili
390 Gości, którzy na gody pana ich przybyli.
Lub dodaj słów żalonych, dostojna bogini:
Mój temu miałki dowcip dosyć nie uczyni.
O dumy ludzkie blahe, o starania płone!
Jak daleko mijacie wiecznie uradzone
395 Skryte myśli niebieskie, mniemając by rzeczy
Waszych cel próżnej podległ i daremnej pieczy.
Mądrze to niepochybny wróg tak ograniczył,
Że wszystkim rzeczom sposób i czas pewny zliczył.
Srogiej fortuny synu, Dymitrze, czy mało
400 Na tym, że cię z tyrana ojca szczęście dało
Na ten świat troski pełen, żeś musiał zarazem
I ty przed zradnym młodo uciekać żelazem?
Będąc wielu skrzywdzonych pomstą ogarniony
Nieuchronną, która cię coraz w insze strony
405 Nieznajome nosiła, zaczymes swe bogi
Uprosił, iż ci polskiej dali dosiądz drogi,

Gdzieś sobie pomoc zjednał, i przez to cne plemię
Dostałeś mężną ręką swą ojczystą ziemię.
I przyjaciela k temu upodobanego,
410 Ozdobą niepochybną naprzód domu twego;
Potym państwa wszystkiego, kiedyby to chcieli
Twoi uznać, abo też uważyc umieli.
Ale tą twoją pomstą daleko się było
Jeszcze okrutne szczęście złe nie nasyciło.
415 Powstali zdrajcy na cię twojegoż narodu,
Którzy gwałtem do tego rzucili się grodu,
Ciebie zabić koniecznie, bo tak uradzili:
Błogoć jednak, jeśli się na tym omylili.
Atoli darski Bosman dał tam gardło swoje,
420 I ktoś z nim drugi, a wnet ciała ich oboje,
Sromotnie obnażywszy, na plac wywleczono,
Gdzie je na hańbę większą trzy dni zostawiono.
To ci wierutni zdrajcy gdy w zamku zrobili,
Natychmiast niezliczonym hurmem się rzucili
425 Do dworów różnych, kędy cnotliwi polacy
Gospody swoje mieli, czego nieboracy
Nigdy się nie spodziali, a bezpiecznie sobie
Jeszcze drudzy leżeli, jak w zarannej dobie;
A moskwa sprzysiężona, właśnie jak psi wściekli
430 Niestetyż, do nich wpadszy, bez litości siekli.
Trudno nieszczęśni sobie, by nabarziej chcieli,
Jaką pomoc w tym nagłym przypadku dać mieli,
Bo gospody dalekie zbyt mieli od siebie,
Co barzo nie na rękę ich było potrzebie.
435 A żeby się lotrostwo tym więcej zbiegało,
Tłukli w dzwony okrutnie, aż się rozlegało,
Udawając, że gore, a w tumulcie onym
Tak omylnym, trudno być miał kto przestrzeżonym.
A nadto, tego sztucznie fortelu zażyli,
440 Że razem na wszystkie ich dwory uderzyli,
Aby skrzyżtwy nie mieli porwać się do bronię,
Abo dopaść w potrzebie doświadczonych koni,
Zaczym by okrucieństwu ich się odjąć mogli,
Lub też więc jakokolwiek swej braciej wspomogli.
445 Wszystką zgola chytróść swą i przewrotne sztuki,
Których oni pełni są z wrodzonej nauki,
Na ten czas znieśli współ i temiż robili,
Inaczej by tak byli naszym nie dobili.

I jest to rzecz prawdziwa, iżeby się byli
460 Żli bezecni moskale o nic nie kusili,
Gdyby mało co przedtym ta ich zdrada była
Z jakiej się kolwiek miary na jawią odkryła.
Bo serca za to nie mieli mężnie począć sobie,
Co się jawnie w tamtejże pokazało dobie,
465 Kiedy siłą gwałtowną dwór oświeconego
Książęcia Konstantego opadli, a jego
Także chcieli dobywać, tedy swojej mocy
Ręcznej ufać nie śmieli, ażę ku pomocy
Dział nawieźli, z których nań okrutnie strzelali,
460 I to, krom znacznej szkody swej, nic nie wygrali.
Cny Wiśniowiecki chociaż swych nieco uronił,
Jednak się ich gwałtowi nietylko obronił,
Ale ich do kilkuset od czeladzi jego
Mężnie legło zabitych, i jeszczeby tego
465 Więcej padło, kiedyby książę Szujski, co potym
Carem został, przypadszy, nie miał pieczy o tym.
Ten swoich już zwątlonych snadnie pohamował,
I potrzebnie z książęciem o pokój rokował.
Zaczym mu zaraz z sobą ztamtąd wynieść radził,
470 I sam że go do dworu inszego wprowadził.
Znaczniej dzielni Stadniccy ich nie mężnej sprawy
W swej gospodzie doznali, bo tam mieć zabawy
Moskwa żadnej nie chciała, skoro obaczyli,
Żę polacy na odpór pogotowiu byli.
475 Jeszcze im dość przestrono otworzyli wrota,
Ale ich żadna ruszyć nie chciała ochota.
Tam jednak gdzie nie było żadnej gotowości,
Która więc rzadko bywa w każdej bezpieczeńci,
Swą nieludzką okrutność niezmiernie wywarli,
480 Tak, że dobrze ciał żywych zęboma nie żarli.
Zaczym rzadki ich wola żywo zostawiony,
A jeśli, tedy z wszęgo do naga złupiony.
Na stan, na pleć, na lata nic względu nie miano,
Mnogich (ach żal i wspomnieć) szkaradnie szarpano,
485 Którzy w wielkim u swoich szanowaniu byli
Przez dzielność swą i enotę, i którzy nabyli
Zacności z przodków swoich, i oną słynęli,
Ci ten szwank niesłychany na Moskwi podjęli.
Lecz ich wściekłość zawzięta mało na tym miała,
490 Ale o coś dalszego pokusić się chciała.

Bo jeśli srogą mieli waśń na insze stany,
Niewątpliwie daleko większą na kapłany,
Których acz dość nie wiele u siebie widzieli,
Jednak ich w niepodobnym podejrzaniu mieli.
495 Przeto tym pilniej o ich przemyślając zdrowiu,
Ale skutek tej radzie nie był pogotowiu.
Sam jeden ksiądz Pomaski za wszystkich zapłacił:
Ten swój żywot doczesny przy oltarzu stracił;
Gdzie go wierutni w ten czas łotrowie zastali,
500 Tamże go też zarazem i zamordowali.
O narodzie bezeeny, o potomstwo złego
Geryona, o plemię Eryksa zdradnego!
Dosyć hańby ztąd macie, żeście na własnego
Pana ręce podnieśli, a cóż gdy do tego
505 I to o was powiedzą, że wezwanych gości
Okrutnieście pobili, krom wszelkiej winności.
Lecz wy słusznie na żadne mowy nic nie dbacie,
I namniej się na sławę dobrą oglądacie.
Jawna to, że to sobie nie wielce ważycie,
510 A też nie wiem, jeśli w tym dobrze nie czynicie.
Bo choć ze wszech nagorsze u was obyczaje,
Kto je zgani, kto je wam w waszej ziemi złaje?
Indziej też nie bywacie, zaczym to wam wiedzieć
Niepodobna, co o was kto może powiedzieć.
515 A kto czego nie wiadom, kto czego nie widzi,
Ten się w tym ani kocha, ani się tym hydzi.
Sami spraw swoich chlubę u siebie mieć chcecie,
I sami się też nimi, o zdrajcy, lekczenie.
Koniecznie tak mniemając, że więc ku obronie
520 Wszystkie słuszność na swojej będziecie mieć stronie.
Wszakże to czas potomny wszem jawnie pokaże,
Co za wyrok w tym sędzia wiekuisty skaże.
Z was samych wielom matkom z obu stron przyczyny,
Urosły oplakiwać swe stracone syny,
525 Którzy przez waszą zdradę niepotrzebnie legli
I w niskie gmachy srogiej Tyzyfony wbiegli.
Z czego wy potym srogą liczbę dać musicie,
Choć chytrych sztuk i różnych fortelów kusicie.
Zginęło cnych polaków pod tysiąc człowieka,
530 Jakiej klęski nie wzięli od dawnego wieka,
Choć igrzyska Marsowe częstokroć zwodzili,
I w ziemię nieprzyjaciół swych mężnie wchodzili,

Czego i sama Moskwa na sobie doznała
W on czas, kiedy Dymitra swym panem witali.
535 Teraz gdy na nieszczęsne przybyli wesela,
O boju nie nie myśląc, legło ich tak wiele.
Jednak niżli podziemne kraje nawiedzili,
Znaczny poczet broniąc się zleż Moskwy zabili,
Który pewnie daleko ich liczbę przechodzi,
540 Jeśli widomym oczom wiarę się dać godzi.
Był wrzask po wielkiej Moskwi, było narzekanie,
Był płacz nientulony, było rąk łamanie.
Chodziły błędne żony między gęste kupy,
Poznawając zabite mężów swoich trupy.
545 Chodzili i mężczyźni, a tam każdy swego
Znalazszy, rącho schował, aże do jednego,
A naszych martwe ciała do naga złupili,
I nad niektórymi się okrutnie pastwili.
Drudzy też, idąc mimo, tego żalowali,
550 I złą zdradę tajemnie w sercu przeklinali.
W tej burdzie jednak mieli wzgląd na wojewodę,
Że mu gwałtem nie naszli na jego gospodę.
Bo iż ta w zamku była, tedy rozumieli,
Że go dosyć bezpiecznie w swojej mocy mieli.
555 Temuż prawie truchłemu od żalu zbolalą,
I tym srogim przypadkiem już osierociałą
Córę nazad oddali, wyzuwszy ją z wszęgo
Państwa, czci i tytułu jej należącego.
Wkrótce ich spól będących na inszy dwór dano,
560 A ztamtąd zaś daleko do inąd zasłano.
Starosty Sanockiego dwór poszanowali,
Bo posłowie polscy tuż blisko niego stali,
Względem których acz ledwo i prawie przez dzięki
Cofnęli się zdrażliwej nań swej podnieść ręki.
565 Wszakże jako i drudzy indziej jest zasłany,
Gdzie fortuny złośliwej doświadczył odmiany.
Niektórzy w trwodze tamtej szczęściem się dostali
Do dworu poselskiego, i tym ratowali
Zdrowie swe, a tych codziem więcej przybywało,
570 Aż się ich więcej dwóchset nakoniec zebrało.
Rzadki był między nimi, ach rzadki, którego
Zła Moskwa nie odarła prawie ze wszystkiego.
Bo drudzy niebożęta nago przychodzili,
Właśnie tak, jako kiedy na świat się rodzili.

- 575 A ci wszyscy nie byli stanu jednakiego,
Znalazł tam między nimi człeka rozmaitego.
Jednak każdy był przyjęt według przystojności,
I doznał dość obficie poselskiej hojności.
Uprzejmy Oleśnicki łaskawym swym okiem
- 580 Część większą opatrował dostatnim obrokiem.
A gdzie na to moskiewski nie wystarczał datek,
Tedy on swymże własnym dokładał ostatek.
I insze wszem potrzeby pilnie obmyślał,
Chudszym odzienie, drugim i groszy dodawał.
- 585 A tam się ze złej toniej wywikłanym zdało,
Jakoby już i w niebie lepiej być nie miało.
Bo on strach wielkooki, on strach niespodziany,
Już był zapadł ich zdaniem za żelazne ściany,
Tylko gdy nań wspomnieli, coś się im nudziło,
- 590 Jednak im wolnej myśli namniej nie trudziło.
A gdy tak co z większego już sobie wytehnęli,
I lepszego nadzieję szczęścia przedsię wzięli.
Inszą im nótę nagle zła moskwa zagrała,
Która ich niepodobnie zaś zafrasowała.
- 595 Car i dumni bojare do posłów wskazali,
Aby z dworu tych wszystkich koniecznie wydali,
Którzy w liczbę ich zgraje nie są poczytani,
Ani zrazu na ichże rejestrze podani.
Dopieroż się chudzięta powtórę kręcili,
- 600 Dopieroż znowu barzo o sobie zwątpili.
Ale czujni posłowie tej byli wierności,
Że ich chcieli ratować w takiej ich teskności,
Zbraniali się potężnie, i stanęli na tym,
Nie wydać, a znieść mężnie co przypadnie zatym.
- 605 A tego był koniecznie Oleśnicki zdania,
Bo go smutnej ruszyły braciej narzekania.
Im się ich tedy barziej moskwa domagała,
Tym też większy w tej mierze po nim odpór znała.
Nie dał nic na ich groźby, choć w tej burzliwości
- 610 Krom tego się obawiać mógł niebezpieczności.
Aż ci sami, o których ten targ był czyniony,
Uważając tę sprawę z tej i z owej strony,
Miękczyli twardostalny proźbą umysł jego,
Przywodząc mu na pamięć to, że z dwojga złego
- 615 Jedno lepsze obierać godzi się każdemu,
Boby to rzecz niesłuszna, aby oni jemu

Tym szkodzić mieli, co ich jednak nie wspomóż,
A snadź raczej wspaniałym upadkiem być może.
Gdyż Moskwa przecie gwałtem będzie tego chciała,
620 By ich wola uporna górę otrzymała.
Ledwo miłośnik swoich do tego się skłonił,
Że przedsięwzięcie stałe gwoli im przelomil.
Zchronił jednak, których mógł, bo nie wszystkich byli
Niezbędni zdrajce na swój rejestr położyli.
625 O przedniejszych im gra szła, tych się domagali,
Tych też za takim musiem nakoniec dostali.
Ci byli: Paweł Mniszek, starosta łukowski,
Jerzy Stadnicki i z nim Zygmunt Kazanowski,
Michał Radomski, Strzembosz, Maciej Domaracki,
630 Platowie, Szczęsny Siewierski i Krzysztof Gnoiński.
Inszych aczkolwiek z temi pobrali nie mało,
A wszakże im nawięcej na tych należało,
Z którymi kiedy się już cudy posel rozstawał
I onych z rąk prawie swych Moskalom oddawał,
635 Uczynił przeraźliwą rzecz, któraby była
Snadź i kamień nietylko człowieka ruszyła,
A mianowicie do tych, którzy na tym byli,
By coby prędzej swą korzyść precz wyprowadzili,
Prosząc, aby przynajmniej na to pamiętali,
640 Że to nie więźniów mają, którychby dostali
W boju losem wojennym, jak więc bywa, ani
Takowych, co na zdradzie jakiej pojmani,
Ale ludzi cnotliwych, z którymi się było
Inaczej, niż doznali, obchodzić godziło,
645 Ponieważ ich tu szczyre a uprzejme zdanie
W ten kraj zaniosło na ich obłudne żądanie.
Takie i tym podobne mówił do nich rzeczy,
Lecz to oni na barzo małej mieli pieczy.
Jednak znaczną poruszył żalność między swemi,
650 Tak iż płakać musieli, i sam płakał z nimi.
Ten był sposób smutnego ich z sobą rozstania,
Które skończyły ciężkie stron obu wzdychania.
W dworze więcej sta przychodniów zostało,
Których szczęście życzliwsze tym podarowało.
655 Tych niemal wszystkich zwykłą łaską podejmował
Dobrotny Oleśnicki, na co nie żałował
Kosztu, choć z ujmą swoją, aby żywność mieli,
A przy nim w tej niewoli głodu nie cierpieli,

660 W którą ich zlej fortuny odmienność wprawila,
I jakmiarz zapomniawszy tak w niej zostawila.

P I E Ś Ń.

Srogim wyrokiem w te odległe strony
Będąc zasłani, czas nieprzeplacony
Marnie tracimy, w niepewnym pokoju
Siedząc i w boju.

6 Niewinnie trwogi częste uznawamy,
Za krzywdą swoją żalośnie wzdychamy:
A przed oczyma zawsze stoją i ci,
Co są pobici.

10 Nietrwałość szczęścia złośnego przyczyną,
Że nam myśl zgasła wesola, a iną
Chwilę dźwigamy już też zemdlonemi
Karki swojemi.

Długoż te gody nieszczęsne trwać mają?
Już to ach roku drugiego sięgają
15 Gody, na których więcej krwi rozlano,
Niż wina dano.

Nie takich godni cni lachowie byli,
Którzy uprzejmiem zmiennym uwierzyli
Ślubom moskiewskim, mając za fant tęgi,
20 Ich złe przysięgi.

Bogdaj się w zdradzie swojej usidlili
Ci, co powodem tej niecnoty byli,
Owszem niech wszyscy źle zginą do znaku,
Krom wszego braku.

25 A my swe sprawy Panu poruczamy,
Choć w różnym szczęściu jednaką mu wzdajmy
Cześć; on przemienić mocen przykre boje
W lube pokoje.

R A K I

Rada to próżna nie potrzebne słowa,
Zdrada moc wzięła nie żywie nam głowa,
Zginął Dymitr już nie pewny wrót jego,
Minął ślad życia nie dojdzie zaś swego.

- 5 Trzeba w tym wątpić nie będzie nagroda,
Nieba przeciwne nie wróci się szkoda.
Trwale ten usiadł nie podobien trzcinnie,
Całe panuje nie snadnie zaś zginie.
-

- Mome, synu gnuśnego snu z niewidnej żony,
(Któryś przez złość wrodzoną z nieba wyrzucony),
Twe potomstwo dotkliwe i w Moskwi się snuje,
Gdzie jako indziej wszędzie swe kły pokazuje:
- 5 Miń mię w mojej ojczyźnie, a niech twojej ceny
Nieżyczliwej me podle nie znają Kameny,
Bo ja tą małą pracą nie na chlubę gonię,
Gdyż mi się już z tej miary późno starać o nią.
- 10 Lecz wiem, iż mi nie wytrwasz; zatym czyń, co raczysz,
Łaski doznam niezwyklej, jeśli mię przebaczysz.

K O N I E C.

POBUDKA

SLAWNEY

KORONY POLSKIEY

do synów swych miłych, áby się nie-
winney krwie bráterskiey nád na-
rodem Moskiewskim zemścili, czá-
sowi terážnieyszemu służąca.

W Krakowie.

W drukárni Ianá Szeligi.

Jaśnie Wielmżnemu Panu

Jego Mości Panu

MICHAŁOWI KONARSKIEMU,

**kasztelanowi Chełmińskiemu, kochmistrzowi Królewicza Jego
Mości Białoborskiemu, Kiszewskiemu, Amerztyńskiemu,
etc., etc., staroście,
panu swemu miłościwemu.**

Mając ja chęć uprzejmą, panie miłościwy,
Sługą twoim być zawsze, póki będę żywy,
Nie mogłem przez chudobę służyć w większej sile,
Jako w tym, co nie wątpię, przyjąć raczysz mile.

5 Niosąc ten upominek panu miłościwemu,
Który też prawie służy czasu dzisiejszemu,
Niosęż umysł i chęć tych, którzy dobrze życzą,
Radą twoją w senacie nadewszystko szczytą.

A więc nie dosyc na tym, że zacnością domu,
10 W którymś się urodził, nie dasz wprzód nikomu,
Nie dosyc, że twą możność zdobią herby dawne,
Które pradziadom zacnym dały dzieje sławne:
Ale im się być baczysz sławny z przodków swoich,
Tym cię więcej wynosi sława z zasług twoich.

15 Przeto też u postronnych imię twoje słyńie
I będzie dokąd Wisła nurtem w morze płynie.
Niechże insi sławie twej stawiają marmurowe
Kolosalne i tablice Pitagoresowe.

Niech insi niosą drogie, które Ganges daje,
20 Perły, któremi zdoła Indyja swe kraje.
Ja to, na com się zdobył i co być wdzięcznego
Rozumiem, to oddaję w ręce pana swego.
Tuszę, wzgardzić nie raczysz daru ubogiego,
Barziej chęć niżeli dar waząc sługi swego.

W. M. mego miłościwego pana naniższy służebnik

W. R.

Jeśliże się to trafia że czleka chorego,
Od przedniejszych lekarzów już snadź zwątpionego,
Wzmagają proste leki, samo przyrodzenie,
Czemuż by mnie tych czasów miało być wątpienie,
5 **Ż**e u nas jeśli kiedy otrzymać dziś mogę,
Do czego przyrodzone prawo czyni drogę.
Bo co się niepodobno drugim pierwej zdało,
To się już samą rzeczą nieraz pokazało,
10 **Ż**e ja gwałt srogi cierpię od tych bladych synów,
Gwałt cierpię z wami od tych zradnych moskwiczinów
O was samych i bracią naszą, w tamtej ziemi
Zdradzieckie pogubioną sidły zakrytemi.
Jąćby się wam wczas za to przedsięwzięciem stałem,
15 **Ż**eby nie przyszło mówić późno: nie mniemałem.
Bo wiem, że omieszkanie szkodliwe każdemu
I już przyniosło zgubę państwu nie jednemu.
Was się wszystkich rzecz dzieje, u was ci to gore
Moja ściana, lecz rady w niezgodzie niespore.
Więc jako małe rzeczy zgodą urastają,
20 **T**ak niezgodą nawiększe prędko upadają.
Jest za co Boga chwalić, już się uprzątęły
Te z większego trudności, które mnie smuciły.
Już teraz w moim państwie jestem pewna tego,
25 **Ż**e się baran nie będzie bał wilka zradnego,
Nie będzie się i lani przed myśliwcem kryła,
Już się porządna zgoda w mój kraj przywróciła.
Nuż tedy żołnierz, jest że tu w mojej krainie;
Zda mi się, że go pełno, po swojej dziedzinie
Plondruje jeszcze kraje po stronach, gdzie może,
30 **B**o się zgola w gniaździe swym sam zmieścić nie może.
Podobno wy mniemacie, gdy jedni w niewoli,
Że drugich polska krzywda i bracka nie boli,

Pewnie przykładem przodków wam to obiecuje,
Iż, da Pan Bóg, to państwo wkrótce opanuje
35 I jawnie się tej krzywdy zemszczę tam nad nimi,
Którą zdradnie stroili nad synami memi,
I w tę, wierzę nadzieję, im to uczynili,
Nie żeby ich z jakowej przyczyny winili,
Lecz minimali, że ich w tym nie miał kto ratować,
40 Boście wy też poczeli w ten czas rokoszować.
A iż na świecie tylko góry się nie schodzą,
Niech nikogo nadzieje próżne nie uwodzą.
Kto z was nie wie sławy mej, jako wrota długie,
Obce mury, waląc się, obalają drugie.
45 Nie raz wojsko moskiewskie znacznie się trwożyło,
Którego więc kilkakroć sto tysięcy było,
Nie raz rady szukali, jakoby ich ściana
Nie zgorzała, polskiego nie gniewali pana,
Najdowali ten środek, w kupę się zjeżdżali,
50 I gardła pod opiekę mych synów dawali.
Nie wspominam sławnych walk pod Łuki Wielkimi,
Pod Pskowem, pod Sokolem i pod Połockimi
Murami, które polski proch pod niebo roznosił,
Czym się nie jeden polski żołnierz też rozgłosił;
55 Ale jest jasny przykład i w dzisiejszej sprawie,
Kiedy był cny car szczypan na ojczystej sławie,
I jak do swego przyszedł, już niosąc obronę,
Gdy po dwakroć brał w ręce sceptrum i koronę.
Opola pod Putywlem nie nie przypominam,
60 Tylko was, dziatki miłe, wszystkich upominam,
Niechaj was krzywda ruszy braterskiej jedności,
Niechaj się w was ozowie iskierka miłości.
Jus gentium zgwałcono i cóż to dla Boga?
Czemu się nam w tej sprawie tak dzieje odłoga?
65 Radzę wam jako matka ujmicie się za to
Tak mocno, byście u nich byli tam na lato.
Niech wiedzą, że polacy nie są wyrodkowie
Od przodków, lecz są własni koronni synowie,
Którzy o każdą krzywdę swoją tak czynili,
70 Że przeciwnika na hak każdego wprawili.
A jeźliże tak możliwym narodom dawali
Znaczny odpór i na tym ustawicznie trwali,
Aby ich wieczna sława w mierze swojej była,
Która między dwie morze brzeg swój rozszerzyła,

- 75 Cóż o tym blachym mówić moskiewskim narodzie,
Dla którego jam dziś jest w takowej przygodzie,
Jakowa nigdy na mię z wieków nie bywała,
Bo Polska zawsze w całym okręgu swym stała,
I nikt jej cnotą rodnych synów nie celował
80 W poselstwach, ani w żadnych krajach prześladował.
Poczuwaj się, polaku, w swojej powinności,
Poczuwaj się i ty, cny litwinie, z zacności,
Bo Moskwa już to wiemy, co to za panowie,
Znamy je w obyczajach, znamy i w rozmowie,
85 Jest chłop by sójka w klatce, co szczebiotać umie,
A ledwie i sam czasem, co mówi, rozumie,
A też są miłosierni, gdy je nasi biją
Często, kiedy im ciężko w szelinę się kryją.
Z pierwotkuć się postawi, by miał zjeść każdego,
90 Ale potym do lasa masz posła pewnego;
Chłopi są z głupia chytry, ale tam prawego
Rozumu barzo mało zwłaszcza przystojnego;
Coby kogo oszukać, okłamać, oszydzić,
Tego jako za cnotę nie zwykli się wstydzić.
95 A więc by tej potworze przepiec się to miało,
Co się nad cnym narodem moim pokazało
Od nich, jako od zdrajców, prze Bóg: rata, rata,
Ratuj, cny synu ojca, ratuj bracie brata,
Bo aż to niemal wszyscy w przywileju mamy,
100 Że jako mazur kijec za pasem chowamy;
Ale nie wiem przecz tego wszyscy nie baczemy,
Iże się wszyscy marnie tym kijcem tłuczemy.
Mogliby być i trzykroć drudzy czasem bici,
Niżby się wykręcili, by zawiędle wici,
105 Lecz my to w zysku mamy, kiedy się ruszemy,
Więcej niż nieprzyjacieli sami się niszczy.
Gęsi, kury, barany, to powojujemy
Swoje, a łzami krwawe tam potrawy jemy.
Do tego pełno zawždy w obozie płci owej,
110 Co jest zawsze przeszkodą męstwu w radzie zdrowej,
A chcemy żeby Pan Bóg nam poszczęścić raczył,
Jako by on na niebie takich spraw nie baczył.
Ano więc miasto szczęścia, czasem się krew leje,
A do domu piechotą drugi idąc mdleje,
115 Bo nie może inaczej dekretem Pańskim być:
Jaką ty miarką mierzysz, taką będą mierzyć.

Wolają na to ludzie, iż bez płaczu tego
Mogłoby się wżdy należeć co pobożniejszego,
Czymby to zacne państwo i sławniejsze było
120 I obcym się narodom znacznie oszożyło.
Ale ja tu na ten czas dzwonka ruszać nie chcę,
Tylko mię ta niewola synów barzo tresce,
Wspomniałem sobie, jako niegdy samnitowie,
Nie mniemali, żeby też szło tam o ich zdrowie,
125 Gdy wolskie ckwiony rzymianie siodłali,
A gdy ich już nie nie stało, w drugich uderzali.
Toż było kartagińskiej pospolitej rzeczy,
Gdy nie chciała braterskich mieć potrzeb na pieczy,
Ufając, że ta krzywda mało ich bolała,
130 Przymierze z niemi dierzając, także odwłaczała.
Lecz skoro się rzymianie z temi odprawili,
Wnet samnitom, hetruskom wędzidło włożyli.
Obaczyła Kartago, gdy inych nie stało,
Że się o nie to wszystko złe też oprzeć miało:
135 Jeśli tedy wojnę wieść wprzód o Sycylią,
Potym o Hiszpanią i o Sardynią.
Jednakię i francuzom szczęście było z temi.
I Filip Macedoński nie uległ przed niemi.
Potym i Antyochoa wrychle wypędzili,
140 A to ci wszyscy przedtym także rzecz zwłóczyli,
Jako my teraz. Czy już tej marnej poczworze
Damy tak na hardy kiel, gotujmy się sporze
Tam, gdzie niegdy Cheliński, gdy z Litwej wyciągnął,
Nad Borystenesem był namioty rozciągnął,
145 Dnieprem zową polacy z języka swojego
Rzekę tę barzo wielką i pędu prędkiego,
Którą rzekę gdy skoro polacy przebrnęli,
Niežnośną zawsze klęskę ci gburowie wzięli.
Nie raz na nie i w nocy napadał strach srogi,
150 Nie raz zdrajcy pierzchali z wojskiem swoim w nogi,
Nie inaczej jak oni tatarscy służkowie,
Których gdy nie chcieli bić szablami panowie,
Nahajkami się na nie wszyscy oburzyli,
Wnet ich, jak błędne owce wilcy, rozpłoszyli.
155 Tak właśnie to kilkaset żołnierzów królewskich
Rozgromi błędne stado bliadźców moskiewskich,
Zdradę im hetmana ich na oczy przywodząc,
A zwierzchność miasto biczków nad nimi wywodząc.

- A o wolność wam idzie, a czemuż wolności
160 Swej mocno nie bronicie według powinności?
Toć jest wolności bronić: swych nie odstępować,
Lecz we wszelkiej przygodzie słusznie ich ratować.
Na którą kolwiek ucha nakłaniałam stronę,
Wszyscyście o wolności wolali obronę.
165 Dzieteczki moje mile, osądźcie się sami,
A Pan Bóg przy tej sprawie będzie zawsze z wami.
Waszać to własna kwitnie tym porządkim sława,
Gdy się miłość miłością zawsze płaci sprawa;
Już wolność ta z swej strony w swej klubie została,
170 Która nam już upadać prawie poczynała,
Z drugiej strony tegożbym wam wiernie życzyła,
Aby się ta cnotliwa krew oswobodziła
Z rąk bezecnych moskalów: rata, prze Bóg, rata!
Gwałt cierpię z wami wspólny, ratuj bracie brata.
175 Już mi słowa ustały, matce utrapionej,
Bo widzę w synowskiej krwi miecz być umoczony;
Przyjdzie mi radzić o nich, straciwszy nadzieję
Na to, że się sama ich szlachetną krwią zleję,
Że mi potym od żalu, jak Niobe dzieci
180 Gdy płakała, troskliwa dusza, ach! wyleci,
I stanę znaczną skałą, z której strumień wody
Wiecznie popłynie znakiem nienagrodnej szkody.
Lecz niżli się w opokę wysoką obrócę,
I tym samym żalów mych nieszczęsna nie skrócę.
185 To tylko rzeknę: wielka, ach! wielka przyczyna
Wam, dzieteczki me mile, jest na moskwicina,
Który, nie dosyć na tym, że wiele wytoczył
Krwie waszej i niegodne ręce nią omoczył,
Ale brzydki pohaniec więzieniem ich dręczy,
190 Ostatek i nieznośnym do tych czasów męczy
Głodem, a urągając im, te przykre słowa,
Często powtarza: „Lachu, biedna twoja błowa,
Która się Dymitrowi marnie uwieść dała,
Że nam moskwie ostrożnej rozkazować miała,
195 I napelniał narodem swym te nasze kraje,
Wzniósłszy i nabożeństwo, i swe obyczaje.
Jakoż jużście byli rozciągac zamyśły
Swe poczeli i Dymitr w hardość swą nieścisły
Was tylko ubogacac myśl swoją przyłożył,
200 A co dalej to moskwę strapioną ubożył.

Ale my postrzegszy to, nie daliśmy złemu
Sercu jego pociechy, spól z nim i waszemu".
Takie i inne słowa ten naród psi głosi,
A nie zemszczeniem, w pychę myśl swoją podnosi.
205 Nasi tylko to słysząc, łzami się zlewają,
Albo podczas i brzydkich słów ich nie słuchają,
A jeśli więc chce co, kto przemówić surowy,
Obiecuje mu wnet być moskwicin bez głowy.
Niestetyż, iż w tak lekkie ręce wpadł nasz drogi
210 Naród, by był choć turek pojmał go srogi,
Jeszcze by to znośniejsza; bo acz też w niewoli,
Być jednak lekceją, kiedy na okup pozwoli
Nieprzyjacieli; ale ta moskiewska niecnota
Nie chce na odkupienie wolności ich złota.
215 Tegoć się chce, i tego uprzejmie twe oko
Życzy sobie, i serce pragnie, psia posoko,
Abyś pomsty nie odniósł za srogie uczynki,
I nie wzięły oddania też twe upominki,
Coś na weselu rozdał. Nieszczęśliwe gody,
220 Któreście tak wiele krwi wzięły za nagrody
Utrat swych; o pohańcze, i słońce płakało,
Kiedy na niesłychany mord taki patrzyło.
To samo oskarżywa przed Bogiem cię i to
Prosi, by twój uczynek miał płacą sowit.
225 Skarży na cię dotychczas ołtarza Pańskiego
Lekka uwaga, boś krew rozlał Pomaskiego
W ten czas, gdy odprawował naświetszą ofiarę.
O poganinie, wzdys mógł swej srogości miarę
Zachować, sam nie chciałoś, ale srogie rany
230 Od ołtarza świętego kapłan oderwany
Odniósł i zwleczony z szat, potym dusza ciała,
Żałośnie narzekając, jego odbiegała.
Skarży na cię, pohańcze, przysięga złamana
I srogie mordowanie jako słuch jest pana.
235 Klęczy ustawnie proźba troskliwej Maryny
Przed Bogiem, a łzami twarz zlewając, przyczyny
Prosi u Matki, z której chwalebne go ciała
Część wzięwszy, bytność boska tu z nami mieszkała,
Aby jej Syn, zdjawszy z nich niewolę okrutną,
240 Tyrańską, pocieszył już duszę prędkosmutną.
Owa na cię przed Bogiem więcej skargi zgola,
Niżli mają słoneczne promienie swe koła,

A nie tylko iże tych, którym dajesz winę,
Więzieniem swoim trapisz. A cóż za przyczynę
245 Powiesz, że zatrzymawasz posła? aza temu
Słusznie wyścia wolności zabraniasz samemu?
O przekłety narodzie, nie tylko przy sobie
Trzymać go nie godzienieś, ale i osobie
Przypatrować się nawet i jego rozmowy
250 Słuchać, krwi nieszlachetna i rodzie Kaimowy!
Pobożny Oleśnicki, twoja póki słońce
Wywodzić wschodniego morza będzie końce,
Sława głosić się będzie, bo za twoją sprawą
A rostopnym postępkim rękę swoją krwawą
625 I zapalczywość srogą w tenczas hamowała
Moskwa zuchwała, gdy krew naszą rozlewała.
Świadczą ci, co za twoją mądrością dostali
Wolności, a ojczyznę miłą oglądali.
Ty, Króln, co świat rządysz i górne obroty,
260 Zdejmi ze mnie z łaski swej tak srogie kłopoty,
A złożywszy, o Boże, domowe ciężary,
I do iskry namniejszej zgasiwszy pożary,
Niechaj cię krzywda nasza samego zaboli,
Którą mamy od Moskwy i wybaw z niewoli
265 Wszystkich, co ją tam cierpią, a sam naszej wzgardy
Zemści się, jaką nam lud wyrządził ten hardy.
Pokarz jako Gomorę wybawiwszy Lota,
Niech weźmie swą zapłatę jawna ich niecnota.

Lament serdeczny iedney Szlachetney
Pániey, ktorey mąż w Moskwie zginął
przy Carowey.

Już do jednego z Moskwy przyjechali,
 Którzy nieszczęsne gody odprawiali
 Dymitra cara z Maryną Mniszkówną,
 Ktorem wziął Szujski wrychle moc zwierzchną.

5 Haniebna krzywda, sprawiedliwy Boże,
 Kto się przed Tobą wyżałować może,
 Naszych polaków, którzy prowadzili
 Zaczę Marynę, w Moskwie ich pobili.
 W tymże nieszczęściu i mnie się dostało,
 10 Tam wszystko dobre z mym mężem zostało,
 Którego więcej nie ujrzy me oko,
 Ty wiesz, mój Boże, któryś jest wysoko.
 Już cztery lata minęło tej trwodze,
 Jako me serce źle tuszy niebodze:

15 Często lękania, myśl ustawnie plecie,
 Że go nie ujrzę aż na onym świecie.
 Już i więźniowie stamtąd wszyscy wyszli,
 Ludzie kupieccy do jednego przyszli,
 A przecię męża nie widać mojego,

20 Bóg wie, co się wždy dzieje takowego.
 I Wojewoda już jest na Samborze,
 Nie znalazł Cara przy polskim taborze,
 I ja o mężu namniejszego słowa
 Nie mogę słyszeć smętna białogłowa.

25 Powiedz mi który dla Boga żywego,
 Gdziebym znalazł małżonka swojego,
 Pójdę przez puszcze i przez błota pójdę,
 Niech tylko smętna męża swego dojdę.
 Jeziora wielkie i zwierzę okrutne

30 Nic nie zaszkodzą: bo me serce smutne
 Wszystko to lekce ważyć będzie sobie,
 Namilszy mężu, i więcej dla ciebie.
 Niebezpieczeństwa i trudne przejazdy
 W ziemi moskiewskiej, żołnierskie najazdy

35 Mnie nie ustraszą; ty sam widzisz, Boże,
 Nic mi na świecie milego być może.

- Proszę, powtóre, powiedz kto cnotliwy
O moim mężu, jeśli jest żywy?
Pobiezę skokiem i na koniec świata,
40 Bez niego wzgardzam i nadłuższe lata.
I za ostatnie morze lodowate,
I tam skąd idą towary bogate,
I do Arabów, i gdzie Persa srogi,
Pójdę cię szukać, mój kochanku drogi.
45 Ciebie pozbywszy utraciłam wiele,
Poszło mi w smutek me wszystko wesele;
Język smak stracił, oczy snu nie znają,
Żadnej pociechy od ciebie nie mają.
Ustawiczne łzy oblewają lice,
50 Przychodzą na myśl skryte tajemnice,
Rospamiętywam one wdzięczne słowa,
Którem z nim miała młoda białogłowa.
Ciężki frasunek, ciężka w sercu rana,
Wyglądam wieczór, począwszy od rana,
55 Jeśli nowiny kto mi nie przyniesie?
Namniej nie słychać! Zginał jakby w lesie.
Już i o żadnym Polaku nie słychać,
Któryby jeszcze miał z Moskwy przyjechać,
Oprócz żołnierstwa, którzy dobywają
60 Carskiej stolice, ci znać nie dawają,
Co się tam dzieje: albo go nie znają,
A mnie strapioną na słowie trzymają,
Która go pragnę widzieć w tej godzinie,
Niż kiedy sześć lat albo i siedm minie.
65 Ni ja mężatka, ni wdowa, do końca
Nie wiem co czynić, Boże, mój obrońca,
Łzy krwawe leję, serce ociężało,
Ledwie już żywe do tych dób zostało.
Płaczcie mię chmury, płaczcie jasne nieba,
70 I tobie płakać, Neptunie, potrzeba:
Zahuczcie morza, uczyńcie szum lasy,
Patrząc na mój płacz i na smętne czasy.
Płaczcie dziś ze mną, małżonki cnotliwe,
Któreście ku swym małżonkom chętliwe,
75 Wy wiecie dobrze, co jest prawa miłość:
Gdy na nią wspomnę, przychodzi na mię mdłość.
Musicie mi to wszystkie zgola przyznać,
Że w nas najwiętszą zawsze miłość poznać,

Kiedy się w swoich małżonkach kochamy,
80 W ich moc i wolą zdrowie oddawamy.
Bogdaj się była ta Moskwa zapadła,
Pierwej niżli ja w ten frasunek wpadła;
Niechaj miecz krwawy w tym państwie panuje,
Bo ten zły naród sirot nie szanuje.
85 Właśnie ja teraz jak synogarlica,
W smutku zostawam przez oblubienica,
Ciężko wdychając, ustawają siły,
Jakby w ciele mym już nigdy nie były.
Co żyję, tobym rada już umarła,
90 Choćby mię ziemia i żywo pożarła:
Niech mię pogrązą w morzu słone wody,
Nikt nie nagrodi mojej wielkiej szkody.
Sam Bóg mi był dał małżonka takiego,
Który był prawie wedle serca mego:
95 Z nim wszystko było zdrowie i fortuna,
W każdej przygodzie on był ma obrona.
On był pociecha, on mię rozweselił;
A teraz nie wiem, kędy się odstrzelił,
Niestetyż, Boże, gdzie się to podziało,
100 Wszystko do Moskwy przy nim zajechało.
Bezecny rodzie, niegodzienieś tego,
Iżeś krew przelał małżonka mego:
Gdzieś to mnie było z nim do grobu włożyć,
Jego członeczki z moimi położyć.
105 Pożal się, Boże, Polaków cnotliwych,
Że tam poległi od tych psów zdradliwych:
I mój mąż drogi, me wdzięczne kochanie,
Który się mnie już więcej nie dostanie.
Ale ty, Sędzia, z nieba wysokiego,
110 Wejrzy na krzywdę narodu polskiego,
Rozsądź prawdziwie, kto praw, a kto krzywy,
Wyglądź ten naród moskiewski fałszywy.
Mam za to, Boże, iże te łzy moje
Przenikną kiedy przez obłoki twoje
115 I przydą przed Cię, stwórcy swego,
A ty się zemścisz krzywdy mego.

Указатель личных именъ.

(Не вошли въ указатель имена изъ области мифологии и древней исторіи).

- Aleksander Jagiellończyk (страница) 112.
- Azya, 52.
- Biliński, 21, 27, 28, 82.
- Bosman, 24, 121.
- Braim, 15.
- Buczyński, 24, 82, 88.
- Cheliński, 134.
- Chrystyn IV, król duński, 30.
- Czanowicki Jan, 22, 82.
- Czernichów, 24,
- Daniecki Jan, 95, 96.
- Desna, 26.
- Dniepr (Borystenes), 134.
- Domaracki Maciej, 21, 27, 82, 126.
- Dworzycki, 21.—23, 27, 28, 82.
- Dymitr Samozwaniec, *passim*.
- Europa, 46.
- Fedor, syn Iwana Groźnego, 9, 10, 13, 14.
- Fredro Jan, 22, 82.
- Gnoiński Krzysztof, 126.
- Godunow Borys, 10, 12, 13, 16, 19, 20, 23, 24, 30, 31, 38, 43, 51, 54, 80.
- Gogoliński Stanisław, 21, 22, 27, 28, 82.
- Gosiewski Aleksander, 113, 119.
- Grochowski Stanisław, 59, 60, 71, 72.
- Gumowski, 22, 82.
- Helena, żona Aleksandra Jagiellończyka, 112.
- Heyski, 15.
- Hodoroski, 29.
- Inflanty, 44.
- Iwan Groźny, 8, 9, 32.
- Iwan, syn Iwana Groźnego, 9.
- Janicki, 22, 82.
- Jeziro, 14.
- Jurkowski Jan, 49.
- Kamiński, 22, 82.
- Karol, książę Sudermański, 44, 73.
- Kazanowski Zygmunt, 126.
- Kempinius Szymon, 107.
- Kielcewski, 22.
- Kobyliński W., 57.
- Komarzycka dzierzawa, 30.
- Konarski Michał, 130.
- Kończyce Wielkie, 3, 18, 36, 37, 42, 49, 55, 59—61, 67, 71, 83.
- Kornicki, 22.
- Kraków, 1, 35, 37, 45, 57, 59, 71, 85, 95, 103, 107, 129.
- Kromy, 25.
- Kruszyna, 21, 82.

- Kursk, 25.
Liffel Sebastyan, 107, 109.
Lipnicki, 88.
Litwa, 11, 134.
Lochowski, 22, 82.
Lubacz zamek, 21.
Lubomirski Stanisław, 96.
Maciejowski Bernard, 40, 64, 83.
Makowiecki, 23.
Marya Naga, 31, 32, 41.
Mikuliński, 21, 82.
Mniszek Anna, 43.
„ Eufrozyna, 43.
„ Franciszek, 43.
„ Jerzy, 2, 3, 16, 18, 21, 30,
37, 39, 40, 42, 44, 49,
53, 57, 61, 67, 81—83,
87, 101, 113, 119, 124,
140.
„ Krystyna, 43.
„ Maryna, *passim*.
„ Mikołaj, 43.
„ Paweł, 126.
„ Stanisław, 22, 28, 36, 37,
42, 65, 82, 124.
„ Zygmunt, 43.
Morowisko zamek, 24.
Moskwa miasto, *passim*.
Mściławskij książę, 26.
Nieborski, 21, 82.
Nowogródek, 24.
Odnowski, 28.
Oleśnicki Mikołaj, 89, 105, 106,
109, 113, 117—119, 125, 126,
137.
Orsza, 52.
Orzeł, 25.
Oszański, 23.
Palcowice, 110.
Palcowski Paweł, 110.
Paweł V papież, 76.
Pelczycki, 88.
Platowie, 126.
Polska, *passim*.
Połock, 9, 52, 132.
Pomaski książę, 64, 76, 105, 123,
136.
Przyłuka, 65.
Psków, 52, 132.
Putywl, 25, 30, 132.
Ramult, 21.
Rangoni Klaudyusz, 41, 42.
Ratomski Michał, 22, 28, 82,
126.
Reomyka, 88.
Rowinskij D. A., 78, 83, 84.
Rusinowski, 29.
Ruś, 46.
Ruś Biała, 42.
Rylsk, 25.
Sambor, 19, 87, 140.
Sapieha Lew, 40.
Siewierski Szczęsny, 126.
Siewierski kraj, 24.
Siewsko, 25.
Sieciński, 22, 27, 82.
Słoński, 88.
Smoleńsk, 114.
Sokół zamek, 132.
Stadniccy, 122.
Stadnicki Jerzy, 126.
Starodub, 52.
Stefan Batory, 9, 112.
Strzembosz, 126.
Sybeneycher Jakób, 59, 95.
Szarfenberg Mikołaj, 1, 35, 85.
Szczuka, 21.
Szeliga Jan, 71, 129.
Szujski Bazyli, 122.
Świeraki, 87.
Tarlowa (babka Maryny), 42, 45.
Tchórzewski, 82.
Tyszkiewicz, 28.
Uglie, 13.

- Uglicka włość, księstwo, 9, 11.
Ukraina, 65.
Uła, 52.
Wielkie Łuki, 132.
Wierzbicki, 23, 82.
Wiesiołowski Krzysztof, 96.
Wisła, 130.
Wiśniowieccy, 65, 81.
Wiśniowiecka Urszula, 43.
Wiśniowiecki Adam, 15.
„ Konstanty, 15, 53,
122.
- Witold, wielki książę litewski, 112.
Władysław królewicz, 42, 74.
Własow Ofanas, 35—45, 75, 84.
Zabczyc Jan, 1, 4, 7, 35, 36, 85.
Zagórski, 88.
Zamoyski Jan, 19.
Zaporski Jan, 22, 24.
Zebrzydowski Mikołaj, 104.
Zulicki, 21, 27, 28, 82.
Zygmunt III, 17, 18, 37, 39—42,
44, 73, 81.
Żółkiewski Stanisław, 19.
-

СЛОВАРЬ.

- Abu = albo (страница 76, 82), или.
artowny, artowany = hartowny (43), каленый.
atlembas (41), шелковая материя.
aza, azaż (74 - 76, 104, 105), развѣ, -ли.
bachmat (19), турецкая лошадь.
bałuch (26), суетливость.
barańczuchowy (43), бараний.
baryła (120), бочка.
barziej = bardziej (130), болѣе.
barzo = bardzo (17, 51, 114), весьма.
bawienie (81), пребываніе.
Bazyliid (8), Васильевичъ.
Bernat (83), Бернадъ.
białogłowa, białogłowa (140, 141), женщина.
białozór (3, 38), кречетъ, соколъ.
bity (17), говимый.
bladimiec (134), распутный мужчина.
blyskocić się (13), блестять.
boginny (45), божественный.
bojownik (79), воинъ.
na bój sadzić (39), послать въ сраженіе, на бой.
braciej (121), братьей.
bracki (80, 131), братскій.
brona (19), ворота.
buntowny (9), мятежный.
w cale (16, 76), въ цѣлости.
carywic (21), царевичъ.
celować kogo (47), превосходить.
cegie wybijac (89), придавать красоту.
chciwozradny (26), жадно-измѣнническій, жаждущій измѣны.
cherchel (11, 30), коварное убійство, подвохъ, хитрость.

- chęć gromadzić (94), пожелать, имѣть желаніе.
chętlivy (37, 76, 141), охотный, веселый, благопріятствующій.
na chlubę gonić (128), дѣлать ради славы, извѣстности.
chocia (99), хотя.
chudoba (129), бѣдность, недостатокъ.
chudszy (125), бѣднѣе.
chudzięta (125), бѣдняжки.
chutki (29), скорый, быстрый.
chutnie (51), охотно.
chwalniejszy (68), болѣе достойный похвалы, похвальнѣе.
chybko (20), скоро.
ciekoplunny (8), жидко-текущій, текущій жидкостью.
ciężary domowe złożyć (137), усмирить домашніе раздоры.
cny (81), честный, почтенный.
sukrować (94, 99), подслащать, замышлять злое, говоря сладкія слова.
bez czasu (10), преждевременно.
czerniec (13), монахъ, чернецъ.
czerniecki (15), чернецкій, монашескій.
czerstwszy (39), бодрѣе.
cześć sporządzać, sporządzować (5, 90), оказывать, снискивать честь;
заставлять оказывать честь.
w czyn biegly (19), опытный въ дѣлѣ.
dać się z wszystkim (87), отдаться со всеѣмъ.
darski = dziarski (121), дѣльный.
deferować (46), подносить что-либо, прислуживать.
długoszeroki (23), длинноширокій.
długowieczny (56), долголѣтний.
duo (41), фонъ въ матеріи.
dobić komu (121), надоѣсть, докучать.
dobromyślny (42), благонамѣренный.
dobrotny (126), добрый, дѣлающій добро.
doliń (27, 29), долина.
dosiagać (8), добиваться.
dotknięty = dotknięty (75), одержимый, пораженный чѣмъ, постиг-
нутый.
dowcip (120), остроуміе, способность.
dojrzały = dojrzały (10, 13), зрѣлый.
do tych dób (141), до этого времени, до сихъ поръ.
drogi dosiądz (120), отправиться въ путь.
drogę zajechać (74), стать поперекъ дороги.
drzewce (28), копьѣ.
dwoostrzy (98), обоюдоострый.

- w dyament piąć (54), укрѣпить что-либо для вѣчной памяти такъ сильно, какъ будто бы это было написано на алмазѣ.
- źwierżawa (30, 68), область, государство.
- dzięgi (88, 117), деньги.
- dzięki (87, 124), благодарность, извиненіе.
- dzisiaj (8, 9, 45), сегодня, нынѣ.
- dźwięk wzbijać (40), возносить голосъ.
- dzwonka ruszać (134), звонить; бить въ набатъ, тревогу.
- ekwiony (134), лошади.
- faleszny (13), ложный.
- fant (127), гарантія, залогъ.
- farba (6), окраска; bez farb, безъ посторонней мысли, безъ лицемѣрія.
- fortele (16), козни.
- frasowity (51), хлопотливый, приносящій много заботъ.
- frasowny (53), полный заботъ, озабочивающій.
- fraucymer (47), женскій штатъ придворный; женская прислуга.
- frumarczyć (87), торговать, продавать.
- za gęby brać (98), ссориться, драться.
- gęstociemny (8), темно-густой.
- gęsty (93), сильный, интенсивный.
- głos wszczynać (38), начать рѣчь.
- głowę psować (17), ломать голову.
- głusny (12), глухой.
- goloostry (broń 19), острая, обнаженная сабля; бѣлое оружіе.
- górnny (3), находящійся на вышинѣ.
- górolotny (79), высоко парящій.
- góry или górę wzbijać (93), гордиться; быть гордымъ, спесивымъ; возноситься къ верху.
- grodzieć (53), ставить предѣлы, ограничивать.
- gruby (14), грубый.
- grzecznie (119), изящно, красиво.
- grzmot (117), гулъ, шумъ.
- gwiazdeczny (16), звѣздистый.
- na hak wprawić (132), повѣсить на крюкъ.
- w hardość nieścisły (104, 135), недоувѣряющій свосму высокоумѣрію.
- blowa (135), голова.
- w hojności starać (93), пользоваться изобиліемъ.
- grozyk (97), грошъ.
- bumien = ihumien (15), игумень.
- hydzić się (93, 123), чувствовать отвращеніе, стыдиться.
- hurki = chybki (25), скорый.
- indzie (124), куда-либо въ другое мѣсто.

- inowłajca (39, 49), единоподержавецъ, единоподержавный властелинъ.
iny = inny (105, 127, 134, 136), другой.
jadocynny (17), разъядающій.
jakmiarz (120, 127), какъ будто, будто бы.
jarczak (115), арчакъ, сѣдло.
jasnoszeroki (świat, 51), свѣтлый и широкий мѣръ.
jaszczur (89), ящерица.
na jawią odkryć się (122), стать явнымъ.
jać (20), начать, взяться.
jednorządca (18), единоподержецъ.
kanak (45, 88), ожерелье.
karliwy (13, 28), карловатый, выродившійся.
Karolus (73), Карлъ.
karwasz (43), сабля.
katerwa (46), толпа.
kędy (89), гдѣ.
na hardy kici dać (144), позволить гордо заупрямиться.
kijec (133), палка.
kluba (135), норма, колея, предѣлъ.
kłopotny (43), вызывающій хлопоты.
kochanie pokładać (90), любить, отдать любовь.
kochmistrz (130), кухмейстеръ.
komonik (27), рядовой солдатъ.
komonny (24), обыкновенный, простой.
komornik (88), придворный.
konterfet (83), портретъ.
kontrakty (24), переговоры.
kopwia (120), кувшинъ.
końca siagać, sięgnąć (38, 90), притти къ концу, достигнуть цѣли.
kończysty (4), имѣющій острые концы, остроконечный.
kosztoświatnacy (46), великолѣпный, драгоцѣнный и изящный, драгоцѣнно-изящный.
koścień (9), костяной жезлъ, трость изъ слоновой кости.
kotarcha (28), палатка, шатеръ.
kozorożec = koziorożec (8), козерогъ.
kożdy = każdy (92), каждый.
pod korcem świecić (81), быть сокрытымъ.
Krakowy (37), Краковскій.
krąg = okrąg (77, 82), кругъ, земной шаръ.
kres wziąć (80), притти къ концу, получить исходъ.
krewny (106), основанный на родствѣ, родственный.
kreścić się (125), суетиться.

- kroki udać swe (114), направить свои шаги.
krom (123), внѣ, безъ.
krotochwila (120), забава, увеселеніе.
krótce (17), вкратцѣ.
krwawochutny (8), кровожадный.
krwawomord (20), кровавое убійство.
krwawożerczy (51), кровожадный.
krwie czyjej ściągnąć (91), быть чьимъ-либо родственникомъ.
krwią sprocony (11), обогранный, облитый кровью.
krwieroźlewca (11), проливающий кровь.
krzywdę stroić (132), обижать, наносить обиду.
krzywowydzierca (14), вѣроломный похититель, узурпаторъ.
krzywy (142), неправъ, злой, виновный.
kształt (92), образецъ.
w kupę się zjeżdżać (132), съѣзжаться купно.
kupiecsy ludzie (140), купцы.
kusić (123), пробовать.
kwapić (43), спѣшить.
laty stalony (92), продолжающійся многіе годы.
lecić (93), поручать, препоручить; lecić się (90), отдать себя подъ опеку, въ покровительство.
lecie (81), лѣтомъ.
leżeć (10), лежать.
lekceją (104, 136), легче.
lekczyc się (123), оказывать свое легкомысліе.
lichy (110), пошлый, низкій.
litować czego (111), жалѣть чего.
lodny (8), ледяной, ледовитый.
lśknąć się (41), блестятъ, свѣтиться.
lśny (89), блестящій.
lustrować się przed kim (17), представляться кому.
lutość (75), милосердіе, сострадательность.
łani (131), лань.
łaskę pokazać (91), почтить милостью.
łatwie (111), легче.
łkanie (89), рыданіе, всхлипываніе.
łóża = łóża (55), лужа.
łożnica (64), ложе, спальная комната.
łożony (26), расположенный.
mac (31, 32), мать.
mahometski (74), магометанскій.
manele (20, 89), оковы, дыба; браслеты.

- marurek (8, 38), мѣхъ черной лисицы.
z wielu miar (112), во многихъ отношеніяхъ.
z miary pachupać (106), отклонить отъ нормальнаго положенія, выбить
изъ равновѣсія.
miasto (80), вмѣсто.
miaższy (116), толще.
miech (97), карманъ, кошелекъ.
mieć się do czego (76), стремиться къ чему.
miejscy stać (11), стоять мѣстами.
miesięczny (105), лунный.
mieszkać (32), медлить.
miłośnik (126), любящій.
mkły (6, 44), скорый, скоро проходящій, тлѣнный.
mniamać (131), полагать, думать.
mniamanie (98), мнѣніе.
modła (87), жертва, молитва, святость.
monaster (10, 13, 119), монастырь.
moskwicin (76, 104, 136), московитянинъ.
możność (130), могущество.
mrozem przesadzony, zjęty (68, 78, 79, 89), пронятый морозомъ, холо-
домъ.
murowny (9, 96), каменный, укрѣпленный стѣнами.
mylnobiegły (43), не оправдывающій надеждъ.
mylny (90), суетный, обманчивый.
nabarziej (121), наиболее.
nadany (112), полезный.
nadkrócić się (113, 117), сократиться.
najdować (132), находить.
należeć się (134), найтись.
namiatywać (23), закидывать, забрасывать.
namniej (89), наименѣе, меньше всего.
namniejszy (137), наименьшій.
namódz się (19), утрудиться, усильно трудиться.
naprzemju (32), попеременно.
napsować się (106), страдать отъ чего, потерять.
nastrzmiiony (119), нагроможденный.
nawrzić (29), придавить, прижать.
naznaczony (81), опредѣленный.
nędzą zgryzły (10), изъеденный, истощенный нищетою, бѣдствіями.
niebezpieczność (68), опасность.
niebo izdebne (119), потолокъ.
nieboga (140), бѣдная, несчастная женщина.

- nieodobyty (82), **неодолимый, недоступный.**
nieodany (68, 77), **непризванный.**
nieopagrodny (104, 135), **невознаградимый.**
nieodrzutny (99), **неотразимый.**
niepamiętny (68), **забывчивый, вызывающий забвение.**
niepławny (63), **несудоходный.**
niepochybny (118, 120), **необходимый, неизбежный.**
niepocześnie (74), **безславно.**
niepodobno (131), **невозможно.**
niepodobny (123), **неправдоподобный, неосновательный.**
niepożyty (99), **неуничтожаемый, неистребимый, невредимый.**
nieprzebrany (67), **неистощимый, неисчерпаемый.**
nieprzerodzony (65), **неисчерпаемый, неисчерпаемо плодородный.**
nieprzetwany (68), **нескончаемый, вечный.**
nieroztargniony (99), **неразрывный.**
nierzkać (119), **не говоря.**
niespany (81), **непроспанный.**
niespory (131), **безполезный, тщетный, безуспешный.**
nieustawiczny (100), **изменчивый.**
nieużyte (90), **безполезно, необыкновенно.**
niewidny (128), **невидимый.**
niewysławiony, niewysłowiony (73, 77, 83), **невосхвалимый, невыразимый в славу.**
niezbożny (61), **нечестивый.**
niezmarszczony (twarz, 37), **веселый, несморщенный (лицо).**
nie (66), **ничья.**
nogochniwy (8), **скороногий.**
nos (3), **клювь.**
poszenie (36), **украшение из ценного металла (ожерелье, браслет).**
powotny (118), **новый, неупотребляемый раньше.**
puż (116), **затѣмъ, дальѣ.**
obejrzeć (39), **увидѣть, разобрать.**
obfito (98), **обильно, въ изобиліи.**
obłocny (ściana, 26), **облачный (стѣна), небесный сводъ, небосклонъ.**
obłoczyć (39), **одѣвать.**
obmać (20), **омуть.**
obmyślanie (74), **обдумываніе.**
obrok (125), **продовольствіе, пища.**
obronić kogo się dać (31), **отдать себя подъ чью-либо опеку, завѣрить себя чьей-либо опекѣ.**
obrzym (111), **великанъ.**
obziierać się (8), **оглядываться.**

ochota (51), желание.

ochotny do czego (79), стремящийся къ чему.

ocioc (31, 68, 77), отецъ.

odczynić (44), отдать, вернуть.

odjąć się czemu (121), избѣгнуть чего, освободиться отъ чего.

odłoga (132), замедленіе.

odstrzelić się (142), удалиться, уклониться съ прямого пути.

odtychmiast (112), съ того времени.

odwłączać (134), медлить.

Ofanas (75, 84), Аѳанасій.

omieszkanie (131), медлительность.

omylić się na czym (121), ошибиться въ чемъ.

opatrować (125), снабжать.

opatrzenie (25), осторожно, внимательно.

opieca się lecić (86), отдать себя подъ опеку.

oprojony (114), объятый чѣмъ, упоенный.

opole (132), поле, лагерь, окопы.

osięść (12), засѣсть на чемъ, — stołec, вступить на престолъ.

ośliznąć (25), сдѣлаться скользкимъ.

osobą nieść czyjąś (75), быть представителемъ кого-либо.

z ojczystej osoby odcinać kogo (90), лишать кого семейнаго положенія,
отцовской фамиліи и національности.

oszydzić (133), осмѣять.

otwarzać (62), отпирять, отворять.

owa (105), вотъ.

ozowie się (132), отозвется.

ozywać (6), отвѣчать чему, соответствовать.

pacierze (89), четки.

z pamięci zgładzony (96), забытый.

patfacyona (? 87), открытая, явная (отъ лат. patefacere).

patrzeć w co (74), разсматривать дѣло, вникнуть въ дѣло.

paznokty (12), ногтями, когтями.

petiorec (21, 82), пятигорець, происходящій изъ Пятигорска.

pielgrzymstwo (81), странствованіе, скитальчество.

z pierwotku (133), сначала.

plac (92), мѣсто; z placu zstąpić (12), уступить съ мѣста.

placić (118), приноситъ пользу.

płatny (38), оплаченный, приносящій пользу.

plony (120), тщетный.

plużyć (42), относиться къ кому-либо съ вниманіемъ, прислуживать,
угождать кому.

rosiechą wiewawionu (88), столь славный, что вызываетъ утѣшеніе.

- pocieszny (92), утѣшительный, утѣшающій, вызывающій радость.
 poczcіć (47), почтять.
 poczwora (134), уродъ.
 poczytany (125), зачисленный.
 podczas (66, 136), по временамъ, иногда.
 podejźnienie (123), подозрѣніе.
 podstępca (61), хитрецъ, измѣнникъ.
 pogotowi, pogotowie, pogotowiu (2, 39, 81), тотчасъ.
 pogrzebł (80), схоронилъ.
 pogubiony (131), погубленный.
 poimać (113), схватить.
 pójść ku czemu (82), спѣшить къ чему.
 pojźrzodek (74), середина.
 pokład (114), попона, покрывало.
 pokoja zażywać (4), наслаждаться спокойствіемъ.
 pokwarić, pokwariać się (9, 92), поспѣшить, спѣшить.
 polatywać (79, 82), взлетать, полетывать.
 pole zastępować (113), занимать мѣсто.
 pompa (117), великолѣпіе, пышность.
 porędlivy zdiada (86), вызванный измѣною.
 poradny (54), умѣющій помочь себѣ.
 powilek (82), помощь.
 posłannik (88), посланникъ, посолъ.
 posoka (8, 86), кровь.
 poszlakować (80), найти слѣдъ.
 poświata (12), сумерки.
 potoczność (45), обходительность, умѣніе вести себя.
 potrafić w со (119), повести дѣло.
 potrzebien (21), нужный.
 poważność (116), авторитетъ.
 powieść się komu (13), открыться кому-либо.
 powinni (86), родственники.
 powłóka (81), скитальчество, постоянный переходъ съ одного мѣста
 въ другое.
 rozogny (116), видный, замѣчательный, пышный.
 rozóг (42), видъ.
 rozyc kogo (10), сгубить, убить кого.
 rok = róki (90), пока.
 róltoraścą (22), съ полуторастами.
 prace i kosztu wieść (113), не падать труда и издержекъ.
 prawie (142), какъ разъ.
 precz (38), адалъ.

- prędkosmutny (136), неожиданно опечаленный.
pry (9), говорить.
przebaczyć kogo (128), забыть кого.
przecię (140), однако, всетаки.
przeciwić się (80), сопротивляться.
przejrzanie boże (81), воля божья.
przełomić (96), сломить.
przemysł (81), уловка, хитрость.
przemysławać o szem (112), обдумывать что-либо.
przepić się (безлично, 133), пройти, сойти кому-либо безнаказанно.
przeskok (21), дѣло, упражненіе, проходъ, уловка, хитрость (въ военномъ искусствѣ).
przesłodka (62), пресладкій, очень сладкій.
przestać do czego (79), достигать, касаться чего.
przeważny (21, 32, 90), первенствующій, дающій перевѣсъ, болѣе въскій; первый, главный; побѣдоносный.
przewdzięczny (47), предествѣннѣйшій.
przez (124, 142), безъ.
przeżegnanie (57), благословленіе.
w przód dać (130), позволить опередить себя.
przygoda (92), случай, приключеніе.
przyjaźliwy (112), дружескій.
przyjechały (117), прибывшій.
przykrycie (89), крышка.
przypatrować się (81), присматриваться.
przyprawa (81), предварительныя мѣры, приготовленіе.
przyrodzenie (97, 131), природа.
przysada (15), засада, обманъ, уловка.
przysięgę wzpawiać (25), возобновлять присягу, подтверждать присягу; przysięgę odprawować (97), приносить присягу.
przystojność (125), подобающее приличіе.
przyć do czego (14, 80), достигнуть чего-либо.
przywrzeć (9), прильнуть.
przywykły czemu (82), привычный къ чему.
puknąć (14), пухнуть.
punkt (88), извѣстіе, статья.
puzdro (89), ящикъ.
radością pełnić ściany (33), наполнять радостью стѣны (города).
ragóg (3), балабанъ, ястребъ.
radni panowie (91), сенаторы, совѣтники.
rady sięgnąć, dosiagać (23, 94), спрашивать совѣта.
rata! (133, 135), спасайся!

- regal (41), регаль, военная труба.
robotę kopać (11), совершить дѣло.
rodny (13, 97, 133), родной.
rokoszować (132), заключить, составить рокошь, конфедерацию законную оппозицию противъ нарушенія извѣстныхъ правъ).
rosły (11), продолжительный.
rostruhan (44), чаша, бокаль.
rostyrki (4, 106), раздоры, распри.
rozczynać (61), растолковать, понять.
rozgłosić się (132), прославиться.
rozjazd, rozjechanie (90, 93), разлученіе.
rozmyśl stosować (16), обдумывать.
rozrząd (17), постановление, рѣшеніе.
rozwał (41), разведеніе, разложеніе.
rozwałdzić (3), посорить.
rozwiązać coś (53), освободить, уволить отъ чего.
rumricht (11), волненіе, шумъ.
rząd (116), сбруя.
rządnie (29), порядочно, хорошо.
rządny (25), управляющій.
rzecz uczynić (32), обратиться съ рѣчью; rzeczami śmiejąc (87), представлять дѣла то въ томъ, то въ другомъ видѣ.
sądzić majętności w szułej połowie (53), жертвовать имуществомъ въ чью пользу.
sajdak, sahadak (22, 140), колчавъ.
samorodnoprstry (116), пестрый отъ природы.
samowłajca (61, 63), самодержецъ.
schodzić na czym (116, 119), недоставать чего.
serce wziąć (82), ободриться.
shydzic sobie (15), получить въ чему отвращеніе.
siągać (93), достигать.
siela = siła (17, 21, 80), много.
sierścienny (8), имѣющій персть съ отливомъ.
siercisty (40, 88), густошерстный, шерстистый.
sierocić (86, 92), оставлять сиротами.
sirota (142), сирота.
skaza (74), царапина; ущербъ, вредъ.
skazować (87), указывать.
skażca (101), измѣнникъ, оскорбитель.
skokiem (42). тотчасъ, сейчасъ, сразу.
skóru stawić (99), подвергаться опасности, рисковать собою.
skrzęta (121), стараніе, забота, торопливость.

- skusić (68, 80), испробовать, вкусить, испытать.
skutkiem doznawać (37, 87), испытать на дѣлѣ, по результатамъ.
skwierzyć (106), сѣтовать, стонать.
słabieć (73), ослабѣвать, терять шансы.
na sławie szczepać (132), обижать, позорить доброе имя.
sławorodny (57), приносящій славу.
na słowie trzymać kogo (141), обманывать на словахъ, давать тщетныя
обѣщанія.
sługmi (3), слугами.
w słusznosci się układać (32), склоняться къ справедливости.
służba (45, 119, 120), сервизъ, столовые приборы, столовая посуда и
шкафы для нея.
służby dawać (91), прислуживать, служить.
służebny (91), относящійся къ служенію.
służkowie (134), слуги, служки.
smarag (89), изумрудъ.
smielec (89), украшеніе изъ калепнаго золота или серебра.
w smutek przejść (141), обратиться въ печаль.
smutnocichy (17), унылый, тихо скрывающій печаль.
spować co komu (14, 29), совѣтовать, напентывать, подсунуть; spować
gwiazdy, распускать звѣзды.
sorok (38, 40, 41, 43), сорокъ.
sowito (105, 136), обильно, щедро.
spadły (10), упавшій.
spodek (119), полъ, грунтъ.
spodziasć się (121), ожидать.
sporze (134), скорѣе.
sprawy na sobie mieć (113), имѣть себѣ порученными дѣла, вести
дѣла.
sromota (76), позоръ; sromotą zmasać = опозорить, занятнать позоромъ.
stanowić swe nogi (15), держать свой путь, направляться.
starania knować (6), обдумывать дѣло, направлять заботы; staranie za-
sadzić (19), постараться, приложить усиліе.
statek (100), постоянство.
stolec (32, 93), престолъ.
storęczny (111), сторукий.
stradać czego (3), терять, лишаться.
struś (3), страусъ.
strwogany (19, 37), нарушенный, расторгнутый, взвужданный.
subtylny (36), ловкій, тонкій.
sumnienie (2), совѣсть.
na szanc stawieć (101), рисковать, подвергать опасности.

- zycić (11, 12), удовлетворять, насыщать; zycić się, насыщаться.
szablami wytrzeć (29), истребить саблями, уничтожить.
sząćcować (29), окружать окопамъ, окапываться.
szarokrwawy (22), темно-красный, сѣро-красный.
szczybić (92), выщерблять, дѣлать щербину.
szczegozawojkowu (38), сдѣланный изъ драгоцѣннаго мѣха, употребленнаго лишь на шапки или колпаки.
szczęsny (37, 82), счастливый, благополучный.
szczyścić (130), ставить, цѣнить высоко.
szczygoty (56), изъ литого золота.
szczyty (15), искренный.
szelina (133), ущелье, чаща, кустарникъ.
szkarady (61), позорный, гадкий.
szkarlat (88), искорасная матерія, сукно.
szлык (38, 114), башлыкъ.
szrobować (10), подесунуть, втереть кого куда-либо.
sztuk zażywać (10), прибѣгать къ уловкамъ, хитростямъ.
szwank (80), ущербъ, вредъ.
szwankować (23, 26, 86), страдать недостаткомъ чего, быть слабымъ, потерпѣть ущербъ.
szukowany (55), построенный.
szyroki (111), широкий.
ściany postronnie wysięgać (13), скитаться по сосѣднимъ странамъ.
ście = іście, pójście (15, 32), шествіе, шаги.
ślak (22), слѣдъ.
ślub (18, 115), присяга, обѣтъ; zjęty ślubem (39), связанный присягою.
śmierzyć (118), усмирять, смягчить.
świat zakonny (13), монашеская жизнь; z świata zjąć (10), лишить жизни, стереть съ лица земли.
świątobliwy (80), благочестивый.
świeboda (93), свобода.
świetnoworzysty (41), свѣтлоузорчатый.
tamteczny (15), тамошній.
tatarzyn (76), татаринъ.
tebinki (115), башмаки.
telet (44, 88), драгоцѣнная матерія и верхняя одежда, сдѣланная изъ нея.
tesknić (65), тосковать.
teskność (125), затруднительное, незавидное положеніе.
teskliw (61), тоскующій.
tkwiąć w czym (114), находится, торчать.
tram (25), балка, бревно.
treskać (134), наказывать, удручать, угнетать.

- trojpaszczęki (97), трёхглавнѣй.
- troskanie (86), забота.
- trowieki (97), трёхвѣкнѣй, трёхсотлѣтнѣй.
- truchły (124), ослабѣвшнѣй, изнеможеннѣй.
- trwać na czym (132), настаивать на чемъ либо.
- na trwogę stawić (87), подвергъть опасности.
- trwożyć sobą (82), бояться.
- trzask (114), шумъ.
- tuszyć (55, 98, 130, 140), надѣяться.
- twardostalny (125), тверднѣй какъ сталь.
- twarz swojej brać komu (91), лишать кого своего облика, удаляться отъ кого; z twarzy czyjej rognąć (91), лишить кого чьего облика, удалить кого, разлучить съ кѣмъ.
- ubiesiedzić (9), задать пиръ; доставить радость, обрадовать.
- ujęcie (89), ручка.
- ujrzeć (19, 140), увидѣть, замѣтить.
- uknować (7), замышлять.
- ukrócić (16), обуздать, унять, усмирить.
- umykać się czemu (81), избѣгать чего.
- upad (32), паденіе, упадокъ.
- upatrować (16), предусматривать, обсуждать.
- upomink (16), подарокъ.
- uprawować (93), готовить.
- upronić (122), потерять.
- usadka (29), засада.
- ustawnie (33), постоянно, непрерывно.
- utrata (61, 165), потеря, убытокъ.
- uwaga lekka (105), легкомысліе, пренебреженіе.
- uważyc (17, 53, 60, 121), принять во вниманіе, вникнуть во что; okazać честь, почитать.
- uwodzić (22), уводить, предводительствовать.
- walkę budować (26), готовить войну.
- wartować czego (25), стеречь.
- ważny (15), серьезнѣй.
- wątlіć (10), вредить.
- wątpić w czym (128), сомнѣваться.
- wejrzeć w со (39, 142), взглянуть, рассмотреть.
- wespol znieść (121), собрать, соединить вмѣстѣ.
- wetować krzywdu (77), дать возмездіе за обиду.
- wezwany (123), приглашеннѣй.
- wględać (44), разобрать, рассмотреть.
- wiarołomny (54), вѣроломнѣй, клятвопреступнѣй.

- wiatr chwycić (20), суетиться понапрасну.
wiatronogi (62), вѣтровоги, быстрый.
wiązy (9), оковы, кандалы.
widomy na oko (80), очевидный.
widziadło (92), зеркало.
w wiek trwały (90), прочный во вѣки, вѣчнопрочный; w wiek zaszy (86), старый, маститый, преклонный лѣтами; wiekowi niepodległy (83), безсмертный.
wielkooki (125), великоглазый, глазастый.
wielmiślawny (56), весьма славный, пресловутый, достославный.
wielmożny (53), почтенный, сильный.
wielostrony (74), многострунный.
wielowładny (60, 66), могущественный.
wici (133), пруть, знакъ призыва въ ополченіе.
w wiersz wwiązać (110), включить въ стихи, написать въ стихахъ.
wieść targnęła (10), вѣсть печально отозвалась, встревожила.
wietrzny (12), воздушный.
więtzy (125), большій.
winność (123), вина, провиненіе.
winczować (37, 40, 56, 57, 86), желать, изъявлять пожеланія.
winczowanie (92), поздравленіе.
winy przejrzeć (31), простить вины.
Witult (112), Витовтъ.
wizerunk (6), примѣръ, образецъ.
władogromny (82), громовержущій, громомечущій.
właściwy (83), дѣйствительный, настоящій.
wnętrzny (80), внутренній.
wnieść (119), ввести.
wodza (116), поводья.
wojnę wojować (77), вести войну.
wojska zwodzić (104), собирать войска.
k woli (81), ради.
wolności dostać (106), получить свободу.
w wozy wprzagać (89), запрягать въ возы.
wróbl (3), воробей.
wrót (127), возвращеніе.
wrzastliwy (117), крикливый, шумный.
wschodny (137), восточный.
wskok (30), мигомъ, быстро, тотчасъ.
wskresły (24), воскресій.
wspamiętać (38), вспомнить, припомнить.
wszczyć (87), начатый.

- wszegdy (90), всегда.
- wszelako (91), всячески.
- wszetucki (19), скоро, сейчас.
- wszrobować со (38), правильно поставить дело, дать правильное на-
правление чему-либо.
- wszystkomiany (56), всеобладающий.
- wwozić (39), вводить.
- wydać się (81), показаться, вынырнуть.
- wydawać się (84), выказывать, заявить себя.
- wydurny (115), изящный, утонченный.
- wyglądzić (142), истребить, уничтожить.
- wygotować (19), приготовить.
- wymiatować (105), выбрасывать, выкидывать.
- wymierzyć (19, 89), направить.
- wymysł (119), изысканность, прихотливое украшение.
- wyniknioty (6), вытекающий.
- wynić (122), уйти, выйти; wyńdą (63), выйдуть.
- wyrazić na sobie (118), представлять собою, выказать на себя.
- wyrok skazać (123), постановить рѣшение.
- wyszcie (105), выходь.
- wytrwać komu (128), сравниться съ кѣмъ либо.
- wyżałować (140), излить скорбь.
- wzad (32), обратно, назадь.
- wzbudzić (43), поопрять, побудить.
- wzglądać (7, 14), глядѣть, смотрѣть, взирать.
- wzięty (86), славный.
- wzmagać (131), подкрѣплять, поддерживать.
- wznawiać, wznowić (11, 17, 37, 88, 93), возобновлять, повторять, вто-
рично передать, рассказать.
- wznieószy (135), внесши.
- wznowiony (3, 87), вызванный, возобновленный, вновь начатый.
- wzrokiem czepać (115), всматриваться.
- wzruszać pienia (67), возносить пѣспонѣнне.
- wždy (134, 140), всегда.
- zabawny (74), занимающийся, занятый.
- zaciąg (112), союзь.
- zadziaływać się (44), задѣвать.
- zajątrzony (112), разсерженный, раздраженный.
- zajźrzec (106), завидовать.
- zamarszczować (17), морщить.
- zamierzony (75), ожидаемый.
- zamnożyć się (75), разростись, увеличиться, распространиться.

- zamysł (89, 93, 104), мысль, намѣреніе.
zamyślać o zdrowiu czyjem (10), замышлять о чьей-либо гибели.
zapal (25), пожаръ, поджогъ.
zaporrowcy (30), запорожцы.
zaranny (121), утренній.
zasadzić na czym (86), основать на чемъ.
zasłany (124), высланный.
zasprowadnisty (śnieg, 23), тающие сугробы снѣга.
zaušnik (94), наушникъ, наговорщикъ.
zawadzać się czego (112), оставаться отъ чего.
zawiaadywać o kim (90), распоряжаться кѣмъ-либо.
zawiędły (133), завялый, увядшій.
zawołany (84, 113), приглашенный, славный.
zawždy (2, 39, 90), всегда, всегда.
zażywać czego (98), пользоваться чѣмъ-либо.
zbawić kogo (77), освободить отъ кого-либо.
zbór (92), церковь, какъ собраніе всѣхъ вѣрующихъ.
zbraniać się (91), сопротивляться.
zbroje (79), оружія; do zbroje się mieć (73), приготовляться къ войнѣ, вооружаться.
zcuć czego (44), испытать что-либо.
zdoba (21), украшеніе.
zdrada pożyć (10), обойтись съ кѣмъ-либо измѣннически, убить измѣною; zdrada szczyrać (32), вредить измѣною.
zdradny (4, 14, 44, 112, 120), измѣнническій, хитрый.
zdradzieckie (131), измѣннически.
zdrowie nawiedzać (13), навѣдываться о здоровьи; zdrowie ważyć (65, 79), подвергать опасности, рисковать; o zdrowiu przemyślać (123), заботиться, пецись; zamyślać o zdrowiu czyjem (10), замышлять о чьей-либо гибели.
źródł (4), ключъ (водяной).
zelus (76), зависть.
zemdlony (127), усталый, изнеможенный.
zetrzy = zetrzyj (76), сотри; zetrzeć sen, проснуться, согнать сонъ съ глазъ.
zgoła (105), совсѣмъ, вовсе.
zgraja (125), толпа, свита.
ziemica (16, 33, 42, 88, 92), земля.
zjać (15), снять, оставить.
zjęty (54), проникнутый чѣмъ-либо.
zjuszyć (11), обогреть кровью, окровавить.
złośny (127), злосчастный.

- zmaza (74), пятно.
zmiennik (74, 77), **измѣнникъ.**
zmienny (115), **измѣнническій.**
zmyślny (87, 94), **ложный, фальшивый.**
znać na pale (91), **видѣть или знать кого-либо лишь среди мелкихъ обстоятельствъ обыденной жизни.**
znacznie (3), **сильно, замѣтно.**
znaczny (94, 104, 132, 135), **сильный, видный, замѣтный.**
do znaku zginać (127), **погибнуть до послѣдняго.**
zniegła (113), **неожиданно.**
zpotrzeb (119), **довольно, по мѣрѣ надобности, вдоволь.**
zrazu (112), **сначала.**
zstać ze swego (17), **отказаться отъ своего.**
zwałony (122), **ослабѣвшій.**
zwałony (131), **подлежащій сильному сомнѣнiю, не оставляющій никакой надежды.**
zwierzchny (140), **верховный.**
zwierzony (16), **довѣренный.**
zżuć (52), **разжуть, поглотить, извести.**
żaloby zażywać (106), **жалѣть, раскаиваться.**
żartko (12), **быстро.**
żyć (127), **жить.**
żywo zostawiony (122), **оставленный въ живыхъ.**
żywotnego lata umniejszyć (10), **лишить жизни человѣка полнаго силъ.**